Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, keskнädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

	„Tõusv. Noor."	„Eesti Taluga"
1 kuu	Kr. 0.60	
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20 Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30 „ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20 „ 7.75

Tellimist võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veerumm.
Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul.
Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 9-ni igal leha ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 135. Paides, teisnädalal 23. novembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Saksa kutsub saadiku Londonist ära?

Teravaid etteheiteid Saksamaale Inglise alamkojas.

ETA. London, 22. nov.

(Havas.) Inglise ajalehed teatawad samuti, et Hitler kawatseb kõige lähemal ajal Londonist ära kutsuda Saksa suursaadiku von Dirckseni. Ta kutsutawat tagasi Saksamaale samal põhjusel, nagu kutsuti tagasi Saksa suursaadik Ühendriikidest, nimelt, et „anda aru seisukorrast". Ühtlasi olewat von Dirckseni tagasikutsumise põhjuseks Inglismaa suhtumine juudi küsimusse, eriti aga Chamberlaini seletus, milles ta ütles, et Tanganjika, mis oli endine Saksa asumaa, wõib muutuda juudi põgenike warjupaigaks.

ETA. Berliin, 23. novembril.

(Reuter.) Saksa poliitilised ringkonnad jälgiwad huwiga teateid Briti alamkoja waidlustest, kus awaldati arwamist, et juutide kohtlemise küsimus ei ole mitte ainult Saksamaa, waid kogu Euroopa probleem. Autoriteetseist ringkonnist seletatakse, et on alusetud teated Londonist, nagu kutsutas Saksa suursaadik von Dirckseni Berliini andma aru Briti suhtumisest juudi probleemile. Siis autoriteetsete ringkondade esindaja seletas, et praegu ei ole wajadust von Dirckseni isikliku aruande järele.

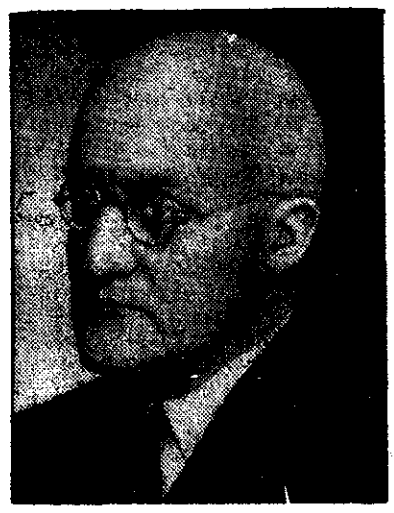

DIRCKSEN,
Saksa suursaadik Londonis.

Juudiküsimus on rahvusvaheline.

ETA. London, 22. novembril.

(Reuter.) Alamkoda wõttis ühel häälel wastu tööerakondlase Noel Baker'i resolutsiooni juudi põgenike asjus.

Siseminister sir Samuel Hoare oma sõnawõtus tähendas muuseas: Meie kõik mõistame hukka selle asjatu roima, mis löppes Saksa diplomaadi surmaga Pariisis. Ent meie ei oleks ausad enda ega ka maailma suhtes, kui meie peidaksime oma kaastunnet nende tuhandete meeste ja naiste kannatuste pärast, kes peawad kandma mõrwa tagajärgi, millega neil ei olnud mingit ühendust. Ma kõnelen Inglise-Saksa arusaamise wõimaluse kindla uskujana ja Müncheni kokkuleppe ustawa toetajana. Ma awaldan kõhklemata awameelselt oma waateid, kuna ma soowin wäga nende küsimuste täielist lahendamist, mis lahutawad meid kaht riiki. Juudid ja nende kohtlemine Saksamaal nõuawad teiste riikide tähelepanu. Kuidas wõib jääda küsimus ühe riigi puhtsiseasjaks, kui see haarab tuhandeid mehi, naisi ja lapsi, kes hüljatuina ja rahata otsiwad warjupaika teistes riikides? See probleem on ja peab jääma rahwusvaheliseks, kuna ükski riik ei saa seda üksi lahendada. Kuigi meie oleme otsustanud täielikult toetada selle probleemi lahendamist, meie peame kategooriliselt kinnitama, et

see on probleem kõigile 32-le riigile,

kes kuuluwad Eviani rahwusvahelisse põgenike abistamiskomiteesse. Ma loodan, et neil päewil kokkutulew komitee astub selles asjas uusi samme. See probleem ei ole lahendamatu, ent ta on lahendataw ainult siis, kui kõik walitsused teewad selleks ühiseid pingutusi. Arwestades meie rikkusi ja maid meie wõime wõtta endale tähtsa osa selle probleemi lahendamisel. Dominioonide esindajad astuwad lähemal ajal Londonis kokku, et arutada, missugust abi nende walitsused wõiwad anda, ja ma loodan, et kõikide dominioonide walitsused pühendawad sellele küsimusele suurt tähelepanu. Meie peame leidma

ajutised kodud juutidele, kus nad wõiksid õppida põlluharimist.

Meie püüame kaaluda kõiki wõimalusi, et leida territooriumi, mis wõiks wastu wõtta suuremat hulka juudi emigrante.

Edasi sir Samuel Hoare kinnitas, et Inglise wälisministeerium on määranud Saksamaale kaks passikontrollametnikku, ühe Berliini ja teise Wiini, kellede kaudu antakse soowijaile wiisasid. Wiimaseil päewil on nõudmine wiisadele olnud eriti suur. Ent imelikuna näib asjaolu, et

wiisasid on antud suurel arwul, kuna emigrante on saabunud wõrdlemisi wäikesel arwul.

Sulk põgenikke on nähtawasti teel kiiri peetud, ega ole weel siia saabunud.

Puudutades weel juutide mahutamise küsimust Hoare tähendas, et Inglismaa wõiks wastu wõtta suuremal hulgal mitteaaria lapsi, kes antaks wastutawate asutuste wõi isikute eestkostmise alla. Kweekerite organisatsiooni esindaja, kes eile hommikul saabus Saksamaalt ja Hollandist Inglismaale, on pöördunud juudi organisatsioonide poole Saksamaal järelepärimisega, missuguse waliku juudi wanemad teekšid eelpooltähendatud ettepaneku suhtes.

Juudi wanemad eelistawat peagu üksmeelselt lahkumist oma lastest teadmatuile ohtudele, mis ähwardawad neid Saksamaal.

Hollandi peaminister Colijn on otsustanud anda ajutist warjupaika juudi lastele. kui ka meie seda teeme. Nüüd ma wõin Colijnile kinnitada, et meie ei sea ühtki takistust selle kawa ette. Lõpuks Hoare pöördus juudi kogukonna esindajate ja teiste usuliste organisatsioonide esindajate poole üleskutsega abistada kannatawaid inimesi.

Göring sõidab Londoni?

ETA. London, 22. nov.

(Havas.) „Manchester Guardian", käsitledes kindral Bodenschatzi külaskäiku Londonis, kirjutab munseas, et kindral Bodenschatz ei ole Londonis külastanud Downing Streeti, wälisministeeriumi ega sõjaministeeriumi, kuid tal on olnud kohtamisi rea Inglise poliitikutega, kelledega tal on olnud läbirääkimisi relwastuse küsimuse üle. Edasi leht kirjutab, et Hitler soowiwat sõlmida kokkulepet, millega ei kaotata mitte ainult lämmatawate gaasides tarwitamine, waid mis näeb ette ka pommilennukite arwu wähendamise. Lõpuks leht lisab, et kindral Bodenschatzi külaskäigule järgnewat mõne tähtsa Saksa isiku külaskäik Londoni, kelleks olewat marssal Göring. Ent arwatakse, et marssal Göring ei leia Londonis küllalt sooja poolehoidu selleks, et tema külaskäik annaks soowitawaid tulemusi, kirjutab leht.

Raadiolewitust Türi ümbruskonnas.

Türi raadioäri omanik K. Raidaru jutustab.

Et kuulda raadioaparaatide lewikut Türi suursaatja lähemas ümbruskonnas, selleks pöördusime raadio- ja muusika-äri omaniku K. Raidaru poole, Türil, kes kõneles alljärgnewat:

„Olen oma ärisse müügile toonud peamiselt neid aparaate, millised wõimaldawad Türi ümbruskonnas laitmatut wälisjaamade wastuwõttu ka Türi saatejaama töötamise ajal.

Et kallid superaparaadid jääwad paljudele kättesaadamatuks, siis olen ärisse muretsenud ka odawahinnalisi otsewastuwõtjaid, millised omawad wäga loomutruu ülekande.

Sagedased järelepärimised ja demonstratsioonid tõendawad, et ostjaskond on rohkesti huwitatud pataret wastuwõtjatest: „Marconi", „Telefunken" ja Tartu telefoni-wabriku „Agu 2".

Üllatawa uudisena ilmusid tänawu raadioturule „Ars" aparaadid, millised oma hinna ja muude omaduste poolest wõidawad üha rohkem poolehoidu. Eriti wäike woolutarwitus tõstab „Ars" 3 ja „Ars" 4 maal tarwitatawate aparaatide standardtüübiks.

Wooluaparaatidest on tänawuseks uudiseks automaatselt mootoriga häälestataw „Marconi" tüüp 855, peale selle weel teisi „Marconi" eritüüpe, millised juba üldtuntud.

Ka Hollandi 1939. a. „Siera" aparaadid on ostjaskonnas poolehoidu wõitnud loomutruu hääle ja maitseka wälimusega. Märkimata ei saa ka jätta üldtuntud „Telefunkeni" head lewikut.

Peale nende loeteldud aparaatide on nõudmine eriti tõusnud meie detektoraparaatidele, kuna nende juures on kasutatud äärmiselt tundelisi waljuhäältajaid ja wäärtuslikke ükfikosi.

Olen raadio lewikule kõigiti kaasa aidata püüdnud, pakkudes kwaliteet-kaupa soodsate hindadega ja maksutingimustega.

Rumeenia saab Londonist laenu.

Kuninga külaskäigu tulemusi.

ETA. Bukarest, 21. nov.

(Reuter.) Rumeenia wälisminister Comnen, kes äsja saabus Inglismaalt, wäljendas täielist rahulolu Rumeenia kuningliku seltskonna wastuwõtu üle Londonis. Erawiisilisel juttuajamisel wälisminister Comnen oli wäga optimistlik Londoni külaskäigu tulemuste suhtes, kuigi ta ei ole ilmutanud, kas Londonis sõlmiti mingeid konkreetseid kokkuleppeid.

Reuteri teatel jälgiti Budapestis huwiga Rumeenia kuninga Karoli Londoni külaskäiku. „Politika" teatab Bukarestist, et Londoni külaskäigu tulemusena Rumeenia saab lühiajalist protsendita laenu 12 miljoni naelsterlingi ulatuses. Ühtlasi Inglismaa olewat nõus wähendama tolli Rumeenia niisule.

Kogu Palestiina Briti sõjaväelise kontrolli all.

ETA. Jerusalem, 22. nov.

(Reuter.) Sheik Abdul Rahman el Hatib, mõõdukate araablaste juht, kes mõõdunud nädalal sai raskesti haawata, suri.

Ramleh's põles maha araablaste lehe „Falastini" wäljaandja willa. Kahju 4000 naelsterlingit.

Briti wäesõjad okupeerisid eile Palestiina lõunapoolseima linna Beersheba. Seega on nüüd kogu Palestiina sõjawäelise kontrolli all. Briti sõjawägede juhatus teatab järjekindlalt kawa luua kõigis tähtsamais tsentrumeis garnisonid. Samal ajal teatatakse süstemaatilist läbiotsimist araablaste külades. Sel kombel loodetakse awastada, kuid kindlalt saawutada maa rahunemist.

Prof. Jüri Uluots pühapäewal Amblas.

Lõikuspühal õnnistatakse Isamaaliidu Ambla ja Jäneda osakondade lipud.

Pühapäewal toimub Amblas, tuletõrje seltsimajas, kohaliku seltskondlike organisatsioonide ühisel korraldusel lõikuspüha pühitsemine ja Isamaaliidu Ambla ning Jäneda osakondade lippude õnnistamine. Päewa pidulikkust tõstab eriti esile et lõikuspüha pühitsemisest wõtab osa Riigiwolikogu esimees prof. Jüri Uluots,

Lõikuspüha algab tuletõrje seltsimajas kell 14 jumalateenistusega Ambla kog. õpetajalt H. Annastilt. Waimulikus osas toimub ühtlasi ka Isamaaliidu Ambla ja Jäneda osakondade lippude õnnistamine. Lõikuspüha aktuse awab Riigiwolikogu liige dr. agr. Aug. Miljan. Seejärele esineb päewakohase kõnega Riigiwolikogu esimees prof. Jüri Uluots. Munseas olgu märgitud, et Riigiwolikogu esimeest on Amblasse oodatud juba ammu. Aktuse lõppsõna ütleb konsulent J. Petter. Pidulikku lõikuspüha aktust kaunistawad Ambla meeskoor ja orkester.

Peale lõikuspüha aktuse järgneb samas ühine kooswiibimine pidulauas, mille korraldab Ambla kodumajanduskool.

Türi Tarwitajate Ühing laiendab tegewust

Asemikekogu pidas erakorralise peakoosoleku.

Türi tarwitajateühingu asemikekogu erakorralisel koosolekul ärijuht E. Tanila andis ülewaate ühingu äriliisest tegewusest tänawu. Selgus, et see on näidanud järjekindlat tõusu. Eelarwes loodeti kaupu läbi müüa käesolewal aastal 550.000 kr. eest, kuid 10 kuu aruandest nähtub, et juba praegu, s. o. 10 kuuga, on eelarwe ületatud, kuna 10 kuu läbimüük tõuseb 555.325 kr. peale. Aasta lõpuks wõib loota suurt eelarwe ületamist kaupade läbimüügi alal. Läbimüügi suurenemist näitawad kõik harukauplused, eriti aga Oisu harukauplus, kus läbimüük möödunud aastaga wõrreldes on tõusnud koguni 25 protsl. Suurt edu näitab ka pagaritööstus.

Tegewusaastal on ühing alunud teostama talusaaduste wahetalitust, ostes talupidajailt õunu, marju jne., milline samm on olnud tulemusrikkas, mis tingib selle ala suuremat laiendamist. Tänawu awas ühing Türil 2 uut abikauplust, nimelt raamatu- ja kirjutusmaterjali kaupluse koolimaja wastas ja toiduainete kaupluse Wiljandi tn. 2 majja. Edasi on ühingul kawatsus awada harukauplus Pikmetsa 1. jaanuarist. mida koosolek üksmeelselt kiitis heaks. Kuna ühingu tegewuse laiendamisega ühes tuludega suurenenud ka kulud, siis wõeti wastu lisaeelarwe tasakaalus 8450 kr. Kulude osas läheb remonttöödeks 3500 kr., 1800 kr ärimakfuks. 1000 kr. uute äriteenijate palgaks jne. Koosolekule, mis oli üksmeelne, järgnes ühine kooswiibimine õhtulauas.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE HINNAD

Loomade ja liha hinnad

Põllutöökoja alatisel elusloomade- ja lihaturul

Põllutöökoja alatisel elustapaloomade- ja lihaturul weiste pakkumine keskmine. Nõudmine nuumatud ja rammusatele loomadele rahuldaw, lahjadele ja keskmistele tagasihoidlik. Hinnad enam-wähem endised. Nii maksid tapaweised järgmiselt:

Suured rammusad pullid (elusk. üle 500 kg) 60 sendi piires, wäiksemad pullid 56—59 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid pullid 25—30 sendi piires kilo.

Nuumatud lehmad (pekkrammusad) 65—70 sendi piires, rammusad 56—63 sendi piires, keskmised 47—53 sendi ja lahjad 40—45 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid nuumatud lehmad 34 sendi piires ja keskmised 22 sendi piires kilo.

Mullikad nuumatud 63—68 sendi piires, rammusad 60 sendi piires, keskmised 53—47 sendi ja lahjad 47—53 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu kilo maksis keskmistel mullikatel 24 sendi piires.

Wasikate pakkumine alla keskmise. Nõudmine keskmine. Hinnad endised. Tapetud wasikad maksid 47—72 sendi piires kilo. Eluskaalu järele 30—52 sendi piires kilo.

Lammaste pakkumine alla keskmise. Nõudmine keskmine. Tapetud lambad maksid 42—52 sendi piires kilo. Eluskaalu järele wastuwõtmise punktis 27—30 senti.

Sigade pakkumine keskmine. Nõudmine samuti keskmine. Hinnad endised. Nii maksid: noored ja keskmised sead 68—74 sendi piires kilo. Eksporttapamajadest siseturgu müügile saadetud sead ilma tagumiste sinkideta ja ploomiraswadeta 60—63 senti kilo.

Eksportwõi hind 164 senti kilo.

Wõiturul püsisid m. n. euroopa karjandusmaade wõihinnad e. n. tasemel. Nii noteeriti meie wõihinnaks Manchesteris 117—119 sh cwt. mis on wõrdne e. n. hinnanoteeringuga. Soome wõihinnaks noteeriti Manchesteris 127—128 sh cwt ja taani wõihinnaks Londonis 136—137 sh cwt. Saksast saadaw hind jäi samuti endisele tasemele. Wastawalt hindade liikumisele ja wäljaweetud wõikoguste wahekordade kujunemisele üksikute turgude järele noteeriti meie eksportwõihinnaks 164 s. kg. Tendents nõrk. Kuigi praegust wõituruseisundit peetakse nõrgaks, on tõenäolik, et hinnatase püsib siiski k. a. enam-wähem praegusel tasemel, kuna ei näi olewat erilist üllatust pakkumise ega nõudmise poolel.

Peekoninoteering jäi endiseks.

Waatamata wälisturule ilmnenud peekoni hinnalangusele, noteeriti meie peekonil siseturul endised hinnad. K. n. maksawad eksporttapamajad peekonsigade eest järgmisi hindu:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort — siseturuhinnad
60—72 kg	88	88	77	68—74 s.
55,5—59 „	83	79	73	
72,5—75 „	83	79	73	
75,5—80 „	79	75	72	

ja elussigade eest:
90—120 kg raskused 61 s., eluskaalu kg 121 kuni 160 kg. raskused 65 s. eluskaalu kg ja üle 160 kg raskused 61 s. eluskaalu kg.

Wälisturul toimus peekonihinna nõrgenemine peamiselt inglise oma ja ka wälispeekoni pakkumise suurenemise tõttu. Kuna nõudmine nõrgenes, jäi osa saabunud peekonit müümata. Tekkinud olukorra tõttu noteeriti Londonis kõigi maade peekonhinnad 4 sh. tsn-lt madalamalt kui e. n. Praegune eesti peekoni kõrgema sordi hind on 77 sh. tsn. Sääraset madalat hinda ei ole meie peekonil olnud paaril wiimasel aastal. Wõrreldes m. a. sama ajaga on praegune hinnanoteering madalam 8 sh. ehk 9,6 prots. Turuseisund oli nõrgawõitu juba kahel wiimasel nädalal ning hinnalangus ei tulnud kaubandusringkonnile ootamata; arwatakse, et nõrgenemine kannab ajutist ilmet. Madalate hindade juures loodetakse nõudmise suurenemist ning hindade stabiliseerumist endisele tasemele.

Eksportmunadel noteeriti endine hind.

Kanamunahindade kujunemises wõis wälisturul m. n. märkida wäikest lõdwenemist. Soojade ilmade tõttu muutus nõudmine kanamunade järele tagasihoidlikuks, mistõttu ka hindade liikumine tõususuunas jäi ära ning Inglises näitas isegi wäikest tagasiminekut.

Meie ekspotmunadele noteeriti endine hind, s. o. 130 s. kg franko kogumispunkt. Siseturumunade hinnaks noteeriti 120 s. kg. Kuna Taanis on kanamunatoodang noorte kanade munelehakkamisega suurenemas, näib olewat tõenäolik, et wälisturul on munahinna kõrgeim tase k. a. juba saawutatud. Edasine hinanliikumine oleks seega siis langew, wälja arwatud wõimalikud erakorralised lühemaajalised tõusud. Siseturul wõib aga talwekuil kanamunade hind püsida praegusel tasemel sõltumata wälisturuseisundi muutusest. M. n. maksid kanamnad siseturul: Tallinnas 15—18 s. paar, Tartus 15—16 s. p., Wiljandis 16—17 s. p., Pärnus 15—20 s. p., Walgas 15 s. p., Rakweres 14—15 s. p., Narwas 14 s. paar.

Kartulite väljavedu elavnes.

Kogusummas weeti m. n. kartuleid wälja 3000 kw., sellest a 2000 kw. seemnekartuleid ja ülejäänud osa söögikartuleid. Paaril wiimasel nädalal oli elawam kartulite wäljawedu Wiru rannas. Now. on senini weetud Soome ca 2500 kw. kartuleid, oktoobris ligi 4000 kw. — seega k. a. sügisel kokku ca 6500 kw. M. a. okt. ja now. weeti Soome ca 3500 kw. kartuleid — seega on wäljawedu Soome suurenenud. Suurema nõudmise tagajärjel kerkisid ka hinnad 30—40 s. kw. Käesolewa kuuga lõpeb sügisene kartulite wedu purjekatega Soome. Samuti on Lääne rannas lõppemas kartulite wäljawedu. M. n. läks weel paar purjekat Stokholmi.

Piirituswabrikuist töötlewad juba ligi pooled Riigi poolt tellitawat piirituskogust ja hinnad on weel selgumata. Piirituswabrikuis ostetakse kartuleid suuremal arwul tagawaraks, et kindlustada suurema koguse piirituse walmistamist.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 21. now. 1938 noteeriti järgmised hinnad:

1. Söögikartul: Wiru rannas kr. 3,50 kw., Lääne rannas kr. 3,30—3,50 kw. 2. Seemnekartul: majesteet kr. 4,10—4,40 kw., warane kollane kr. 4,10—4,40 kw., bintje kr. 5,00 kw., norgi hertsog kr. 5,25 kw. 3. Tööstuskartul: tärklis- ja piirituswabrikuis 18 s. tärklise-kg. ehk kr. 2,50—3,00 kw.

HINNAD TALLINNA TURUL.

Kesknädalal, 23. nowembril.

Hoolimata wihmasest ilmast, turul üsna elaw kauplemine, eriti kalaturul, kus on rohkesti wärskeid räimi, turski, kilu ja siigu.

Lihaturul rohkesti sealiha, kuna lambaliha on wähem ja lambaliha hind tõusnud. Tapetud linde endiselt, hinnad püsiwad, samuti ka kanamunadel ja wõil.

Aed- ja juurwilja endiselt rikkalikult, hinnad endised.

Maameeste wankritel müügil üsna rohkesti mitmesuguseid jahusid, tangu ja kruupe.

Lihahinnad wäikemüügil: Sealiha 80—110 s., seapeadjalad 60—70 s., ploomirasw 100—110 s., sulatatud searasw 135—140 s., soolatud sealiha 90—100 s., suitsu- ja keedusink 170—250 senti kilo, weiseliha 50—90 s., wasikaliha 50—125 s., lambaliha 55—70 senti kilo.

Jänesed 100—170 senti tükk.

Tapetud linnud: Haned 135—150 s., kalkunid 140—160 senti kilo, pardid 200—250 senti tükk, kanad 80—160 s. tk., metspardid 80—100 s. tk., tedred 150—220 s. tk., laanepüüd 120—125 senti tükk.

Kanamunad 13—17 senti paar.

Piimasaadused: Pütiwõi (taluwõi) 165—180 s., meiereiwõi 185—195 s., kohupiim 35—45 senti, hapukoor 100—110 senti, juustud sordi järgi 90—175 senti kilo.

Mesi 180—190 senti kilo, 100 senti purgi täis.

Terawilja ja põllusaadused: Nisu püülijahu 36—44 s., sepikujahu 28—32 s., odrajahu 30 s., rukkijahu 19—25 s., tangud 30—32 s., kruubid 30—35 s., linnased 28—30 senti, herned 25—35 senti, oad 35 s., läätsed 33—35 senti kilo.

Juur- ja aiawili: Kartulid 65 senti mõõt 20 ltr., 5—6 senti kilo, peakapsas 7—10 s., hapukapsas 20—25 s., kaalikad 7—10 s., peedid 12—18 s., keedetudpeedid 25 s., porgandid 10—15 s., kõrwits 15—20 s., sibulad 25—30 s., salat 150—250 s., tomatid 35—200 senti kilo, redised 7—13 senti kimp, lillkapsas 15—40 senti pea, hapukurgid 3—6 senti tükk.

Wärsked kalad: Räimed 20—22 s., kilud 40—45 s., turskad 12—13 s., lutsud 40—45 s., ahwenad 45—60 s., haugid 35—50 s., latikad 40 kuni 60 s., särjed 20—22 senti, kammeljad 45 kuni 50 s., [illegible] s., siiad 50—75 s., angerjad 180—280 s., lõhed 120—250 senti kilo.

Soolatud siig 90—110 senti kilo.

Suitsetatud kalad: Räimed 7—10 s., kilud 6—10 senti kümme, silmud 20—23 senti paar, ahwenad 100—110 s., haugid 100 s., latikad 100 kuni 110 s., wimmad 120—125 s., lestad 140—150 s., siiad 150—200 s., angerjad 300—400 s., lõhed 7—10 krooni kilo.

Puuwili ja marjad: Õunad 20—85 s., jõhwikad 25—30 s., pähklid 180—200 senti kilo, sidrunid 10—13 senti tükk.

Seened: Mitmesugused soolatud seened 35 kuni 120 senti kilo.

Kasulikke teateid põllumehele.

Laatu peetakse 26. nowembril: Walgjärwel, Wõõpsu alewis, Wärskas. 27. nowembril: Amblas, Wiru-Nigula kiriku juures 2 päewa. 28. nowembril: Keila alewis, Tallinnas.

Simuna põllumeeste konwendi korraldusel toimuwad Simunas 25. nowembril lõhkeainete käsitamise kursused. Kursus algab kell 10 hommikul. Osa wõtta soowijad registreerigu endid Simuna maatulunduse konsulendi E. Leito juures. Kursust juhatab Põllutöökoja konsulent agr. L. Rentik.

28. **nowembril** s. a. kell 10 hommikul müüakse Petseri turuplatsil awalikul enampakkumisel üks sõjawäele kuuluw praakhobune. Lähemalt 7. jalawäe rüg. majandusülemalt Petseris.

Sibulõunu ostab kõrgema päewahinnaga Eesti Seemnewilja Ühisuse Wõru osakond Tartu tän. 9, Wõrus.

Ekspordiks toor- ja kutwatatud wasikanahku ostab kõrgema päewahinnaga Wõru Majandusühing.

Rukist, nisu, kaeru ja otri ostab päewahinnaga Joh. Salweste wiljaladu Wõrus, Jüri tän. 24.

Kuressaares ostab rukist, nisu, otri — haawa ja tamme küttepuid, makstes kõrgemat päewahinda H. Adfeldt ja Ko., Kohtu tän. 7.

Lamba-, wasika-, hobuse-, looma- ja metsloomade nahku, jõhwe, hobuste lakku jne. ostab kõrgemate hindadega J. Tomingas, Kuressaares, Turuplats.

Wõnnu põllumeeste selts korraldab 27. nowembril kell 13 W. L. M. S. „Lõõkese" seltsimajas kihelkondliku põllumeestepäewa. Päewal esineb kõnega põllumajanduse mehhaniseerimisest ja ratsionaliseerimisest Põllutöökoja Põllumajandus-tehnilise talituse juhataja ins. G. Werret. Peale selle kõneleb agr. K. Erenurm hobusekaswatusest ja Wõnnu maatulunduskonsulent agr. H. Põgerson maawiljakuse tõstmise wajadusest.

Reedel, 25. oktoobril kell 18 on Isamaaliidu Kärdla osakonna korraldusel Kärla rahwamajas kõnekoosolek. Kõnelewad Riigiwolikogu liige kirjanik Aug. Mälk ja Isamaaliidu Saare maakomitee sekretär A. Estra. Kõnekoosolekule järgneb samas Isamaaliidu Kärla osakonna peakoosolek.

Tallinna ringkonnakohtu ruumes müüakse 28. nowembril awalikul enampakkumisel: 1. Joh. Nurkroosi kinniswara, mis asub Läänemaal Oru wallas, talukoht Kassiko, mille suurus 54 dess. ja mis müügiks hinnatud kr. 2500.—.

2. Theodor Kustel'i kinniswara, mis asub Harjumaal ja koosneb Alawere mõisast eraldatud maakohast „Kõrtsi nr. A 102", mille suurus on ca 23 ha ja mis on müügiks hinnatud kr. 4000.—.

Nisu, rukkeid, otri, kaeru, linaseemneid ja herneid ostetakse piiramata arwul Tartus, Ülikooli tän. 30—3 kella 9—12 ja 2—5.

Maalamba willa ostab Tartu willa- ja riidetööstus Tartus, Raekoja tän. nr. 35.

Jõõpre põllumeeste selts korraldab 27. nowembril s. a. Jõõpre koolimajas lõikuspüha, kus kõnelema on lubanud tulla Riigiwolikogu liige peatoimetaja A. Oidermaa.

Põllutöökoda korraldab Jõgewal 27. nowembril kell 10 hommikul Ellakwere külas, Wäljarahwa talus lõhkeainete käsitamisoskuse kursuse. Kursuse osawõttemaks on kr. 1.50 isikult. Kursust juhatab Põllutöökoja tehniliste alade konsulent A. Angerjärw.

Isamaaliidu ja ÜENÜ Sutlepa osakondade ühisel korraldusel peetakse 27. nowembril Sutlepa Eesti algkooli ruumes lõikuspüha ja maanoortepäew. Päew algab kell 4 p. l. Aktusekõne peab Riigiwolikogu liige A. Saar, teisena kõneleb Läänemaa maanoorte instruktor J. Toomiste.

Isamaaliidu Sooniste osakonna korraldusel peetakse 27. now. Ellamaa algkooli ruumes algusega kell 3 p. l. lõikuspüha ja Isamaaliidu osakonna lipuõnnistamine. Aktusel kõnelewad Riigiwolikogu liige Ed. Arnower ja Isamaaliidu Läänemaa komitee sekretär E. Sõrmus.

Wiljandimaal, Pajusi wallas müüa wanatalu ühes metsaga suurus 146 wakamaad, põldu 50 wakamaad. Teateid saab Jaan Roosa'lt, elukoht Põltsamaal. Telef. nr. 15 ja 41.

Moodne metsatööstus Pärnu.

Pärnu linnawalitsus andis esmaspäewal Waldhofi wabriku wolinikule adw. Stackelbergile tunnistuse, millega teatatakse, et Pärnu linnawalitsus ei kasuta ostu eesõigust endiste Waldhofi wabrikute maa-ala omandamisel. Teisipäewal wiibis adw. Stackelberg Waldhofi wolinikuna Tallinnas, et sõlmida a.-s. Eesti Metsatööstusega ostu-müügi lepingut omaaegsete Waldhofi wabrikute maa-ala ostmiseks metsatööstuse poolt. Wiimane omandab ümmarguselt 46.000-ruutmeetrilise maa-ala ühes wäheste allesjäänud waremetega ning kohustab Pärnu linnawalitsusele andma Waldhofi maa-alalt šlakki ja kiwipuru.

Nagu teada, asub a.-s. Eesti Metsatööstus end. Waldhofi wabrikute maa-alale, mis nüüd omandatud metsatööstusele, ehitama suuremat saeweskit. Wajalikkude ehituslike eeltöödega tehakse algust juba käesolewa aasta sügisel, nagu platsi korraldamisega ja ehitusmaterjali kohaleweoga. Kui ilmastikuolud lubawad ja ajaliselt jõutakse, asutakse wõib-olla ka saeweski ehitamisele tänawu. Peaehitusjärguks jääb aga eelolew kewad ning kõigi eelduste kohaselt wõib Eesti suurem ja moodsam saeweski juba tulewa aasta suwel tööle hakata.

Pärnu soovib kummi- ja vineerivabrikut.

Teisipäewal wõttis majandusminister L. Sepp wastu Pärnu majaomanike, tööliste, põllumeeste seltsi ja linnawalitsuse esindajad, kes esitasid ühise märgukirja, et kawatsusel olewad suuremad wabrikud — kummi- ja wineeriwabrik — ehitataks Pärnu. Teatawasti on nimetatud uute tööstuste ehitamine juba mõnda aega päewakorral ja alles mõne päewa eest oli neist juttu ka Riigiwolikogus.

Delegatsiooni märgukirjale oli pooldawa resolutsiooni kirjutanud ka Pärnu linnapea H. Soo.

Rahvatants üldtantsitavaks seltskonnatantsuks.

Algab rahvatantsu e lustamise propaganda.

Esmaspäewal, 21. nowembril toimus riikliku propaganda talituse algatusel organisatsioonide esindajate waheline nõupidamine propaganda talituse abijuhataja K. Kadaka juhtimisel. Nõupidamisel arutati rahwatantsu elustamise ja propageerimise küsimust. Propaganda talituse algatus loeti terwitatawaks ja leiti, et rahwatantsu propaganda peaks oma eesmärgiks seadma rahwatantsu ideoloogiliste aluste selgitamise, kusjuures ühelt poolt tuleks hoolitseda, et rahwatantsud muutuksid

üldtantsitawateks seltskonnatantsudeks,

ja teiselt poolt peetaks silmas ka rahwatantsude propageerimist wiimistletud ettekandetantsudena. ÜENÜ rahwatantsude propaganda tõttu on tema liikmeskonda kuuluwate rahwatantsijate hulk jõudsasti kaswanud. 1926. a. oli ÜENÜ-l 260 tantsijat, 1938. a. oli neid juba 1690. Samuti on arwukaid rahwatantsijate rühmi naiskodukaitsel, ülemaalisel maanoorte ühendusel ja teistel organisatsioonidel. Töö edaspidiseks koordineerimiseks ja arendamiseks otsustati moodustada

rahwatantsu komitee,

kuhu peale esindatud organisatsioonide otsustati kutsuda weel naiste kehakultuuri edendamise ühingu, maanaiste keskseltsi, Eesti akadeemilise helikunstnikkude seltsi ja teatrite „Estonia" ja „Eesti Draamateatri" esindajad.

Tegeliku töö juhtimiseks moodustati kuueliikmeline juhatus riikliku propaganda talituse, Haridusministeeriumi, Eesti wõimlejate liidu, ÜENÜ, naiskodukaitse ja Eesti tantsuõpetajate ühingu esindajaist. Peeti tarwilikuks nende tantsude nimistu koostamist, mis lähemas tulewikus wõiksid tulla lewitamisele seltskonnas ja koolides. Lõppeks kaaluti juhtide wäljaõpetamise, tantsuwiiside orkestreerimise ning heliplaadistamise ja rahwarõiwaste küsimust.

RAADIO SAATEKAVA

Reede, 25. novembril

TALLINN — TÜRI — TARTU

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. R. Uhke. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 3/4 tundi 3/4-taktis (helipl.). 17.45 Türi: agr. A. Ruderström: Karja-kontrolltöö tulemustest. 18.00 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Väikesi viise (helipl.). 18.10 lastele. „Nils Holgersson", lõiked S. Lagerlöfi noorsooraamatust. 18.40 päevauudiseid. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 dots. dr. med. J. Haldre: Võitlusest vähktõvega. (Rahvusvahelise vähktõve vastu võitlemise nädala puhul.) 19.15 Muusikaõhtu Z. Leanderi juures (helipl.). 19.40 eesti keel — R. Kress. 20.00 kodumaa ringvaade — A. Oidermaa. 20.15 Nüüd mängib Corso-trio! 21.00 ülemaailmse Välis-Eesti päeva aktus. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—23.00 Beethoveni-kontsert. RR orkester, juh. prof. R. Kull.

Laupäev, 26. november.

TALLINN — TÜRI — TARTU

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert (helipl.). 8.15 hommikupalvus — praost H. Kubu. 8.35 perenaistele. Turuteated. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 meie heliplaadiuudiseid. 17.50 K. Jungermann: Araabia mõttemaailm. 18.10 noortele. Täna jatkame mudellennuki ehitamist. — Kpt. V. Andresen. 18.40 päevauudised. 19.0 õige aeg. Teated. 19.05 kümme minutit saatekavast. 19.15 vana tantsumuusika (helipl.). 19.40 „Riia eestlastel külas", helipilte ja usutlusi eestlaste elust Riias. Reporteerib F. Moor. 20.15 nädalalõpu-kontsert. RR orkester, juh. P. Nigula. 21.15 Mälestusi noorusmaalt. J. Lattiku noortelugusid, vestlus kirjanikuga tema 60 a. sünnipäeva puhul ja muusika. Kaastegev H. Laur. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—24.00 Rõõmsalt uuele nädalale vastu. K. Strobeli orkester „Gloriast" ja heliplaadid.

P. Keres juhib suurturniiri.

Reshevsky-Keres viigiliselt pooleli. Fine kaotas Euvele ja Reshevskyle. Botvinnik võitis Capablanca.

Rotterdam, 23. novembril.

Eile toimus Rotterdamis Hollandi malesuurturniiri 11. voor.

Tulemused: turniiri kaasliider **Fine** kaotas **Euwele**, **Botvinnik** võitis Capablanca, kuna partiid **Reshevsky-Keres** ja **Aljehin-Flohr** on katkestatud paremusega Reshevskyle ja Aljehinile.

Üleeile katkestatud partiide edasimängimisel lõpetati veel 2 partiid: Fine kaotas Reshevskyle ja kohtumine Reshevsky-Aljehin lõppes Reshevsky ülekaalule vaatamata viigiga.

Turniiri seis on seega pärast 11. vooru: (sulgudes katkestatud partiide arv):

1. Keres 6½ p. (1); 2. Fine 6½ p.; 3. Botvinnik 6 p. (1); 4. Aljehin 5 p. (1); 5. Capablanca 5 p.; 6. Reshevsky 4½ p. (2); 7. Euwe 4½ p.; 8. Flohr 3 p. (1).

Eilsed partiid arenesid järgmiselt. Partii Reshevsky-Keres algas nimzo-india Rubinsteini variandiga, kusjuures Keres arendas etturid db-le ja e5-le. Reshevsky sulges tsentri etturikäiguga d5 ja alustas kuningarünnakut. Keres pidi end täpselt kaitsma. Ta algatas vasturünnakut liputiival. Mõlemad pooled saavutasid vabaetturi. Partii, mis möödus Reshevsky paremuse all, on katkestatud pärast 5-tunnilist mängu järgmises seisus:

Reshevsky (valged) Kg1, Ld3, Vf1, Re4, E:d5, f5, h3;

Keres (mustad) Kg8, Lb6, Ve8, Rh7, E:b4, f7, g7, h6;

Reshevsky on käigul. Seda seisu hinnati paremaks Reshevskyle, kuid viigistatavaks Kerese poolt.

Fine Euwe vastu üllatas sellega, et avas oma „tavalise“ käiguga 1. d2-d4. Partii arenes ühe tuntud eeskuju järgi, kusjuures kumbki tahtis teist üle trumbata kodus varustatud tarkusega.

Euwe näitas, et tema kodused analüüsid on vastase omast paremad ja ta võitis vankri ja 30. käigul terve partii. Fine'il jätkub seega ebaõnnestumiste seeria, mis algas kaotusega Keresele.

Botvinnik-Capablanca partii, mis avati moodsa Rubinsteini variandiga nimzo-india süsteemis, oli alguses tasavägine. kusjuures Botvinnik oli mängukäsituses passiivne. Pärastise rünnakuga tsentris sundis ta 40. käigul Capablanca alistuma.

Partii Aljechin—Flohr algas hispaania avanguga. Aljehin kahis etturi, millega nõrgestas vastase etturite seisu. Tegi siis peeni käike, nii et võitis etturi tagasi ja võitis veel etturi pealekauba. Partii on katkestatud paremusega Aljehinile järgmises seisus:

Aljehin (valged): Kg1, V: e1 ja g3, Oc4, Rd6, E: e5, f2, g2, h3;

Flohr (mustad): Kh8, V: b8, c7, R: c5, h6, E: e6, g4 ja h7. Valge on käigul.

Täna, kesknädalal, mängitakse Amsterdamis katkestatud partiid ja nimelt: **Reshevsky—Botvinnik** (Reshevskyl materiaalne ülekaal, kuid viik tõenäolik); **Reshevsky—Keres** ja **Aljehin—Flohr**.

Veel on mängida kolm vooru, milles Keres kohtab Aljehiniga, Capablancaga ja Fine'iga.

Keres maailmameistri kandidaat.

Suurmeistrid Lilienthal ja Flohr Eesti malekuulsusest.

Riia lehe „Segodnja“ teatel malesuurmeister A. Liliental kirjutas Moskva lehes „Krasnõi Sport“ Hollandi malesuurmeistrite turniirist järgmist: „Maleajaloos veel pole olnud turniiri, kus võistleksid stiililt ja temperamendilt nii erinevad suurmeistrid, kes siiski tugevuselt peaaegu võrdsed.“

„Julge noor Keres, kes oma imetlusväärse ande poolest meenutab Morphyt, hiilgas tähelepanuväärsete kombinatsioonidega. Tema partii Fine'iga, milles ta lõppmängus sooritas rea kombinatsioone, mis olid üllatavad isegi asjatundjaile, — see partii sunnib nägema Kereses tulevast maailmameistrikandidaati. Mõnes partiis (Euve vastu) ta oli kaotuse lävel, kuid kombinatsiooniline anne päästis Kerese ja ta tegi viigi.“

*

Suurmeister Flohr andis järgmise ülevaate Hollandi maleturniiri kohta.

„10. vooru 14-st on läbi. Eesotsas on kaks turniiri noorimat. Alguses juhtis Fine üksinda, nüüd ühines temaga 22-aastane Eesti meister Paul Keres, kes mängib ettevõtlikult ja kindlalt. Fine, kes algas turniiri ettevõtlikus stiilis, mängis viimastes voorudes tagasihoidlikumalt, püüdes saavutada viiki. Reshevsky, kes algas õnnetult, saavutades vaid ½ p. 4-st esimesest partiist, rühib liidrite poole. Capablanca tahab jääda truuks oma põhimõttele: ta tahab näidata oma täit tugevust turniiri lõpupoole. Hea mulje on Botvinniku mängust. Botvinnik igatseb pärast seda väsitavat turniiri oma kodumaale. Aljechin sõidab pärast turniiri Lõuna-Ameerikasse maleturneele. Fine, kes on viimasel ajal elanud Hollandis, sõidab New Yorki. Keres sõidab kodumaale, et jätkata õpinguid Tartu ülikoolis. Capablanca, kel elukutseks diplomaatiline tegevus, sõidab Pariisi.“

Tunnustus Keresele Lõuna-Ameerikast.

Maailmameistrikandidaatide küsimus.

Hollandi malesuurturniir pole veel lõppenud, kuid juba kõneldakse elavalt turniirisaalis ja selle kuluaarides sellest, mis järgnema peab.

Peamine kõneteema on seejuures maailmameistrivõistluse korraldamise küsimus. Et praegu turniiri eesotsas on Keres ja Fine, kelledest tahetakse näha suurturniiri võitjat, siis on tekkinud kaks varianti selle järgi, kumb nendest tuleb võitjaks. Hollandlased tahavad korraldada maailmameistrivõistluse, kui Fine tuleb võitjaks.

Juhul aga, kui Paul Keres peaks tulema võitjaks, tahab Lõuna-Ameerika maailmameistrivõistluse korraldamise enesele saada, et võimaldada Keresele võidelda malemaailma kõige kõrgemale tiitlile.

Seda tuleb lugeda igal juhul suurimaks tunnustuseks meie suurmeistrile.

Luuakse Eesti lennuselts

Nagu kuuleme, on ligemal ajal oodata Eesti lennuseltsi loomist, mille ülesandeks oleks esmajoones siseamaaliste lennuühenduste loomine. Ka tuleks selle lennuseltsi ülesandeks Eesti poolt korraldada Balti lennuliini sisseseadmist.

Läti merejõudude juhataja lahkus.

Merewäe 20. aastapäewa puhul Tallinna sõitnud naabermaade Läti ja Soome merewägede delegatsioonid wiibisid eile merejõudude juhataja poolt ohwitseride kesklogu kasiinos antud wastuwõtul.

Läti merewäe delegatsioon eesotsas kontr-admiral T. **Spadega** lahkus Tallinnast teisipäewa õhtuse Riia kiirrongiga. Neid olid jaamas saatmas merejõudude juhataja merewäe kapten W. **Mere**, merejõudude staabiülem merewäe kapten R. Linnuste ja teised.

Soome merejõudude juhataja esindaja major A. **Waltonen** pidi Tallinnast lahkuma kolmapäewa hommikul kell pool 10 laewaga wõi kell 12 lennukiga.

Ameerika uus saadik esitab neljapäeval volitused.

Teisipäewal kell 12 wõttis wälisminister K. **Selter** wastu Ameerika Ühendriikide uue saadiku John C. Wiley. Uue saadiku wolituste esitamine Wabariigi Presidendile K. **Pätsile** toimub neljapäewal kell 12.

Kohtla-Järve bensiinivabrik jäi seisma.

Tööstus tahab ehitada 4. õlivabriku.

Käesolewal nädalal jäeti seisma Kohtla-Järwe bensiiniwabrik. Põhjuseks on wälisturgudel üha suurenenud nõudmine toorõlidele, millest seni läks osa bensiini walmistamiseks. Kogu toorõlide toodang on juba ette ära müüdud. Kuna bensiiniturul on praegu wäikene nõudmine, siis suudetakse siseturgu esialgu rahuldada kogutud tagawaradest. Bensiiniwabriku tööliseb paigutati ümber õliwabrikutesse. On kerkinud üles kawatsus ehitada Kohtlasse neljas õliwabrik, milline küsimus selgub lõplikult detsembrikuu kestel.

Abruka saare mootorpaat oli hukkumise ohus.

Kuressaarde Tori sadamasse saabus teisipäewal tuulewarju Abruka saare mootorpaat, mis merel walitsewa tugewa tormi tõttu ei saanud sõita kodusadamasse. Paat kümmekonna inimese ja jahukottide laadungiga asus Abrukasse teele Kuressaarest esmaspäewa õhtul. Teel sattus paat tugewa tormi kätte. Lained lõid üle paadi ja purustasid paadi luugi. Kuna wett tungis kajutisse, sattus paat koos inimestega hukkumise ohtu ja otsustati tagasi pöörduda Kuressaarde. Sinna jõudsid merehädalised läbimärgadena.

Tormi tõttu pidi teekonna katkestama ka Ruhnu postipaat, mis otsis tuulewarju Abruka saarelt.

Riidekaupadele väärtusekohane nimi

Ratsionaliseerimise komitee normid kodumaal valmistatud villaste ja puuvillaste riiete ja nahkade kohta. — Neli eriliiki villasele riidele. — Põllumehed vabanevad alaväärtuslikust vankrimäärdest.

Majandusministeeriumi ratsionaliseerimise komitee eilsel koosolekul töötati wälja lõplikud ettepanekud kodumaal walmistatud willaste ja puuwillaste kaupade, samuti ka kodumaal pargitud nahkade ja wankrimäärde normimiseks.

Eilsel koosolekul otsustati kauplustes müügilolewad kodumaal walmistatud willased kaubad liigitada **täiswillasteks**, **willasteks**, **poolwillasteks** ja **willase segusks**. Kõik täiswillased kaubad peawad sisaldama wähemalt 97, willased wähemalt 75, poolwillased wähemalt 50 ja willase segu wähemalt 25 protsenti lambawilla.

Meeste palitu- ja ülikonnariiete laius ei wõi kahekordse laiusega riide juures dekadeeritult olla wähem kui 144 sm ja ühekordse laiusega riide juures wähem kui 72 sm.

Willased kaubad peawad kandma etiketti,

millele on märgitud kauba walmistaja firma nimetus ja kauba liik ning kangastel ka nende laius. Kangad peawad otstel kandma riide pinnal selgesti loetawat walmistaja firma pitsatit.

Puuwillaste kaupade kohta wäljatöötatud normid näewad ette, et kaubad peawad kandma etiketti, millel on märgitud walmistaja firma nimetus.

Toorlõnga pakkidele peab olema tähendatud peale kauba walmistaja firma nimetuse ka lõnga number, lõnga kordude arw ja lõnga netokaal. Wabriku toorlõnga originaalpaki normaalkaal on 10 inglise naela wõi 4,535 kg, kusjuures netokaal peab olema wähemalt 4,48 kg, niiskuse sisaldawusega kuni 8,5 protś. Toorkangastel tuleb märkida kanga nimetus, laius ja riide ruutmeetri kaal grammides. Toorkangaste ja lõnga kaalus ning kangaste laiuses on lubatud kõrwalekaldumisi kuni 3 protś. märgitud kaalust wõi laiusest.

Kodumaal pargitud talla-, pinsoli-, pastla- ja pealisnahad peawad kandma parkija firma nimetust.

Nahad ei wõi sisaldada weega wäljauhtumatuid mineraalaineid üle 2 protś. ja niiskust üle 18 protś. Pealisnahkadele tuleb märkida pinnamõõt. Sellest kõrwalekaldumisi ei ole lubatud üle 3 protsendi. Nahkadel alla 0,65 ruutmeetri, milline mõõt wastab 7 ruutjalale, on lubatud kõrwalekaldumised märgitud pinnamõõdust kuni 0,0233 ruutmeetrit, mis wastab ¼ ruutjalale.

Laiu põllumeeste hulki huwitab ratsionaliseerimiskomitee otsus **wankrimäärde** walmistamise normeerimise kohta. Puhtate ja kõrgekwaliteediliste wankrimäärete kõrwal on meil turule lastud ka rida nn. „täidetud“ wankrimäärdeid, mis sisaldawad sageli seesuguseid mineraalaineid, nagu sawi, liiwa, kipsi, kriiti ja lupja. Need wankrimäärded koguni suurendawad hõõrumist. Seetõttu

paljud põllumehed on läinud üle tawoti tarwitamisele, kuna wankrimäärde wastu enam pole usaldust.

Normide kohaselt kodumaal walmistataw ja imporditaw wankrimääre ei tohi täitmise otstarbel sisaldada wett, mineraalaineid ega muid mittemääriwaid aineid. Analüüsi määramisel wankrimääre ei tohi sisaldada tuhka ja wett kokku mitte üle 10 protsendi. Wankrimäärde pakendid peawad kandma etiketti, millel on märgitud walmistaja firma nimetus. Sellistele tingimustele wastawat määret wõib nimetada „standardwankrimäärdeks“.

Tshehhi-Saksa piir määrati lõplikult kindlaks.

Praha loovutas Saksale veel 60 küla 50.000 elanikuga.

ETA. **Praha**, 21. nowembril.

(Reuter.) Autoriteetseist ringkonnist kuuldub, et Saksa-Tshehhoslowakkia piir on nüüd lõplikult kindlaks määratud ja et wastawale kokkuleppele on mõlema walitsuse poolt alla kirjutatud. Kokkuleppele kirjutati alla Berliinis, Saksa wälisministeeriumis, ja sellega lahendatakse ka teised lahtised küsimused, nagu Tshehhi kodanike küsimus Saksamaal, opteerumise õigus ja wähemusrahwuste kaitse küsimus. Saksa wäed okupeeriwad piiri lõpliku kindlaksmääramisega Saksamaale langenud uued maa-alad neljapäewaks. Neil maa-aladel asub umbes 60 küla kokku 50.000 elanikuga, kuid mitte linnu.

ETA. Berliin, 22. nowembril.

(DNB.) Ametlikult teatatakse, et 20. nowembril on Berliinis alla kirjutatud Saksa-Tshehhoslowakkia kokkuleppele, millega määratakse lõplikult kindlaks mõlema riigi waheline piir. Kokkuleppe kiitis heaks rahwuswaheline komisjon, kes moodustati pärast Müncheni konwerentsi.

Ühtlasi teatatakse, et 19. nowembril on Saksamaa ja Tshehhoslowakkia wahel sõlmitud kokkulepe autotee ehitamiseks läbi Tshehhoslowakkia, mis ühendaks Sileesiat Austriaga, samuti ühenduskanali ehitamiseks Doonau ja Oderi wahel.

Wiimase kokkuleppe kohta teatab DNB, et Saksa walitsus on wolitanud teede üleminspektorit dr. Fritz Todti ja Tshehhoslowakkia walitsus awalike tööde ministrit Husareki alustama mainitud autotee ehitamise eeltöödega. Doonau-Oderi kanali suhtes on otsustatud moodustada asjatundjate komisjon. Hiljem kawatsetakse kanalit pikendada kuni Elbeni. Mõlemad liiklemisteed peawad hõlbustama reisi- ja kaubaliiklemist Saksamaa osade wahel, mis on teineteisest lahutatud Tshehhoslowakkia territooriumiga. Uus autotee, mis jääb tasuta kasutamiseks nii Saksa kui ka Tshehhoslowakkia autoliiklemisele ja kuulutatakse eksterritoriaalseks, wõimaldab omalt poolt tolliwaba liiklemist otseimat teed mööda Breslaust Wiini.

Nigeeria ei taha saada Saksa asumaaks.

23. **nowembril**

(Reuter.) Siin korraldatud suurel rahwakoosolekul wõeti wastu resolutsioon, milles ei poolda Nigeeria loowutamist Saksamaale. Koosolekut juhatas walitsew pealik Alake, kes möödunud aastal wõttis osa Inglise kroonimispidustustest.

Soomes varises sild kokku.

ETA. **Helsingi, 21. now.**

Turu—Helsingi wahelisel maanteel Paimio lähedal warises pühapäewa keskpäewal maalibisemise tagajärjel kokku Wähejoki maanteesild. Raudbetoonsilla tugisambad murdusid ja umbes ⅓ osa sillast warises kokku ja libises jõkke, ummistades selle täielikult. Sillal wiibiwad inimesed jõudsid endid õigel ajal päästa.

Öine tulekahju Pärnu saeweskis.

Lendsalk hoidis ära suurema õnnetuse. Kahju 3000 krooni

Teisipäewa warahommikul kella 3 ajal kutsuti Pärnu tuletõrje lendsalk 4. Jõe tänawasse nr. 2, kuna seal asuwas J. Isaku saeweskis oli puhkenud tuli, mis ähwardas oma wõimusesse haarata kogu saeweski hoonestiku. Lendsalga kohale ilmudes seisis saeweski teine kord leekides. Selle kustutamisele pühendati täis-energia, mille tulemuseks ka oli hoone päästmine. Ometi häwines maja teine kord ühes mitmesuguse sealolnud kraami ja ka saeweski sisseseadega.

Kui palju tuli omanikule tekitas kahju, pole lähemalt praegu weel teada, kuid arwatawasti tõuseb see umbes 3000 kroonini. Saeweski ja sisseseade oli tule wastu kindlustatud 5000 krooni eest.

Millest tuli alguse sai, pole praegu teada, seda selgitawad ametiwõimud. Wiimati wiibisid inimesed tisleritöökojas, kus tuli puhkes, õhtupoolikul kella poole wiie ajal. Üldalarmi ei antud, kuid Riiaalewi häirekellad kutsusid siiski tuletõrjujaid õnnetuskohale.

Uusi lepinguid Poola põllutööliste kohta.

Poola põllutööliste ja kaevurite kasutamise leping läheb kinnitamiseks Riigikogule. Uus Poola põllutööliste tööleping näeb ette mitmeid muutusi.

Teisipäeval kell 1 teostus Välisministeeriumis Eesti-Poola lepingule allakirjutamine poola põllutööliste ja kaevurite kasutamise asjus. Lepingule kirjutas alla Eesti poolt välisminister K. Selter ja Poola poolt saadik W. Przesmycki. Leping esitatakse enne Vabariigi Presidendi poolt ratifitseerimist kinnitamiseks Riigikogule.

Teisipäeval kell 4 p. l. kirjutati alla Poola saatkonna ruumes Põllutööliste ja Poola eestkostate vahel uuele Poola põllutööliste töölepingule. Põllutöökoja poolt kirjutasid lepingule alla Põllutöökoja esimees A. Järima ja dir. T. Kind ning Poola poolt saadik W. Przesmycki ja sotsiaalministeeriumi nõunik Skoworon.

Võrreldes senise Poola põllutööliste töölepinguga,

näeb uus leping ette mitmeid muutusi.

Kui endise kokkuleppe alusel makseti poolakaile palka kogu suwe kohta wõrdselt, siis uue lepingu järele on suwel palk kallim ja warakewadel ning sügisel odawam. Nimelt tekkis wana lepingu puhul olukordi, kus talupidajad kõige kibedamal tööliste puudusel südasuwel meelitasid üksteiselt poola tölisi üle, kuna oma tööjõu palk on sellal poolakate omast märksa kõrgem. Poolakate palga kõrgendamisega südasuwel tahetakse seda wiga wältida.

Eelmise lepingu alusel pidasid talupidajad poola töölistelt kinni esimese kahe kuu kestel töö lepingu täitmise tagatiseks ühe kuu palga, mis jäi hoiule peremehe kätte. Uue korra järele

antakse kinnipeetaw palk Põllutöökoja korraldusse,

kust raha kohtuotsuse alusel antakse üle wõitjale poolele. Kui tööandja pole kautsjoni kinnipidamise küsimust kolme kuu jooksul esitanud kohtu lahendada, maksetakse kinnipeetud palk wälja töölisele.

Senise korra järele said poolakad haigestumise puhul kahe nädala kestel edasi poole palga. Nüüd wõimaldatakse neile haigestumise korral kahe nädala kestel waid prii korter ja toit. Edasi saawad naistöölised sünnitamise puhul kahenädalase tasuta puhkuse, et selle aja kestel laps Poolasse wiia.

Edasi on uude töölepingusse wõetud sisse tingimus, et tulewikus eesta põllutööliste kohta maksma hakkawad seadused ja määrused kanduwad automaatselt üle ka poolakate kohta. Muus osas jäid töölepingu tingimused endiseks.

Tõrvapapp kaitseb viljapuid talvel jäneste vastu.

Jäneset teewad meil wiljapuuaedades igal talwel palju kahju. Tihti näriwad nad terwe noore aia wiljapuudel tüwe ümber puukoore läbi ja wiljapuud on paratamata määratud häwimisele.

Jäneste kahjustuste wastu wõideldakse mitmet wiisi. Kõige kindlam on wiljapuuaia ümber teha traatwõrgust aed, mis kaitseb kõiki puid korraga, kuid kaitstakse puid ka üksikult, kusjuures igale puule tehakse traatwõrgust aed ümber. Ka on soowitatud puid määrida mitmesuguste halwasti haisewate ja halwasti maitsewate ainetega, ka kinni katta kadaka- ja kuuseokstega ning siduda puutüwe ümber ajalehepaberit.

Nüüd on leitud weel üks puude kaitsmise wahend ja nimelt tüwede katmine õhema isoleerpapiga. Isoleerpapp on kindel ilmastiku mõjude wastu ja küllalt wastiku maitsega, et jäneset seda läbi närikski.

Papirull lõigatakse pikuti lõhki, kaheks wõi kolmeks, wastawalt puu jämedusele ja wõetakse siis wastawalt puutüwede pikkusele rulli otsast tükid maha. Rullist jatkub 20—25 puule, kusjuures rull maksab 70 senti, seega 2—3 senti puu kohta kulu. Kewadel wõetakse kaitse jälle lahti ja nii sünnib papp kasutada mitu aastat. Papp seotakse puu ümber nööriga 4—5 kohast kinni. Tunnis jõuab tööline niiwiisi siduda 20—30 wiljapuud.

Põllulibistaja.

Agr. K. Piirlaid, Raasiku konwendi maatulunduskonsulent.

Libistaja tööl on maaharimisel kahtlemata teataw tähtsus nii maa purustamise kui ka tasandamise mõttes. Seepärast on ka aegade jooksul tegelikkude põllumeeste juures katsetatud ja kujundatud mitmeid tüüpe libistajaid. Üheд täiesti liikumata raamistikuga,

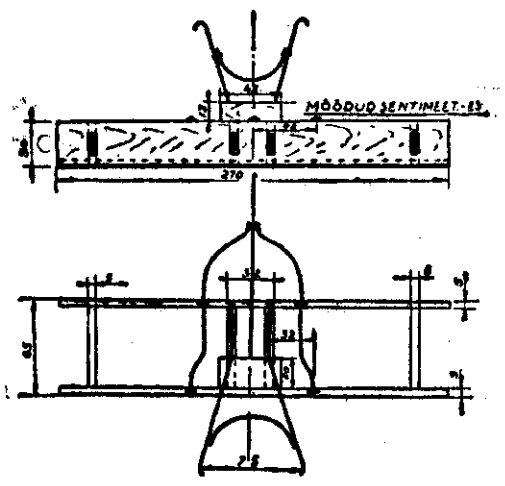

üsna lihtsad ja enam wiimistletud, teised liikuwa raamistikuga, kus wastawa seadeldise abil on wõimalik raamide suunda muuta wastawalt maapinna ja töö iseloomule. Lihtsamaid on kahtlemata niisugune libistaja, kus kaks planku on tapitud kokku, konksud aisade tarwis külge — ja walmis. Samasuguseid wõib leida ka rauast. Igakord ei tööta säärane libistaja mitte otstarbekohaselt, näiteks raskete sawimaade puhul ja suuremates sügawamates lohkudes, kus tarwis enam mulda koguda. Samuti ei wõimalda see libistaja jälle raskuse lisades suuremat hulka mulda parajasse kohta ja ühtlaselt maha lasta ning raskusi lisades ja kõrwaldades on sellega tülikas ja aegawiitew töötada.

Käesolewaga esitan ühe liikumata raamistikuga libistaja, mille juures need puhed on kõrwaldatud ja eestoodud nõuetele paindlikumaks tehtud. Selle libistaja on walmistanud oma kauaegsete kogemuste põhjal Raasiku põllumeestekonwendi juhatuseliige Kungla talu peremees hr. Otto Raid.

Libistaja pikkus on 270 sm (s. o. 9 jalga), laius ühes 5 sm laiuste raamidega kokku 65 sm. Pikemaid ja lalemaid libistajaid, nagu neid taludes ka leidub (10 jalga pikkus ja enam, üle 3 jala laius) ei wõi pidada soowitatawaks ja otstarbekaks, kuna nad on raskeд käsitseda. Käesolewale libistajale on juure monteeritud käepidemed, mille abil on wõimalik wastawatel kohtadel surwet suurendada ja wähendada. Wedamiseks on tiisel reguleeritawa konksu asendiga, nagu seda leiame sahkadelgi ja mis wõimaldab omakorda weel libistaja mulla haarawust suurendada wõi wähendada. Raudosad on painutatud 1½-tolliseст raudlatist. Alumise eesserwa kaitseks kulumise wastu on lööduд winkel-

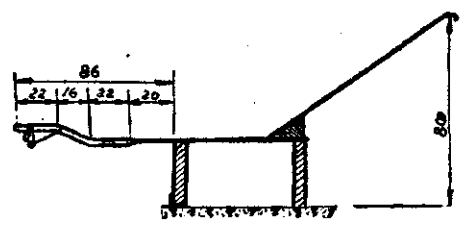

raud umbes 5 sm laiusega. Üksikasjad selguwad juurelisatud joonisel.

Nagu wäidab hr. Raid, on selle libistajaga töötamine kerge ja otstarbekas. Näiteks suuremate lohkude puhul haritawal pinnal on wõimalus aegsasti surwe suurendamisega mulda rohkem kaasa wõtta ja jälle pidewalt maha lasta, mistõttu haritaw pind saab hästi ühetasane ja kultuurtaimede arenemiseks soodus. Pinnatasasus on eriti tähtis kultuurrohumaadel, kus lohkudesse kogunew wesi talwel külmudes kamaras tekitab tühjkuid. Samawõrra parem on seda libistajat kasutada ka maa purustamise otstarbel. Kuna Kungla talu läheduses on juba mõnedki sellelaadsed libistajad tarwitusel ning töötamisel otstarbekamaks osutunud, ei oleks ülearune seda tüüpi katsetada laiemalt.

Uudismaa usaldustalud Järwa- Harju- ja Läänemaal.

Uudismaa usaldustaludes uurib Põllutöökoda uudismaaharimise tasumust, korraldab katseid, samuti on ka need talud eeskujuks ümbruskonna taludele uudismaaharimise alal. Uudismaaharimise usaldustalusid oli meil seni 134. Kuna see arw ei olnud küllaldane üle riigi, siis suurendati usaldustalude arwu 200-le. Usaldustalud, mis wälja walitt Põllutöökoja poolt ja kinnitati Põllutöömiinisteeriumis on järgmised:

Järwamaa.

Koeru konwent. August Pärn, Tagametsa t., Piibe as., Rakke w. Woldemar Kuusman, Kõpita as., Rakke w.

Paide konwent. Johannes Saarepere, Kooli t., Pikaküla as., Anna w. Aleksander Pertmann, Wenehindreku t., Nurmsi k., Mäo w. Rein Matins, Innumatsi t., Päinurme k., Koigi w.

Türi konwent. Martin Wilibert, Reinu t. Raukla as. Alliku w. Huho Tawast, Kolli t. Tännasilma k. Alliku w. Eduard Aksel, Pärdisauna t. Taikse k. Särewere w. Johannes Ounapuu, Pearna t. Lööla k. Wäätsa wald.

Järwa-Jaani konwent. Aleksander Urbus, Wainu-Siimu t. Kaalepi k. Albu w. Hermine Rajasaar, (Uus), Tuulikumäe t. Arapere k. Albu w. Oswald Kolmas, Uue-Märdi t. Kiigumõisa k. Kuksema w.

Ambla konwent. Eduard Albrecht, Raka as. Ambla w. Gustaw Simson, Riistakõrw t. Koolme k. Lehtse w. Leopold Puusepp, Koidu t. Järwajõe as. Nõmmküla w. Enn Ranniste (uus), Leheoru t. Raka k. Ambla w.

Harjumaa.

Kuusalu konwent. Jakob Tomingas, Paju t. Hirwli k. Kolga w. Jakob Heinsoo, Saunaaugu t. Wanakubja k. Könnu w. August Kanton, Hiie t. Kahala k. Kolga w.

Raasiku konwent. Otto Raid, Kungla t. Pikwa as. Alawere w.

Rapla konwent. Martin Perdi, Perdi t. Raela k. Raiküla w. Oswald Düüna, Allika t. Sepa k. Järwakandi w. Jakob Heinwee, Tätasalu t. Palu k. Ingliste w.

Kohila konwent. Lembit Lehte, Kangru t. Urge k. Kohila w. Johannes Reidma, Matsoni t. Adila k. Hageri w. August Weensalu, Pikare t. Metsanurga k. Kernu w.

Tallinna konwent. August Milk (Uudismaa talu), Kungla t. Aegrumäe k. Nehatu w. Jüri Liiwak, Miku t. Jõesi k. Rae w. Hugo Hinno (uus), Tõnumardi t. Mõisaküla, Kurna w. Johan Lant (uus), Matsi t. Lehmja k. Kurna w.

Keila konwent. Ewald Reintee, Otsa t. Tabasalu k. Harku w. Gustaw Rondik (uus), Stimu t. Adra k. Keila w. Woldemar Nugis (uus), Wana-Kooli t. Tuula k. Keila w. Agnes Klaus (uus), Linnumäe t. Klooga k. Keila w.

Kloostri konwent. Jüri Woore, Jürama t. Amari as. Kloostri w. Eduard Reinlo, Hindaste t. Hidaste k. Nõwa w.

Läänemaa.

Noarootsi konwent. Hendrik Pressjärw, Uuetoa t. Maalse k. Taebla w.

Haapsalu konwent. August Rohtla, Suurekülа t. Wahli k. Asuküla w. Leop. Treiman (uus), Erma t. Ammuta k. Sinalepa w.

Kullamaa konwent. Jaan Nurme, Saue t. Loodna k. Luiste w. Johannes Pere (uus), Johani t. Madaste k. Jõgisoo w.

Märjamaa-Wigala konwent. Mihkel Pool (uus), Ala t. Waimõisa as. Märjamaa w. Jaan Mäe (uus), Mäe t. Rõssi k. Wigala w. Rudolf Mäekom (uus), Nurme t. Sipa k. Märjamaa w.

Lihula konwent. Willem Sovnela (uus), Soowälja t. Kiwiste k. Paatsalu w.

Kärdla konwent. Gustaw Waarik (uus), Jaagu t. Aaste k. Pühalepa w. Johan Arusoo (uus), Tõnise t. Uudema k. Pühalepa w. Madis ja Hugo Kimberg (uus). Jürna t. Kuri k. Pühalepa w.

Keina konwent. Lembit Piirisalg, Lauri t. Männamaa k. Keina w. Konstantin Oolmets, Nurme t. Kaasari k. Keina w. Heino Kaew. Winni t. Luguse k. Keina w.

Põllumeestel suur huwi tehniliste alade wastu.

Põllutöökoja Põllumajandus-Tehniline Talitus tööga ülekoormatud. Talud soovivad elektrit.

Põllutöökojas äsja ajutatud Põllumajandus-tehnilises Talituses käib kibe eeltöö liikuwa mehhaniseerimisnõuandla asutamiseks. Loodetakse liikuwa nõuandla sisustamisega eelolewaks kewadeks jõuda nii kaugele, et juba märtsi lõpul wõib nõuandla ajuda oma ülesannete täitmisele. Juba praegu on põllupidajad esitanud palju soowiawalduси nõuandla saamiseks kohapeal, mis näitab, et sellise nõuandla järele on maal suur wajadus. Lähemal ajal wõetakse koostamisele nõuandla jõudukawa, mille juures arwestatakse nõudmisi ja tarwiduси nõuandla järgi.

Erilist huwi tuntakse maal elektrifitseerimise küsimuse wastu, mis nähtub sellest, et sel alal on Tehniline Talitus ülekoormatud nõuande-küsimustega. Põllumajandus-tehniline talitus on wõtnud selle alaga ühenduses olewate küsimuste uurimise oma lähemasse töökawasse. Siin püütakse kõigepealt selgitada rajoonide elektri kättesaamise ja kasutamise wõimalusi sisseseadmise kulude suruse ja tasuwuse selgitamisi jne. Selleks luuakse maale elektrifitseeritud mustertalundid, kus uuritakse elektrienergia rakendamiswõimalusi põllumajanduses. Samuti luuakse teiste tehniliste alade uurimiseks ja arendamiseks mehhaniseeritud mustertalundid. Neis wõetakse tehnilise talituse nõuande ja abiga kasutusele kõik tööjõu säästmise ja otstarbekohastamise wõimalused, siusstades sellised talud kõigi tarwiliste töörііstadega ja abinõudega.

Üheks tähtsamaks ülesandeks peab tehniline talitus remontala küsimusi, mispärast sellele pühendatakse suurt tähelepanu. Masinate remondiküsimus on esmajärgulise tähtsusega mehhaniseerimise juures. Õigeaegne ja asjatundlik remont ning nõuanne õigeaegse remondi wajaduse kohta on masinate korrashoius suure tähtsusega. Moodsad masinad nõuawad esmaklassi remontijaid, kes omawad teadmisi materjalidest, kes oskawad materiali ümber töötada ja kellel on wastawa siinstusega töökoda.

Remondi küsimuste uurimiseks waliti k. a. oktoobrikuus wälja esialgu 20 asjatundlikumat ja usaldusmäärsemat töö- ja seppi koja omanikku, kes hakkawad töötama Põllutöökoja kontrolli all.

Usaldustöökodade wõrgu laiendamine on päewakorras ja paljudel töökoja omanikel on saabunud soowiawalduси usaldustöökojaks saamiseks.

Suur nõudmine maal on igasuguste tehniliste kursuste wastu. Seepärast korraldab talitus motoristidetraktorijuhtide, wesiwarustuse, pikselkaitse, elektri, lõhkeainete käsitamise ine. kursusi. Ka on põllumeeste ringkondades awaldatud soowe, et talitus korraldaks maal autojuhtide ettewalmistamise kursusi ja nuriks üldse auto tasuwuse küsimusi põllumajanduses. Samuti päritakse talituselt wäga palju nõu talule sobiwa jõuallika walimiseks — selleks on talitusel kawatsus wälja wtjida meie põllumajandusele sobiw standard jõuallikas. Peale selle küsitakse talituselt iga päew nõu küll kirjalikult, küll telefoniga, küll isiklikult mitmesuguste wäikemate küsimuste kohta, eriti aga sobiwa wankri walimisel, nõutakse andmeid Teedeministeeriumi musterwankri kui ka kummiratastega wankri kohta.

Prantsuse insenerid tutvuvad Eesti õlitööstustega.

Esmaspäeval saabusid esimesse Eesti põlewkiwitööstusse Eesti Looduswarade uurimise instituudi küllakutsel kaks Prantsuse mäeinseneri, et tutwuda Eesti õlitööstusega. Külalisi wõttis wastu direktor Luts.

Pärast saabunuist tutwuti Kohtla-Järwe õlitööstusega ning peale lõunat Goldfieldsi ja Põrjamäe õlitööstustega.

Prantsusmaal leidub rikkalikke põlewkiwilademeid ning põlewkiwi tootmist tahetakse seal nüüd ümber kujundada Eesti eeskujul. Seni on Prantsusmaal põlewkiwi kasutatud waid kütteks, õliajamisele on alles wiimasel ajal tähelepanu pöördud, milleks eeskujusid nüüd tahetakse hankida Eestist.

Huwiõhtute korraldamisest ja sisustamisest

Tihedama sideme loomiseks, meelelahutuse ja seltskondlikkude kooswiibimiste mitmekesistamiseks pakub maanoorte ringidele soodsaid wõimalusi huwiõhtute korraldamine, kuna huwiõhtut on hõlpsam korraldada kui pidu. Eeskawa on mitmekülgsem, wahelduwam, alati wärske ja ei koorma tegelasi. Et olla huwiõhtute eeskawa küsimustes noortele abiks, olgu toodud näiteid.

Maanoorte tegewusest on alati huwi pakkunud mitmesugused tööde wõistlused. Miks mitte wõtta töövõistlusi ka huwiõhtute kawwa? Paljudes ringides õpitakse rahwatantse, oleks ilus komme nendega rohkem awalikkuse ees esineda. Huwiõhtutel wõiks esineda 2—4-liikmeline laulutrupp. Samuti oleks tänuwäärt kui senisest rohkem esinetaks wõimlemise ja kehalise kaswatuse waldkonda kuuluwate ettekannetega.

Wähe on seni noored kasutanud oma kirjanduslikku loomingut lawapiltideks muutmist. Nägin hiljuti ühel maanoorte huwiõhtul kahte lawapilti (noored 40 a. tagasi ja nüüd), kus anti jämedates joontes edasi noorte tegewus 40 a. tagasi ja nüüd. Siin olenewalt leidlikkusest on wäga palju wõimalusi praeguse põlwe noorte tegewuse ja ideaalide selgitamiseks.

Wahete-wahel wõiks mõne küsimuse selgitamiseks korraldada seltskondlikke kohtuid. Lugeda katkeid kirjandusest ja mõned deklamatsioonid maanoorte ajakirjast „Tõusew Noorus”.

Elustamist wääriwad wanad rahwakombed. Näiteks jõuluõhtuid korraldades ei wõiks unustada wanu jõulukombeid.

Wiimasel ajal walmistatakse rohkesti rahwarõiwaid. Sageli ei peeta aga rahwarõiwaste kohta maksvatest reeglitest nii walmistamises kui ka kandmises kinni. Seepärast tuleks noortel selleski osas eeskuju andjaks olla ja korraldada huwiõhtutel rahwarõiwaste demonstratsioone. Seletuse andjaks tuleks paluda E. Maanaiste Keskseltsi konsulente, kodunduskooli ja algkooli õpetajaid.

Ka wõiks kõne alla tulla isegi näitliku nooreringi töökoosoleku korraldamine, et wõimaldada organiseeritud noorte tegewusega tutwumist. Ülearused ei oleks noorte poolt ettekantawad referaadid.

Eeskawa koostamise juures tuleks silmas pidada, et teda liiga ei koormataks ega ettekandmise ajal asjata ei wenitataks. Sest siis ei oleks ta huwiõhtu, waid ta wõib kujuneda haigutamise õhtuks. Noorte huwiõhtutel peab olema hoogu ja sisemist soojust, nad peawad tekitama elewust ja kiskuma osawõtjaid kaasa. Huwiõhtud wõiksid olla maksulised.

Ettekandelisele osale wõiks järgneda jalakeerutus, seltskondlikud mängud, ühislaul ja mitmesugused muud sobiwad naljad. Seejuures ärgu teine osa õhtust muutugu tükitööks, mida peab tingimata tegema hommikuse koiduni. Tuleb ikkagi meeles pidada, et huwiõhtute peamiseks eesmärgiks jäägu maanoorte töö ja tegewuse populariseerimine, aktiwiseerimine ja igapäewasele tööle wahelduse pakkumine.

R. P.

Kanadele oma jõusööt.

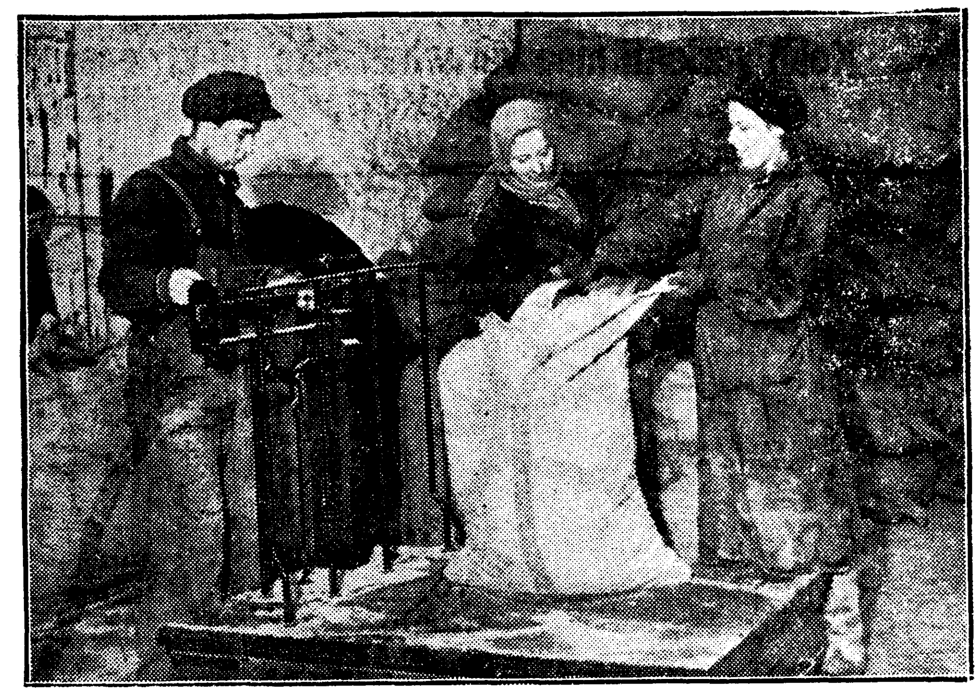

Kanasööda kaalumine kottidesse „Eesti Munaekspordi“ laos.

Esmakordselt on tänawu ilmunud müügile eraldi jõusööt kanade jaoks. Seda jõusööta walmistab „Eesti Munaeksport” Tallinnas. Söödas leidub kanadele wajalikke aineid, nagu maisi, sojat, kalajahu, nisukliisid, segawiljajahu, heinajahu, fosforhapulupja ja teokarpe. Sööda hinnaks on 13 senti kilo.

Eraldi kanasööda koostamisega on „Eesti Munaeksport” tublisti hõlbustanud kanakaswatajate tööd, kuna nüüd jääb neil ära tülikas söötade segamine.

Kanasööda walmistamist toimetab „Eesti Munaeksport” oma ladudes Tallinnas. Praegu talwisel hooajal on kanamunade kokkutulek wäike ja seetõttu saad ruume kasutada muudeks otstarweteks. Odawate ja wäärtuslike söötade lewitamisega tahabki „Eesti Munaeksport” kaasa aidata talwise munatoodangu tõstmiseks.

Esimene kotitäis kanasööta läks Wabariigi Presidendi K. Pätsi tallu Kosel, kus leidub korralik kanakari.

Waidluskoosoleku korraldamine.

Talwine maanoorte töö kandwamaks osaks on referaadid. Kuid referaatkoosolekute wahhele tuleks paigutada ka waidluskoosolekuid, mis erinewad tunduwalt oma elamuse ja haarawusega tawalistest referaatkoosolekutest, kuna siin wõtab ettewalmistanult terwe rida ringi liikmeid waidlusest osa, see tingib sõnawõttude huwitawuse. Siin saab ka suuremal määral noori tegewusse rakendada. On ju maanooreringi töös wäga tähtis, et suudetakse wõimalikult palju liikmeid otsesesse tegewusse rakendada.

Waieldaw küsimus olgu huwitaw ja wõimaldagu laiaulatuslikku waidluse ala. Kuid seejuures peab olema waidlejate wõimete kohane. Soowitaw oleks, et teema käsitaks mõnd kohapeal päewakorral olewat põllumajanduslikku küsimust.

Waidluskoosolek õnnestub ainult siis, kui selleks on korralikult ette walmistatud. Juba aegsasti enne koosolekut, tuleb jaotada ülesanded. Iga waidlusest osawõtja walmistagu end korralikult ette ja warustagu end wajalikkude andmetega.

Koosoleku algul walitagu waidluste tulemuste kohta seisukohtade wõtmiseks kolm hindajat, kellede ülesandeks on jälgida waidlejate tõenduste ja põhjenduste weenwust, et hinnata kumb pool teiji seda weenwamalt ja rohkem põhjendatult.

Waidluskoosolekul saab esimesena sõna küsimuse algataja 10—15 min. Sellejärele saawad sõna ettewalmistanud waidlejad, iga üks 6 minutiks ja teiskordselt 3 minutiks. Selle järele saawad sõna ka teised koosolijad, ka siin wõib tarwiduse korral sõnawõtu aega piirata.

On waidlus lõppenud, teewad eelpool nimetatud kolm hindajat kokkuwõtte ja otsuse waidluste tulemuste kohta, mille üks koosolekule ette kannab. Kui siin tekib lahkarwamine, siis wõib otsustada ka üldine hääletus.

Niimoodi ettewalmistatud ja organiseeritud koosolek muutub waidlusrikkaks ja koosolek täidab oma ülesannet, arendades noorte mõistest, kiiret mõtlemist ja kõnewõimet. Põllumajandusliku teema juures selgitab ka mõne kohapeal päewakorral olewa põllumajandusliku küsimuse. Põllumajandusliku teema juures tuleks kasutada maatulunduse- ehk wastawa erialalise konsulendi abi. Wastasel korral wõiwad waidlused õigest suunast kõrwale kalduda.

E. K-lo.

Tekstiiltööstuses 34 välismaa meistrit.

Välismaa spetside arv väheneb.

Tekstiiltööstuse kohta kogutud andmeist nähtub, et käesolewa aasta oktoobris tegutses Eestis 34 wälismaalasest eriteadjat. Nendest olid Saksamaalt 16, Poolast 6, Tshehhoslowakkiast 4 ja Lätist 3. Wiimase kahe aasta jooksul on wälismaalastest eriteadjate arw wähenenud 12 isiku wõrra. Sama ajawahemiku jooksul on 9 isikut wahetatud uute eriteadjate wastu. 1936. a. oli Eestis tekstiiltööstuses 47 wälismaalasest eriteadjat, nendest 23 Saksamaalt, 8 Poolast, 5 Inglismaalt, 4 Tshehhoslowakkiast, 5 Lätist, 1 Soomest ja 1 Rootsist.

Wälismaalastest eriteadjate arwu wähenemisega rööbiti on tõusmas wälismaa tekstiilülikoolides ja meistrite koolides õppiwate eestlaste arw. Kaubandus-tööstuskoja andmeil on praegu wälismaa tekstiilülikoolides ja meistrite koolides omal käel õppimas 8 isikut. Peale selle on wabrikute poolt wälismaale õppima saadetud 9 isikut. Kokku on wiimase kümne aasta jooksul wälismaade tekstiilülikoolides ja meistrite koolides ettewalmistuse saanud ja asunud praktilisele tööpõllule 25 isikut.

Välis-Eesti päev 26. novembril.

Ülemaailmne Wälis-Eesti päew peetakse 26. nowembril, kuid juba 25. nowembri õhtul kella 9—10-ni antakse Riigi Ringhäälingus edasi saatekawa sotsiaalminister O. Kase kõnega „Wälis-Eesti ja Eesti Wabariigi ülesehitustöö sotsiaalsest ja majanduslikust seisukohast”, Tallinna meeslauluühingu „Meriland” ettekandeid Herbert Roosma juhatusel, Jüri Annuson'i kõne „Wälis-Eesti ja Kodu-Eesti suhetest”, sooloettekandeid Martin Taraselt, katkendeid wäliseestlaste ilukirjanduslikest töist ja Isamaaliidu Tallinna osakonna segakoori ettekandeid. Ringhäälingu saatekawa on teatawaks tehtud kõikidele Euroopa eestlastele.

26. nowembril kella 7.40—8.15 annab ringhääling edasi reportaazhi Riia eestlaste elust.

Haridusministeeriumi korraldusel peetakse laupäewal, 26. now. koolides aktusi ning selgitatakse noortele Wälis-Eesti organiseerimise tähtsust ja sidepidamise wajadust Wälis-Eesti noortega. Pühapäewal, 27. nowembril tõstetakse ka jumalateenistustel esile Wälis-Eesti mõtet.

Wälis-Eesti Ühing korraldab laupäewa, 26. nowembri õhtul kell 9.30 Estonia rohelises saalis peoõhtu ettekannetega ja tantsuga.

Terwitusi Wab. Presidendile K. Pätsile.

Wabariigi Presidendi K. Pätsi nimele on tulnud järgmised telegrammid:

„Elwa linna algkooli 25. aastapäewal terwitawad Teid, härra President, kooli pere ja aktuse külalised. Hinnates kõrgelt Teie wäärikaid teeneid Eesti loomisel, samuti Teie suurt armastust Eesti noorte wastu, soowime, et Kõigewägewam hoiaks ja kaitseks Teid kõrgete ülesannete täitmisel.”

„Pühitsedes kooli 20. aastapäewa soowib Pärnu 1. gümnaasiumi pere lugupeetud riigijuhile ja armsale wilistlasele terwist, jõudu ja õnne.”

Peaminister K. Eenpalu tervitas

Eesti koolide inspektorite ühing koolide inspektorite päewade puhul, mis peeti 18. ja 19. nowembril. Päewast osawõtjad ütlewad oma terwituses — nad tunnewad headmeelt' sellest soojast ning elawast huwist, mida Peaminister on alati osutanud hariduslikele ja koolikusimustele.

Edasi terwitasid Peaministrit Taagepera rahwuspäewast ja lõikuspühast osawõtjad ja Tartu Eesti majaomanike seltsi liikmespere.

Ringhääling uuele lainepikkusele.

Esialgseid teateid Brüsseli konverentsilt. — Eesti saatejaamad ei vabane Sevilla segavast mõjust.

Riigi Ringhäälingu direktorilt kolonel F. Olbreilt, kes Eesti esindajana wõttis osa Brüsselis peetud rahwuswahelisest ringhäälingute liidu konwerentsist, on Tallinna saabunud esialgseid teateid, mille järele meie ringhäälingule edaspidi määratakse uus lainepikkus.

Dir. F. Olbrei teatab, et konwerentsil wäikeriikide huwid ei leidnud küllaldast tunnustamist. Ühes meiega on sattunud halwemasse olukorda ka Läti, Leedu ja mitmed teised wäikeriigid. Sellest wõib järeldada, et ka nende riikide saatejaamadele määrati uued lainepikkused. Saabunud telegramm märgib weel, et ka uue lainepikkuse juures jääb sama laine piirkonda töötama Sewilla saatejaam. Seega uue lainepikkuse juures pole meil lootusi Sewilla saatejaama segawast mõjust wabanemiseks, waid Sewilla on uutele mõõtudele kolinud ühes Eesti ringhäälinguga.

Selle esialgse teate puhul tuleb rõhutada, et nii Eesti kui ka teiste maade saatjad, millede lainepikkust Brüsseli konwerentsil oletatawasti muudeti, algul jääwad töötama praegustel lainepikkustel. Üleminek teostuks alles edaspidi. Optimistidele jääb weel üle lootus et konwerentsi lõppjärgus küsimus uuesti kaalumisele wõeti ja otsustati meie huwide kohaselt.

Saabunud teadete paikapidamise korral Riigi Ringhäälingu soowid ja ettepanekud on Brüsseli konwerentsil otsustatud hoopis wastupidiselt. Meie ringhäälingu suurimaks soowiks oli wabanemine Sewilla saatejaama segawast mõjust, sest Sewilla töötab meie saatjaga samal lainel. Meile lähedasel lainel töötab ka München. Brüsseli konwerentsi eel peeti läbirääkimisi Soomega, Lätiga ja Leeduga ühiste nõudmiste esitamiseks ja läbiwiimiseks. Eesti nõudmisi lubasid toetada Soome, Läti, Leedu ja weel mõned riigid, kuna Eesti wastutasuks lubas hääletada nende nõudmiste kasuks. Nüüd aga wõib järeldada, et suurriigid oma ülekaaluga pole arwestanud wäikeriikide huwisid.

150 karjakasvatajat kindral J. Laidoneri talus.

Pühapäewal toimus Wiimsis Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri talus karjakontrollpäew, mille korraldajad olid Wiimsi kontrollring ja Tallinna põllumeeste konwent. Osawõtjaid päewast oli 150.

Päewa awas kontrollringi esimees T. Künnapuu, mille järele Harju maakonsulent agr. H. Luik kõneles põllumajanduse päewaprobleemidest. Kõneleja soowitas taluhoonete ehitamisel suuremat ratsionaalsust ja tööjõupuuduse wältimiseks taludes rohkem tarwitusele wõtta masinaid.

Karjakontrolli eriteadja agr. A. Ruderström oma kõnes käsitas karjakontrolli küsimusi kui karjapidamise edendamise aluseid. Tooresttoitude juures agr. Ruderström soowitas rohkem tähelepanu pöörata kartulile. Seewastu põhusööda osatähtsus peaks wähenema ja põhu asemele tuleks karjale anda paremaid heinasorte. Lautade ehitamisel talupidajad tulewikus peaksid sihiks wõtma puhaslauda.

Karjakaswatuse konsulent agr. J. Reitalu oma kõnes käsitas piima wigu ja nendest hoidumist. Järgnewalt näidati filmi eeskujulikust karjamajapidamisest.

Kontrollpäewal peetud kõnesid jälgis kogu aja ka kindral J. Laidoner koos abikaasaga. Weistepuhastamise wõistlusest wõttis osa 13 wõistlejat. Siin tulid esimesteks Leena Siniwee, Aliide Kruus, Ellen Pappel, Ella Mitt, Ewald Lehtmets ja Elmar Pärn.

Wõistlusele järgnes tutwumine kindral J. Laidoneri majapidamise eeskujuliku laudaga. Siin andis seletusi kindral J. Laidoner ise.

Türgi uue presidendi läkitus.

ETA. Ankara, 22. now.

(DNB) President Ismet Inönü on awaldanud läkituse Türgi rahwale, milles weel kord lugupidawalt toonitatakse Kemal Atatürgi suuri teeneid uue Türgi ülesehitamisel. Ühtlasi wäljendatakse läkituses tänu wälisriikidele Türgi rahwa leinast osawõtu eest.

Elektrifitseerimise kawad Wab. Walitsuses.

Kolm varianti maa varustamiseks elektrienergiaga. — Ida- ja Lääne-Eesti iseseisvate varustuspiirkondadena.

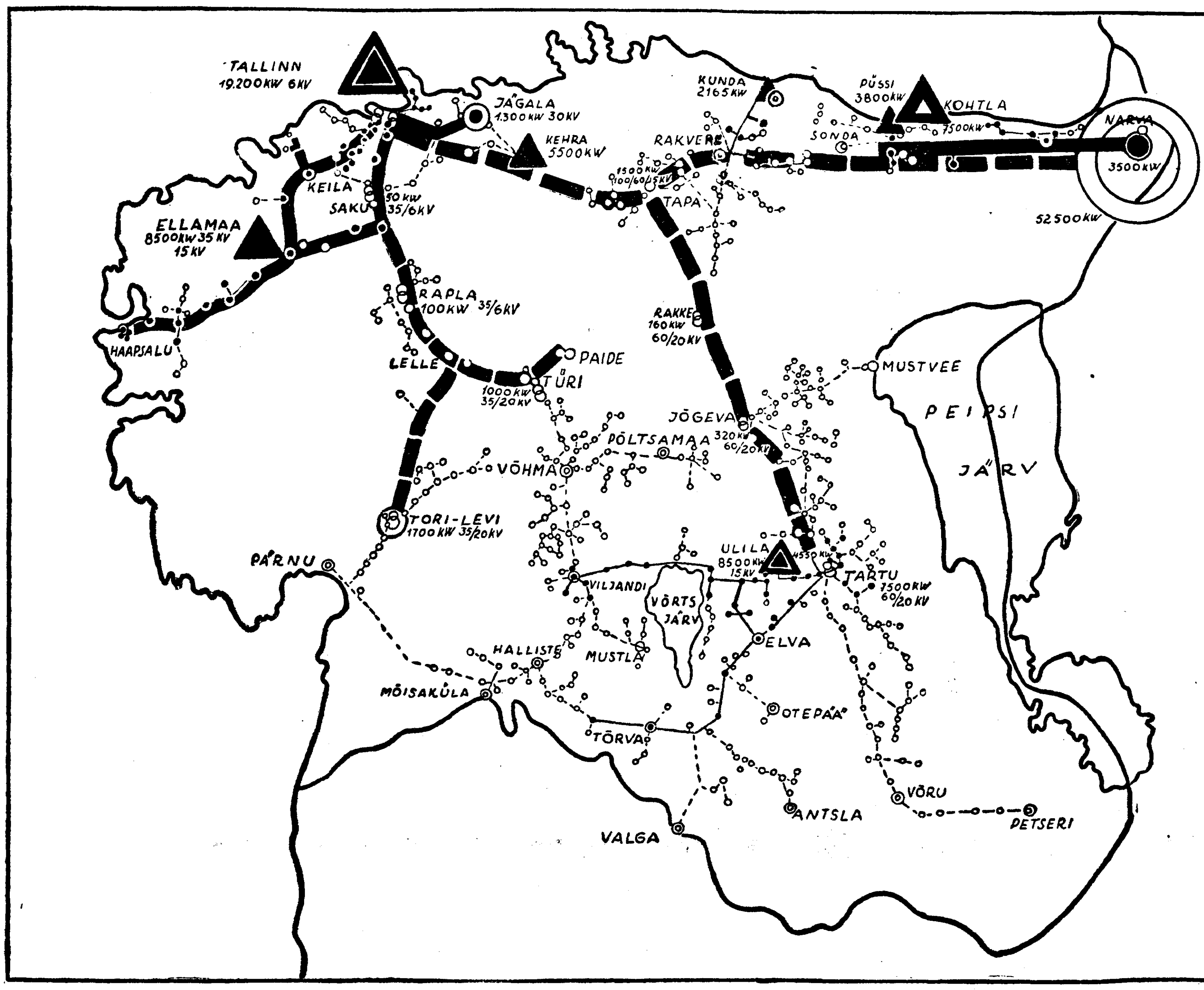

Uks variantidest, mille järgi tahetakse teostada maa elektrifitseerimist. Tugev, kindel joon näitab juba olemasolevaid liine, kuna katkendilise joone järgi tuleksid rajamisele uued kõrgepingeliinid. Jõujaamade juures on märgitud, kui suureks tahetakse kava järgi tõsta nende võimsus. Kolmnurkadega on tähistatud soojusjõujaamad ja sõõridega veejõujaamad. Kaardil kujutatud kõrgepingevõrk tahetakse luua esimese viisaastaku jooksul a. 1938-1942

Eesti Rahwuslikus Jõukomitees walminud Eesti üldise elektrifitseerimise kawad (3 wariandis) on nüüd Majandusministeeriumi kaudu esitatud Wabariigi Walitsusele. Milline kawa Walitsuses leiab kõige rohkem pooldamist, selgub edaspidi. Esitatud wariante tuleb teatud määral wõtta esialgsete kawadena, milledes on wõimalikud weel mitmesugused suuremad muudatused.

Kawa kohaselt on ette nähtud teostada Eesti elektrifitseerimist kümne aastaga, kestuses 1938—1947, alajaotades seda kaheks wiisaastakuks: 1938—1942 ja 1943—1947.

Kõrgepinge elektriwõrku tuleb ehitamisele 1. wiisaastakul ümmarguselt 2000 km, 2. wiisaastakul 1000 km.

Eesti warustamine elektriga on ette nähtud kahe suurema warustusringkonna kaudu:

Ida- ja Lääne.

Ida warustusringkonda on arwatud Tallinna linn, põlewkiwitööstuste rajoon, Narwa linn ja sealsed manufaktuurid, Wirumaa, Järwamaa idapoolne osa, Tartumaa, Walgamaa, Petserimaa ja idapoolne Wiljandimaa.

Lääne warustuspiirkonda on arwestatud: Tallinna linna praegune Ellamaa jõujaama poolt warustataw osa, läänepoolne Harjumaa, läänepoolne Järwamaa ühes Paide ja Türi linnadega, läänepoolne Wiljandimaa ühes Wiljandiga, Pärnumaa ja Läänemaa, idapoolne Harjumaa kujutab erilist wähemat Kehra rajooni, mida warustab Kehra tööstuslik jõujaam.

Lääne warustusringkonna toitmine elektrienergiaga sünnib Ellamaa jõujaamast ja ehitatawast Tori-Leewi weejõujaamast nende paralleelsel kaastööl.

Ida warustusringkonna warustamiseks elektriga on ette nähtud kolm warianti. Esimese wariandi järgi tahetakse Narwa jõujaama wõimsus pärastpoole tõsta kuni 52.500 woldini.

Ootamata üldise elektrifitseerimise suuraktsiooni algust, areneb praegu kohtadel

hoogne üleminek elektrienergiale.

Nädalawahetusel peeti jälle rida koosolekuid elektrifitseerimise wõimaluste selgitamiseks. Sellesisulised koosolekud olid Wiru-Jaagupis, Suure-Jaanis, Türi-Allikul, Lüganusel ja Wäike-Maarjas.

Laev rikkus Pärnu Suursilda.

Aurik „Juulia“ sõitis sillale otsa. -- Vigastuse tagajärjel seisis liikumine üle silla poolteist tundi. -- Kahju hinnatakse 5000 kroonile.

Esmaspäewa õhtupoolikul juhtus Pärnus ootamatu õnnetus uue Suursillaga. Nimelt sõitis sillale otsa Eesti aurik „Juulia“, purustades osa silda. Kahju tõuseb ümmarguselt 5000 kroonile.

Õnnetuse kohta kuuleme kohapeal lähemalt järgmist: Esmaspäewal kell 17.20 tõsteti Pärnu Suursilla tõsteklapp järjekordselt üles, et läbi lasta mõni päew Pärnu sadamas wiibinud Eesti aurikut „Juuliat“. Aurik oli metsamaterjali laadungiga teel Soome kaudu Inglismaale. Kell 17.30 jõudis laew sillaklappide wahele ja äkki seni selgitamata põhjusel põrkas wastu silla wasakpoolset, s. o. linnapoolset külge. Kokkupõrge oli niiwõrd tugew, et silla tõsteklapi ees olew raudbetoonist kaitse purunes, langedes osalt jõkke, osalt wajus püstiolewa klapi wahele. Kokkupõrke tõttu said muljuda ja purunesid silla samaste kaitsjad, tugewad palgid weepinna kohal. Loomulikult ei pääsenud ka laew ise wigastusteta. Need aga osutusid sellisteks, et ei takistanud laewa edasisõitu.

Millest kokkupõrge tekkis, selle kohta puudus esmaspäewa õhtul Pärnus weel selgus. Arwatawasti lakkas rool tüürimehe käes töötamast. Kuid teiselt poolt wõib kõne alla tulla ka tüürimehe ettewaatamatus. Sadamast wäljuwal laewal wiibis ka Pärnu sadama loots.

Kuna Suursilla purunenud raudbetoonmürakad jäid osalt tõsteklapi wahele, siis lakkas klapimehhanism töötamast. Laew sõitis klappidest läbi, kuid alla lasta neid ei saadud enam. Alles poolteist tundi hiljem, kui betoonosad kõrwaldatud, saadi sild jälle rakendada liiklemise teenistusse. Tõsteklapid polnud õnnetuses wigastada saanud.

Suursillale tekitatud wigastuses peetakse ainsaks süüdlaseks laewa, ja loomulikult pöördutakse kahjutasunõudmisega laewa omaniku poole.

Warsti pärast õnnetust saabusid kohapeale ametiwõimud, eesotsas komissar Warendi, sadamakapten Rautsma ja linnanõunik P. Suwega, kes toimetasid paiklikku ülewaatust õnnetusest. Silmale see wigastus ei paista kuigi suur, summaliselt on kahju aga küllalt tunduw — 5000 krooni.

Olgu tähendatud, et liiklemine kahe linnaosa wahel oleks wõinud õnnetuse järele kesta, kui oleks olnud alles wana Nahksild. Kuid see kõrwaldati juba nädalapoolteise eest. Just õnnetuspäewal tegi Pärnu linnawalitsus otsuse, et Nahksild tuleb lammutada. Sild asub praegu Pärnu Talwesadamas.

Umberpaigutamised konstaablite kohtadel.

Politseidirektori otsusel tehakse teenistuse huwides järgmised ümberpaigutused konstaablite kohtadel, arwates 1. detsembrist: Narwa linna 8. rajooni konstaabel Alfred Woitk — Järwe rajooni konstaabliks; Jisaku 2. rajooni konstaabel Al. Tasane — Narwa linna 8. rajooni konstaabliks; Karjatina 2. rajooni konstaabel Oskar Ojansa — Jisaku 1. rajooni konstaabliks; Maidla rajooni konstaabel Karl Pulk — Jisaku 2. rajooni konstaabliks; Jisaku 1. rajooni konstaabel Märt Saul — Karjatina 2. rajooni konstaabliks; Maidla rajooni konstaabli kohale — Narwa prefektuuri kordnik Rein Seppel, kes lõpetas politseikooli kõrgema klassi kursused.

President K. Pätsi kaastundeavaldus Norra kuningale.

Norra kuninganna Maudi ootamatu surma puhul saatis Wabariigi President K. Päts Norra kuningale kaastundetelegrammi:

„Tema Majesteet Haakon, Norra kuningas, Oslo.

Teie Majesteeti tabanud suure kaotuse puhul palun wastu wõtta minu siiramad kaastundeawaldused.

Konstantin Päts,
Eesti Wabariigi President.“

Halva koduvõi müügile piir.

Saarde põllumeeste konwendi täiskogu pidas 19. nowembril Kilingi-Nõmmes koosolekut. Päewakorras oli arutusel 1939. a. talwine tegewuskawa, karjakaswatuse seisukord ja wõihinna ning linakaubanduse korraldamise küsimused. Koosoleku algul maatul. konsulent J. Martinson kandis ette konwendi tegewuse ja põllumaj. nõuande töö ülewaate, kes esitas ka talwise töökawa.

Koosolekul kõneles ka agr. Leetoja Põllutöökojast.

Koosolekul wõeti wastu järgmised soowiawaldused:

1) Maaparanduse laen ja peaweejuhtmete kaewamisel toetused ning laenud peaksid kergemalt kättesaadawad olema.

2) Siseturul piima ja piimasaaduste kontrolli peaks täielikumalt wõi kindlamalt teostatama, et piiri panna halwa koduwõi müügile.

3) Wõihind tuleks kindlustada praegusest kõrgemale.

4) Metsamaterjali müük kütteks ja ehitusteks — põllumajanduse otstarbeks peaks sündima taksihinnaga ja taksi hinda tuleks alandada. Surnud puid peaks müüdama kwartaalide järele, ja et põllumees saaks ise üles töötada.

5) Seemnemüügi alal soowiti kindlamat kontrolli teostamist.

6) Linakaubanduse ümberkorraldamine peeti wajalikuks tsentraliseerimise teel, ühistegelisel põhimõttel ja nõuda, et linahind saaks hoitud tasuwuse tasemel.

Lõpuks wõttis koosolek otsuse wastu Pärnu-Kilingi-Nõmme-Talli omnibuseliini alles jätmiseks, eelolewal aastal, kuna tähendatud liin on Saarde rahwale ja eriti põllumeestel wajalik, kes elawad laialdasel maa-alal, kus raudteejaamad asuwad kaugel.

Koosolek oli asjalik ja kestis ligikorda 6 tundi. —n.

Laps suri põletishaavadesse.

Arstide pingutustele waatamata suri eile hommikul Wiljandi linnahaiglas põletishaawadesse kolmeaastane Helgi Meiner. Laps toodi haiglasse Wastemõisa asundusest laupäewal. Ta oli toas mängides kukkunud ämbrisse, mis oli täidetud kuuma kartulikeetmise weega. Selle juures sai ta raskeid põletishaawu jalgadele ja alakehale.

Peremees tappis viinauimas oma sulase.

Napsitamise kurb lõpp Albus.

Pühapäewal selgus Järwamaal Albu wallas Seidla asunduses mõrw, mille sooritanud öösel wastu pühapäewa kohalik talupidaja Ludwig Põlendik, 39 a. wana. Mõrwa ohwriks langes sama talunikku juures teeniw sulane August Grauman, 29 a. wana. Sündmusel pealtnägijaid ei olnud.

Politseilisel juurdlusel esmaspäewal selgus, et laupäewa õhtul olid peremees ja sulane tulnud koos metsast koju, kus nad olid puid lõikamas. Teel tarwitasid nad ohtrasti wiina ning jatkasid napsitamist ka koju jõudes. Siin tekkis sulase ja perenaise wahel tüli, mille peale wiimane lahkus majast minnes ööbima naabertallu. Peremees ja sulane jäid kahekesi koju, napsitatud ja mindud lõpuks magama.

Peremees ärganud une pealt äkki üles. Sulane seisnud tema woodi ees, sõimelnud ja ähwardanud teda. Peremees, kes oli weel wiina mõju all, ägestus, haaras pussi ning lõi sellega sulast. Wiimane tuigerdas toast wälja ning peremees magas rahulikult edasi.

Hommikul awastati, et sulane August Grauman on surnud. Peremehe pussihoop oli olnud surmaw. Ta oli toiminud mõrwa täiesti joobnud olekus.

Ludwig Põlendik wõeti Tapa kriminaalpolitsei poolt wahi alla.

Varastati 9-puudane rahakapp Tartus.

Vargad tungisid Tartu metskonnaülema kantseleisse.

Pühapäewa õhtul umbes kella 10 paiku on walewõtme abil sisse tungitud Tartu metskonna metsaülema kantseleisse, mis asub Tartus, Näituse tän. nr. 3 teisel korral. Kantseleist on ära wiidud 8—9-puudane terasest rahakapp, kus asusid mitmesugused dokumendid ja umbes 300 kr. raha.

Arwatakse, et sissetungijateks on mitu isikut. Senini pole rahakappi leitud. Sündmust juurdleb kriminaalpolitsei.

Viina mõjul pussitama.

Marta wallas Läänemaal elutsewate Aleksander Noodi ja Eduard Paluste poolt korraldati samas wallas elutsewa rätsep Marispuu juures oleng, kus ei puudunud ka alkohol. Mõlemad mehed sattusid millegipärast sõnawahetusse, Noot lõi Palustele rusikahoobi näkku. Seepeale haaras Paluste pussi ja lõi Noodile kolm pussihaawa.

Talupidajaile metsast õiglast hinda.

Metsahindade noteerimise komisjon alustas tööd. — Uued normimõõdud metsamaterjalidele. — Noteeringhindade püsimine kindlustatakse riiklike metsaostudega.

Et talupidajalle metsa eest kindlustada õiglast hinda ja ülesostjate poolt välitida spekulatiivseid nähteid, andis Vabariigi Valitsus 8. juulil k. a. määruse, mille alusel tuli moodustamisele metsahindade noteerimise komisjon. Komisjon on nüüd juba asunud tegelikele töödele. Komisjoni esimeheks on riigi metsade talituse direktor J. Luik, Majandusministeeriumi esindajana kuulub komisjoni ins. H. Uuemõis, riigikontrollist A. Mei, Eesti Metsatööstusest dir. P. Saks, Kehra sulfaadivabriku poolt dir O. Hinto, põllutöökojast agr. K. Erenurm ja metsaühingute liidust teadusalik sekretär Mutt. Komisjoni sekretärika on Põllutööministeeriumi metsakasutuse büroo juhataja A. Vaharu.

Komisjon kogunud välis- kui ka siseturult metsamaterjalide hindade ja turukonjunktuuri kohta põhjalikke andmeid.

Esimene hindade määramine toimub juba lähemal ajal.

Enamik metsamaterjalide üksikliike noteeritakse Tallinnas ja Pärnus kui kahes suuremas metsamaterjali väljaveo sadamas. Need noteeringud on aluseks, mille järgi tuletatakse kohapealsed hinnad.

Komisjonil loomulikult puuduvad võimalused noteeritud hindade sunnivilisliseks kehtima panemiseks metsamaterjali eraturul. Kuid loodetakse, et ametlike noteeringhindade üldiselt teatavaks tegemisega kaovad eelmise aasta nähted, kus

ebateadlikud talupidajad sageli metsa käest andsid poole hinnaga.

Noteeringhinnad on metsa ostmisel kohustuslikud Kehra vabrikule, a.-a. Eesti Metsatööstusele ja teistele riigi ettevõtetele, kus aktsiate enamus on riigi käes. Komisjon ühtlasi on pidanud läbirääkimisi ka suuremate eratööstustega, mis suuremal arvul metsamaterjali kokku ostavad. Seniste läbirääkimiste põhjal on saavutatud kokkulepe a.-ü. A. M. Lutheriga, kes nõustus talupidajatelt eeloleval hooajal metsamaterjali ostma noteeringhindadega. Põhja puupapivabrikuga seni veel pole kokkulepet saavutatud.

Juhul kui eratööstused ja metsaärid talupidajatelt metsa ei osta noteeringhindade alusel, vaid taotlevad madalamaid hindasid, riigi enamuskapitaliga töötavad ettevõtted ostavad talupidajatelt pakutava metsamaterjali kokku, millega talupidajaile metsa eest igal juhul on kindlustatud konjunktuurile vastav hind.

Seni on metsahindade noteerimise komisjon [illegible] **pidanud kaks koosolekut**

kokkuostetavate metsamaterjalide tehniliste tingimuste väljatöötamiseks ning kindlaksmääramiseks.

Mitmete metsamaterjalide eriliikide mõõtude juures on maksma pandud uued normid, mis on kohandatud turu nõuetele.

Palkide pikkuseks on määratud 4—8,5 m, kuna keskmiseks pikkuseks oleks 5,2 m. Jämeduse järgi liigitatakse palgid nelja sorti. 1. sort läbimõõduga 33 sm alates, 2. sort 25—32 sm, 3. sort 17—24 sm ja 4. sort 13—16 sm. Mõõtude juures ei arvestata koorekihti.

Saepalgid on jagatud nelja liiki.

Plokk ehk männi-tiivipalgiks on esimene palk kännust arvates. Neid palke ostab meilt peamiselt Saksa mööbli- ja vineeritööstus, maksates praegu korralikku hinda. Saepalkide 1. liigi alla arvatakse 4—10 m pikad, läbimõõduga 25 ja enam sm jämedad palgid. 2. liik — läbimõõduga 30 sm ja üle selle. Esimesel sordil on oksad lubatavad vaid palgi ülemise kolmandiku, teisel sordil ülemise poole ulatuses. Siia kuuluvad ka välismaale eksporditavad liipripakud, milleli nõutakse teravat kanti. Kodumaa liipripakkusid tänavu ei noteerita, kuna raudtee eeloleval aastal liipreid ei osta.

Paberipuude ja kuusepakkude juures komisjon jagab materjali kahte sorti. Puude pikkuseks määrati 2,14 ja 2,44 m. 1. sorti kuuluvad puud läbimõõduga 15 sm ja üle selle, 2. sorti läbimõõduga 10—14 sm. Propside pikkuseks on määratud 2,14 ja 2,44 mtr. Männipropside läbimõõduks on 5—19 sm, kuuskedel 5—10 sm. Sulfaatselluloosi puude pikkuseks jääb 1 m, 2,14 ja 2,44 m, jämedusega 5 sm ja üle selle.

Kodumaa vineeripakud jagunevad viide hinnagruppi.

1. liiki kuuluvad pakud pikkusega 4,20 m ja üle selle, läbimõõduga 25 sm alates. 2. sordi pikkuse mõõdud on samad, läbimõõduka 20—24 sm, 3. sordil pikkus on 3.10 ja 3.60 m, läbimõõt 20 sm ja üle selle, 4. sordil pikkuse alammääraks 4.20 m, läbimõõduks 16—19 sm, 5. sordil pikkusemõõtudeks 1.30, 2.10 ja 2.70 m, läbimõõduga 16—19 sm.

Lepapakkude pikkuseks määrati 3.30 ja 6.70 m. Esimesse hinnagruppi kuuluvad pakud läbimõõduga 23 sm alates, 2. sort 21—22 sm, 3. sort 19—20 ja 4. sort 17—18 sm läbimõõduga.

Tikupakud jagunevad kolme hinnagruppi,

millel pikkusemõõdud on ühtlased — 1.60 m, 1.90 m, 2.20 m ja 2.50 m. Esimene sort algab läbimõõdust 25 sm, 2. sort 23 ja 3. sort 20 sentimeetrit. Peale jämeduse võetakse tikupakkude juures arvesse veel oksilikkus, kõverus ja mädasüda.

Värtnapuud on liigitatud kahte, küttepuud viide sorti. Küttepuude sortides on juure tulnud uus pikkusenorm — 1 m, kuna varem pikkuse ülemmääraks oli 75 sm. Muudatus tehti selleks, et tselluloosisulfaadiks sobimatuid puid võiks turustada ka küttepuudena.

Lendur Grover Venes vangis.

Kawatsenud päästa oma naist.

ETA. London, 21. nov.

(DNB.) Reuter teatab Moskwast, et Inglise lendur Ryan Grower olewat wangistatud Nõukogude Liidus. Teatawasti Grower lahkus hiljuti eralennukiga Rootsist, lennates Nõukogude Liidu poole. Ta olewat maandunud Kalinini piirkonnas — umbes 200 miili Moskwast põhja poole.

„Daily Expressi" korrespondent teatab Moskwast täiendawalt, et Grower olewat kawatsenud päästa oma abikaasat, kes olewat wangistatud GPU poolt. Nõukogude wõimud olewat seletanud, et Inglise lendur hoitakse wangis niikaua, kui on selgunud tema reisi tõeline eesmärk.

Poola kaevuri surm kivirünga all.

Kaevandusõnnetus Kiviõlis.

Esmaspäewa hommikul kella 5—6 wahel õnnetus poola kaewuri Jan Stonek'iga, 45 duseküigu laest allawarisenud suure kiwirün

Stonek oli koos kaaslasega töötamas wanas kaewanduse käigus. Umbes kella 5—6 wahel oli Stoneki kaaslane läinud kõrwalkäiku tööriistu tooma. Stonek jäi üksi. Kui teine poolakas weidi aja pärast minööriga tagasi tuli, leidis ta kaaslase raske kiwirünga all maas lebawat. Kiiresti wabastati allajäänu. Ta oli surnud. Pähekukkunud kiwid olid purustanud mehel pealuu.

Osa warisenud paekiwidest olid kukkunud kõrwalseiswale wagonetile, paisates selle roobastest wälja.

Poolaka laip toimetati kaewanduse ambulatooriumi surnukuuri. Siin konstateerisid arstid silmapilkset surma pealuumurdest.

Juhtus Kiwiõli allmaakaewanduses raske a. wana, kes sai silmapilkselt surma kaewanga all.

Raske õnnetuse kohta seletatakse kaewanduse juhatuse poolt, et käik, kus poolakad töötasid, oli täiesti kindel. Ainult laest rippus alla umbes 2 meetri pikkune kiwirünk. Minöör käskis seda meestel korduwalt alla wõtta, kuid nad ei täitnud käsku. Nüüd juhtuski õnnetus.

Kiwiõlis töötawad poolakad olid juhtunust wäga masendatud. Terwe esmaspäewane päew käidi surnud kaasmaalase maiste jäänuste juures palwetamas.

Jan Stonek'il jäid järele naine ja kolm alaealist last.

Sündmusekohale saabus mäeameti juhataja insener Haarman juurdlust toimetama.

Penuja algkool 100-aastane.

Pühapäewal, 27. nov. täitub 100 aastat selleşt, millal asutati Penuja walda esimene wallakool, millele hiljem järgneb Penuja kihelkonnakool ja Wabariigi iseseiswuse algpäewil praegune Penuja 6-kl. algkool.

Sel puhul peetakse kohalikus rahwamajas pidulik aktus, kus toimub waimulik talitus Halliste kogudusе õpetaja J. Sellowi ja Penuja kogudusе pastori M. Raidi poolt. Kõnega esineb Pärnu maakooliwalitsuse juhat. A. Lusik. Koolijuhataja Ed. Kurik annab ülewaate kooli minewikust.

Aktusele järgneb koswiibimine koolimaja kutsutud külalistele ja endistele.

Õhtul korraldatakse rahwamajas awalik pidu, kus esinewad õpilased ettekannetega.

üle külalise õla ukse poole. „Aga kui tahate talitada minu nõuande järgi, siis oodake, kuni ta tuleb. Talle ei meeldi, et teda keldris tülitatakse."

Sir Basil kehitas õlgu. Uuesti läks ta oma laua äärde suures saalis. Weel kolmweerand tundi möödus. Siis tõusis ta otsustawalt püsti, sammus koridori ja palunud kelnerit endale järgneda, sulges ukse.

„Kas mr. Casado alati wiibib keldris nii kaua?" küsis ta terawalt.

„Ei, sir. See tundub juba pisut kahtlane."

„Kas ta sageli käib all keldris?"

„Jaa, kuid ta ei jää kunagi kauemaks kui paar minutit."

Sir Basil noogutas. Ta koputas mitmel porral keldri uksele, kuid wastust ei tulnud.

„On teil wõti?"

„Ei, sir. Ainult mr. Casadol on wõti."

„Sellisel juhul," ütles sir Basil toonil, mis ei sallinud wastupanu, „peame ukse murdma sisse." Ja kui kelner tõstis üllatunult kulme, jatkas ta: „Arge muretsege. Mul on põhjusi arwata, et on juhtunud midagi halba. Wastutan ise kõige eest."

Ta oli wäga tugew mees, ja warsti andis uks ta õla wastutusele järele. Ta peatus keldri trepi ülemisel astmel. Tuli keldris põles ikka weel ja ta nägi otsekohe kaht põrandal lebawat laipa.

Kiirel sammul ruttas ta lebajate juurde, kelner kannul.

„On — nad surnud, sir?"

Sir Basil noogutas.

„Tapetud," wastas ta lihtsalt. „Kuna haawad asuwad kuklas ja laubal, peab laskjaks olema keegi kolmas. Peame jalamaid helistama politseile. Hoolitsen selle eest, kuna teie tühjendage klubi. Wõite mind uskuda, et ülewalwiibijaist pole üksi mõrwas süüdi."

Tund hiljem istusid sir Basil Beckford ja Bob Strong koos Juan Casado kabinetis. Strong oli aetud uneşt üles ja polnud selle ning järgnenud läbiotsimise töttu kuigi hiilgawas meeleolus. Polnud mingeid jälgi, mille põhjal leida mõrwarit. Klubi oli põhjalikult otsitud läbi, kuid kusagilt ei leitud uimastuswahendeid, samuti mitte warjatud peidupaika, kus neid wõidi säilitada. Kas Brian Sheppard oli awastanud mingit süüdistusmaterjali Luigi Principe wõi tema ülemuse kohta, jäi muidugi teadmatuks. Uurimus, mis oli tõotanud suuri tulemusi, lõppes järsult ja kurwalt.

„Oleks toimitud minu tahtmise järgi," uriseş Strong, „oleks klubis korraldatud läbiotsimine kahe päewa eest. Wõib-olla poleks me leidnud midagi, kuid wähemalt oleksime sääştnud Sheppardi elu."

Sir Basil noogutas nukralt.

„Ta oli minu meestest üks parimaid," ütles ta surutud häälel. „Ma pole teile wist rääkinud, et ta oli helistanud mu korterisse mõni minut enne mu kojutulekut. Aimasin selleşt, et ta oli awastanud midagi ja wiibis ohus. Sellepärast tulingi siia waatama, kas temaga kõik korras."

Bob silmitses teda küsiwalt.

„Arutlesin endamisi, mis tõi teid siia. Kahju, et teid polnud kodus Sheppardi teadet wastu wõtmas! Muidugi ootasite tükk aega enne keldriukse lahtimurdmist?"

„Sheppard räägib „Rohelise mao klubist"," teatas ta sosinal. „On sir Basil seal, Rollins?"

Wastus tekitas pettumuse.

„Sir Basil läks kella üheksa ajal wälja, sir. Ta ei öelnud, millal ta tagasi jõuab."

„Neetud!" kirus ta waikselt, kuid küllalt selgesti, et teda teispool wõid kuulda.

„Kui teil midagi wäga tähtsat edasi anda, sir, ehk usaldaksite mind?" Sheppard kaalutles. Ta teadis, et Rollins tundis nii mõndagi oma peremehe saladusist. Teda wõis kahtlemata usaldada. Olnuks sõnum tähtis, wõinuks ta selle wiiwitamatult üle anda Rollinsile. Aga kui ta seda teeb ja midagi ootamatut ei juhtu ning ta pääseb klubist sekeldusteta, häbeneks ta selle mehe ees. Teenrile teate edasiandmine wiiks ülemuse arwamusele, et tal on hakanud hirm. Ja sellepärast ütles ta:

„Olgu pealegi, Rollins. Helistan hiljem."

Kuid see polnud sugugi mõistlik tegu, nagu näitasid hilisemad sündmused.

Möödus weel wiis minutit enne Casado naasmist. Mees jättis mulje, nagu olnuks tal äge sõnelus. Sheppardi küsimusele wastas ta, et joobnu wisati wälja.

„Seda liiki purjus idiootidega on raske läbi saada," lisas ta. „Neid tuleb kohelda taktiliselt, kuid kindlalt — muidu läheb lärmitsemiseks ja politsei tuleb nuuskima. Ukseh oidja, eesel, poleks pidanud teda üldse sisse laskma."

Ta lõi ärritatult käega. „Üksi mu ametnikkudest pole õnnistatud kuigi silmapaistwa intelligentsiga. Ma ei julge siia palgata ühtki taibukamat inimest. Suurim raskus selliše lokaali pidamisel on oskus töötada inimestega, kes ei taipa, mis sünnib kulisside taga."

Sheppard noogutas. Ta oli tihti endamisi arutanud, kas ametnikkond teadis midagi klubi salajasest tegewusest.

„Nüüd läheme alla keldrisse," jatkas Casado. „Kui olen teile näidanud lokaiini säilitamise koha, annan teile lokaali külastawate agentide nimistu ja siis wõite mulle esitada küsimusi, kui soowite."

„Wäga hea," ütles Sheppard, püüdes mitte naeratada pilkawalt.

Weinikeldrisse wiis uks samast koridorist, kus asus direktori kabinett. Nad astusid paar sammu trepist alla pimedusse. Casado wajutas elektrinupule ja nüüd wõis näha walgekslubjatud seinte ääres loendamatuid weini- ja wiinakaste, õlle- ja soodaweepudeleid. Kelder oli wäga suur ja siia oli paigutatud ka osa klubi wana ja tarwitamiskõlbmatut kolu, nagu katkised lauad ja toolid. Teine nähtaw uks peale selle, mille kaudu nemad olid tulnud keldrisse, oli pooleldi warjatud tühjade pakk-kastide wirnast.

„Siit läheb käik tagaukse juurde," seletas Casado, märgates Sheppardi pilgu suunda. „Tagapool on wähem kelder, kust uks awaneb hoowile."

„Mõlemad ukşed on lukustatud?"

„Loomulikult. Ega te ei pea mind ometi nii rumalaks, et jätaksin ukşed lahti? Ma ei taha, et keegi tuleks siia nuuskima."

Hobusel „kuiwkonn“ kurgus.

Wastus lug. nr. 31471. Teie hobusel on künahaukamise haigus, kuna kurgust tulewa konna hääle tõttu rahwas seda wiga kutsub „kuiwkonn kurgus“. Selle wea puhul närib hobune puud, latri waheaeda, lasilaid, söötmise kiina jne., kusjuures ta tugewasti lõikehammastega ülaltähendatud asjadest kinni wõtab, seejuures ise konna häält tehes. Wiga on hobuse juures kohe tunda ka lõikehammastest, sest need on kulunud alalise puunärimise tõttu. Wiga saab rawida ainult operatiiwsel teel, mispärast tuleb loom wiia Tartu ülikooli loomaarstiteaduskonna haawakliinikusse rawile. Kodus tuleks loom hoida tagurpidi latris ja sööta märsist, et ta ei saaks närimist jatkata. On soowitaw teda eraldada ka teistest hobustest, eriti noortest, sest wiga on õpitaw ja selles mõttes nakkaw. Noored hobused hakkawad tihtipeale igawuse pärast närima rihmu, puud, lasilaid jne., kuni wiimaks on puunärimise pahe ära õppinud.

Hobusel sõrgatsiliiges paistetanud.

Wastus lug. nr. 31471. Sõrgatsiliikme paistetuse põhjuseks wõib olla kas liikme wenitus wõi nikastus. Kui looma rawitsema hakata, siis tuleb ta kõigepealt asetada talli ja anda haigele jalale rahu; looma tööle mitte tarwitada. Haigele jalale teha kompress Burowi lahuga ehk sawimulla äädika lahuga. Kompressi tuleb wahetada iga 3—4 tunni järele. Peale selle on soowitaw haiget jalga masseerida 10% joodwasogeeniga. On soowitaw hobust näidata ka kohalikule loomaarstile, sest wiga wõib olla kaugemale ulatuwa iseloomuga.

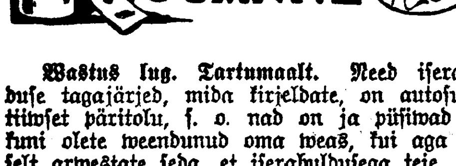

Wastus lug. Tartumaalt. Need iserahulduse tagajärjed, mida kirjeldate, on autosugestiiwset päritolu, s. o. nad on ja püsiwad seni kuni olete weendunud oma weas, kui aga tõsiselt arwestate seda, et iserahuldusega teie pole teinud endale mingit wiga, ja usaldate luua oma tulewikust normaalse inimese eluwäljawaateid, siis läheb kõik mööda.

Elage normaalse inimese terwishoiu nõudeid arwestawat elu, tehke oma tööd, täitke kohusetruult kodaniku kohuseid, ja wõtke osa noorte inimeste mõistlikest meelelahutusist ja seltskondlikust elust, siis näete, et kirjeldatud wead kaowad kui käega pühitult. Sõjawäeteenistusest osawõtmine on seesugusel juhul ka terwishoidliselt wäga kasulik.

Kui aga siiski oma eluhirmust lahti ei saa, pöörduge mõne hingearsti poole.

Wastuseks lug. nr. 481. Igatahes peaksite siiski laskma kontrollida arstil oma kopsude seisukorda. Wäide, et arstlikuks läbiwaatuseks puudub raha, ei saa pidada paika, sest tiisikuse nõuandlais wõite saada tasuta arstiabi.

Wastuseks lug. nr. 34275. ½ kilogrammi soodat 10 päewa jooksul seedimise korrashoiuks ära tarwitada, on liialdus: laske wälja arstida oma hambad, sööge aegamööda, korralikult toitu närides, sööge segatoitu aj tarwitage köömneteed, siis ei tule teil tarwidust soodat süüa.

Wastuseks lug. nr. 1154. Walgete woolust saab kodusel teel arstida. Pöörduge naisarsti poole, ta määrab teile rohud ja kui tarwis loputused. Olenewalt haiguse põhjusest wõib ka juhtuda mõnikord, et arstimist tuleb haiglas läbi wiia. Aga ka selle kohta saate kindla otsuse teid läbi waadanud arsti käest.

Wastuseks lug. 32001. Kui teie tütrel on sügelised, nagu seda arst oli kindlaks teinud, siis hõõruge talle tugewalt naha sisse õhuke kord Wilkinsoni salwi, eriti neile kohtadele, mis sügelewad. Tehke seda kolm õhtut, siis korralikult saunas puhtaks pesta, ja ongi terwe. Kui see rawi ei aita, siis peate arsti poole pöörama, sest sügelemine wõib tulla mitte ainult sügelistest.

Põllumajanduslikku nõuannet.

Kana sööb mune.

Wastus lug. nr. 2273. Selle pahe põhjuseks on sageli lihtsalt harjumus, sageli aga ka wäärsöötmine, s. o. kui sööda ratsioon on liig ühekülgselt koostatud ja ei sisalda tarwilisel määral mineraalaineid ega loomseid sööti. Ka kooreta munade munemine wõib põhjustada tähendatud pahet, sest need lähewad kergesti katki ja sisu on kanale kättesaadaw. Kana, kelle juures säärast pahet märgatakse, tuleb kohe kõrwaldada ja lihaks tappa, et ka teised kanad ei õpiks seda pahet. Peale selle tuleb muuta kanade söötmine mitmekesisemaks, sööt sisaldagu tarwilisel määral mineraalsoolasid, mida saab anda lubja, söödakriidi ja teokarpide näol. Peale selle ei tohiks puududa sööda ratsioonis ka loomne sööt, s. o. liha- wõi kalajahu wõi otsekohe liha. Samuti tuleb hoolitseda selle eest, et kanadel oleks soodsatel ilmadel wõimalus wäljas liikuda.

Talilillede katmisest.

Wastus lug. nr. 37.408. Mitmeaastased lilled, millede mugulad talweks peenrasse jääwad, tuleb talwel katta. Selleks kõigepealt niidetagu ära nende pealsed ja siis, kui maa juba külmanud, kaetagu pealt laudasõnnikuga wõi puulehtedega. Sulamaale ei tohi katet panna, siis siginewad seal hiired, kes häwitawad lillede sibulaid ja mugulaid. Kate hoiab ära maapinda sügawalt külmumast ja kaitseb taimi kewadel, kus maapind sulab ja külmetub korduwalt, kusjuures wõiwad saada katki rebitud taimede õrnad juured. Tulbi ja nartsissi peenraid laudasõnnikuga katta ei ole soowitaw, seal aitawad kuuseoksad.

Tammetõrud seasöödana.

Wastus lug. nr. 24.198. Wärsked tammetõrud on kaunis hea seasööt. Neid läheb söötühikusse 1,8 kg. Tammetõru sisaldab 2,2% walku, 2% raswa ja lämmastikuwabu ekstraktaineid 32,6%. Sigadele wõib tõrusid sööta päewas 1—3 kg muu sööda kõrwal. Suuremal hulgal söötes mõjuwad tõrud neis sisalduwa parkhappe tõttu kõhust kinnistawalt, mistõttu siis tuleb sööta kõhustlahtistawaid sööti, nagu naerid jne. Noorematele peekonsigadele wõib sööta kuni 1 kg päewas, kuid üle 60 kg sigadele enam mitte sööta, kuna on karta lihale kõrwalmaitset.

Heinaseemne puhastamisest.

Wastus lug. nr. 15.692. Kui soowite oma aruheina seemet müüa, siis peate seda korralikult enne puhastama kõrwaliste taimede ja umbrohtude seemneist. Peksumasinast tulnud seeme tuleb kõigepealt lasta läbi harilikust 3—4 sõelaga warustatud tuulikust, mis wabastab seemne kõrtest, peadest ja aganatest. Puhtama seemne saame peale mitmekordset läbilaskmist. Päris puhtaks saame aga seemne, kui laseme selle läbi sortijast, millel on pealmine plekksõel 1,2—1,5 mm-liste piklike aukudega ja alumine sõel 0,6—0,7 mm-liste aukudega.

Hiirte eemalehoidmisest kartulikuhjadest.

Hiired teewad talwel kartulikuhjade juures palju kahju. Kahju ei sünni mitte üksi seeläbi, et nad kartuleid endale toiduks tarwitawad, waid ka seeläbi, et nad teewad kuhja õlgedesse ja muldkattesse aukusid, kust pakasega külm kuhjale ligi pääseb ja augu ümbert kartulid ära näpistab.

Hiirte eemalehoidmiseks kartulikuhjadest kaewatakse peale kuhja katmist kuhja ümber järskude seintega 40 sm sügaw. kraaw. Sellesse kraawi asetatakse iga 3—5 sm taha eriline peegelsileda seinaga plekktoru wõi kuiwendustoru. Toru pannakse kraawi põhja nii, et see ots ei jää kraawipõhjast kõrgemale. Toru laius olgu niisugune, et kraawipõhjas jooksew hiir ei pääse sellest mööda jooksma, waid sattudes kraawi ja otsides sealt wäljapääsuteed, tingimata peaks langema torusse, kust ta enam wälja ei pääse.

Vastseliina maanoorte tööst.

Wõitsid 96 auhinda.

Wastseliina Maanoorte Ühenduse piirkonnas Wõrumaal on praegu töötamas kuus maanoorteringi. Enamus nendest on ainult kolmweerand aastat tegutsenud ja selle aja kestel saanud töö eest head tunnustust.

Üldse on Wastseliina noortele tänawu wälja antud näitustel ja wõistlustel 96 auhinda.

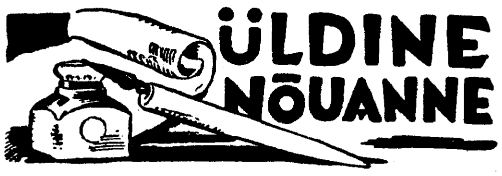

Wastuseks lugejale 16725. Sõjawäest praagitud hobuse ostmisest. Praagitud hobuste ostmiseks on eesõigus maapidajatel: ohwitseridel, sõjawäeametnikkudel, üleajateenijatel, kaitseliitlastel ja wabadusristi kawaleridel alljärgnewas järjekorras: 1) aktiiwteenistuses olewatel ohwitseridel, sõjawäeametnikkudel ja üleajateenijatel, kes teenistuse alal wähemalt 3 aastat sõjawäes hobuste eest on hoolitsenud; 2) wabadusristi kawaleridel; 3) 1. punktis nimetamata ohwitseridel, 4) ratsa ja suurtükiwäe kaitseliitlastel, kes on wähemalt ühe aasta kaitseliidus, reserwis, maakaitsewäes ja erus olewatel autasumaasaajatel; 5) punkt 4. nimetamata kaitseliitlastel, kes teeninud wähemalt kolm aastat kaitseliidus. Loetletud eesõigustatud ostjatel on õigus omandada üht hobust iga kolme aasta jooksul. Kui mainitud isikud oma ostweesõigust ei kasuta, wõi kui peale nende rahuldamist hobuseid üle jääb, siis müüakse ülejääk ära enampakkumisel, aluseks wõttes praakimiskomisjoni poolt määratud alghinda. Hobuse müüjaks on sõjawäes weterinaarosakond, kuhu ka soowiawaldusega tuleb pöörduda. Oksjonite kindlat aega teada ei ole. Tawaliselt toimub see sügisel septembris-oktoobris. Tänawused oksjonid on juba läbi ja seega Teie tänawu ratsarügemendist uut hobust osta ei saa. Palwe tuleb esitada wõimalikult enne 1. septembrit.

Wastuseks lugejale 16425 teatame, et Teie küsimusele on wõimata wastata. Teie poolt mainitud nõue oleneb täiesti Teie töölepingust; kui see tingimus on lepingusse wõetud, siis tuleb seda ka täita. Kui aga lepingus täpselt ei ole fikseeritud Teie töökohustused, siis soowitame Teile wõtta need lepingusse sisse kokkuleppel tööandjaga. Mingisuguseid seaduslikke norme siin ette nähtud ei ole.

Tsement alusmüürist.

Wastus lug. 5113. Tsemendist alusmüür tuleb teha tingimata õhuwahega, muidu ei pea see sooja ja külmab talwel läbi. Alusmüüri tegemisel on soowitaw wõtta järgmine segu: 1 osa tsementi, 3 osa kruusa ja 5 osa liiwa (ka wõib segu wahekord olla 1:4:6). Ka telliskiwiseinale tsement alusmüüri tehes, tuleb see teha õhuwahega samadel põhjustel. Telliskiwi seinasse läheb kiwe, kui ehitus on „nopsa“ süsteemis, ruutmeetrile 85 kiwi, kusjuures ladumisel siis pannakse seina 3 serwiti kiwi 2-he õhuwahega. Ühe õhuwahega seinas, kus seina paksus on 1½ kiwi + ½ kiwi läheb ühele ruutmeetrile 162 kiwi.

Kui ta rääkimise lõpetas, walitses keldris jällegi surmawaikus. Ülewalt ruumidest ei kostnud siia ainustki häält ja isegi Londoni tänawamüra ei tunginud paksudest müüridest läbi.

Casado lukustas ülemise ukse enda järel ja nad hakkasid trepist laskuma. Sammud kiwiastmeil kajasid wastu. All peatus Casado, pistis sõrmed taskusse ja tõi esile wäikese metalltuubi. Mõlemad mehed seisid seljaga pakk-kastide poole ja kumbki ei märganud, et uks kastiwirna taga oli pisut awanenud. Mees, kes oli wähemas keldris oodanud mitu tundi, silmitses neid teraselt.

„Mis see on?“ küsis Sheppard. „Wõti?“

Teine noogutas. „Meil läheb seda waja. Astugem edasi — näitan teile, kuidas seda kasutada.“

Sheppardi saatel sammus ta ukse wastas asuwa seina juurde. Sel ajal kolmas mees lipsas waikselt ukse wahelt sisse ja kükitas kastiwirna taha. Ta kandis kummitaldadega kingi ja selletõttu jäid ta sammud teiste astumisekõmas kuulmatuks.

Ettewaatlikult tõstis ta suurekaliibrilise rewolwri, mille külge oli kinnitatud pikk terasest summutaja. Kui Sheppard seisatas ja hoolikalt hakkas silmitsema tühja seina enda ees, sihiti talle rewolwriga just kuklasse.

„Renn on wäga wäike ja sellega ühendusesolewad torud on peidetud telliskiwide alla,“ seletas Casado. „Ainult osake seinast käändub wõtmega keeramisel wäljapoole.“

„Ja lukk —?“

„On seal all.“ Ta suunas pilgu seina alla äärele. „See telliskiwi,“ ütles ta sõrmega näidates, „on lahti, kuigi ta näib niisama kõwasti olewat kinni nagu teised. Ta nihkub päris kergesti kõrwale. Waadake!“

Casado laskus põlwili ja sirutas käe wälja. Kuid ta polnud jõudnud weel puudutada telliskiwi, kui kõlas tasane pauk.

Nagu nähtamatust käest lükatud, tuikus Brian Sheppard wastu seina. Laeng oli tunginud talle kuklasse ja surmanud ta silmapilkselt.

Pauk sundis Casadot kähku pöörama pead. Ta märkas mõrwarit ja pikka terastoru, mis oli suunatud temale. Mõrwar oli tabanud ta olukorras, mis tegi tal wõimatuks hüpata kõrwale wõi haarata kiiresti oma rewolwer. Kuigi ta taipas olukorda küllalt kähku, oli ta käsi ikkagi weel paar tolli taskust eemal, kui kõlas teine pauk. Lasud olid toimunud paari sekundi wältel ja koos Sheppardiga wajus ka Casado põrandale, laubal werine haaw.

Mees, kes oli nii külmawereliselt sooritanud kaks mõrwa, astus nüüd peidupaigast wälja ja sammus oma ohwrite juurde. Pealiskaudne pilk mõlemale kinnitas, et nad olid surnud. Hoolikalt otsis ta mõlema taskud läbi, kuid kummagi juures ei leidunud midagi, mida poleks wõinud jätta politseile näha.

„Tahtsid liiga innukalt teha karjääri, Casado,“ pomises ta tigedalt. „Oleksid sa auahnust osanud siduda kannatlikkusega, wõinuksid maailmas tõusta kõrgele!“

Ta kummardus surnu kohale, ja imeliku kujuga wõti, mida Casado iial enam ei saanud kasutada, rändas nüüd mõrwari taskusse. Wõtmeta leiab politsei waewalt salajase renni wõi aimab selle olemasolu.

Mees ei kannud mantlit ja rewolwer ühes summutajaga oleks tal kindlasti kuuetaskust paistnud wälja. Aeglaselt eemaldas ta terassilindri ja asetas selle taskusse, eraldi rewolwrist. Siis waatas ta kella — oli kakskümmend wiis minutit enne üht. Kauane ootamine keldris oli olnud piinaw, kuid hiline kellaaeg wõimaldas tal ehk lahkuda nähtamatult.

Astunud läbi pakk-kastide taga asuwa ukse, lukustas ta selle enda järel. Siis läbis ta wähema keldri ja keeras lahti wälisukse. Ta waatas ringi. Polnud kedagi näha ja ta astus wälja hoowile. Pool minutit hiljem oli ta märkamatult jõudnud üle hoowi ja kadus Charlotte'i tänawa suunas.

— — — — — —

Kell oli täpselt kakskümmend kolm minutit enne üht, kui sir Basil Beckford astus „Rohelise mao klubi“ peasissekäigu ette suunduwale kitsale tänawale. Ta polnud küll klubi liige, kuid arwas, et talle ei tehta sissepääsemiseks mingeid takistusi. Krabisew rahapaber laskis ta uksehoidjast mööda. Nimi, mis ta nimetas, kirjutati tõepoolest külalisraamatusse, kellegi liikme nime kõrwale, keda ta polnud ealeski näinud, kuid kelle uksehoidja palus talle soowitajaks.

Formaalsused niiwiisi täidetud, astus sir Basil klubi suurde saali ja wõttis waba laua ääres istet. Warsti waatas ta läbi ka kõik wähemad ruumid ja sattus siis juhuslikku westlusse kelneriga. Üksikud märkused klubi kohta tasandasid teed küsimustele. Talle seletati, et klubis teenis weel teine kelner, kuid praegusel hetkel wiibis see lokaali direktori, mr. Casado, kabinetis.

Sir Basil jatkas kõnelust weel mõni minut ja pöördus siis tagasi oma laua äärde, et ükskõikselt silmitseda paare, kes muusika saatel keerlesid põrandal. Warsti hakkas sir Basil sõrmedega närwiliselt trummeldama lauale. Siis, pool tundi pärast klubisse saabumist, läheneb ta uuesti kelnerile.

„Teie kolleeg näib direktori juures wiibiwat õige kaua,“ ütles ta sissejuhatuseta. „Kui kaua ta on juba mr. Casado kabinetis?“

„Umbes tund aega, sir.“

„Ah nii.“ Mõtlikult silus ta wurre. „Kus asub direktori kabinet?“

Kelner seletas talle, silmitsedes teda uuriwalt.

„Siit uksest sir. Esimene ruum wasakul.“

Sir Basil wiiwitas. Ülepeakaela teotsemine wõis rikkuda ta hoolikalt koostatud kawad. Kuid ta oli klubis wiibinud üle poole tunni ja kui ta leiaks mingi usutawa ettekäände Casadoga kõnelemiseks...

„Mul on endal Kensingtonis wäike klubi,“ ütles ta. „Oleksin meelsasti wahetanud mr. Casadoga enne lahkumist mõne sõna. Mis te arwate, kas ta pahandab, kui tülitan teda?“

Ootamata kelneri arwamist, awas ta koridori ukse, sammus esimese ukse juurde wasemal ja koputas. Wastust ei tulnud, ja koputanud uuesti puudutas ta ukselinki. Uks awanes hõlpsasti, kuid ruum oli tühi.

„Ütlesite wist, et mr. Casado on siin,“ pöördus ta kelneri poole, kes oli järgnenud talle koridori.

Mees sügas kukalt.

„Ainus koht, kus ta wõib wiibida, on weinikelder all, sir.“ Ta waatas

Soomes suleti JKL.

Põhjuseks seadusevastase tegevuse jatkamine. — „Ajan Suunta“ ja teised JKL-i lehed keelati.

ETA. Helsingi, 22. nov.

Siseministeerium on otsustanud keelata isamaalise rahwaliikumise JKL-i ja selle alaosakondade tegewuse ning selle organisatsiooni häälekandjate ilmumise. Otsus antakse wastawas korras kohtu käitusse.

Siseministeeriumi otsuse põhjenduses seletatakse, et mainitud

organisatsioon on jatkanud seadusewastaseks tunnistatud lapua liikumise tegewust.

Samuti on JKL oma noorsoo-osakondade asutamisega püüdnud jatkata keelatud sinimusta organisatsiooni tegewust. Peale selle olewat

JKL koos oma alaosakondade ja liikmetega teinud mitme aasta wältel seaduse ja heade kommete wastaseid wälijendusi.

Samuti on organisatsiooni ajakirjandus jatkuwalt awaldanud seadusewastaseid kirjutusi. Ka olewat JKL-i organisatsiooni liikmeiks wõetud kooliõpilasi, kellebele on keelatud osawõtt riiklikust tegewusest. JKL-i liikmed olewat pidewalt rikkunud keelu poliitiliste tunnusmärkide tarwitamiseks awalikes kohtades.

Siseministeerium on palunud politseid ja maawalitsust hoolitseda organisatsiooni

tegewuse wiiwitamatu lõpetamise

ja organisatsiooni häälekandjate „Ajan Suunta“ ja 17 teise häälekandja ilmumise lõpetamise eest.

Märkida wõib, et JKL-il on eduskunna 200 rahwasaadiku hulgas 14 esindajat.

ETA. Helsingi, 22. nowembril.

Eduskunna õhtusel koosolekul maaliidu rahwasaadiku Wilppula poolt esitatud ettepanek walitsuse sammude heakskiitmiseks wõeti wastu 120 häälega. 42 rahwasaadikut hääletas wastu. JKL'i rahwasaadikud ei wiibinud kohal ja ei wõtnud seega hääletamisest osa.

Eesti-Hollandi kaubaleping valmis.

Kirjutati eile Välisministeeriumis alla.

Eile kell pool 12 päewal kirjutati Wälisministeeriumis alla Eesti ja Hollandi wahelisele kaubanduskokkuleppele ja tariifilisele protokollile.

Eesti poolt kirjutas lepetele alla wälisminister K. Selter ja Hollandi poolt asjadeajaja P. de Decker.

Kokkulepe jõustub 15 päewa pärast selle allakirjutamist, s. o. 7. detsembril, kuna tariifiline protokoll enne Wabariigi Presidendi ratifitseerimist esitatakse Riigikogule kinnitamiseks.

Uhine erapooletuse Seadus Balti riikides.

Eesti-Läti ja Leedu walitsused on leppinud kokku omawahel, et nad panewad maksma igaüks oma maal erapooletuse korraldamise seaduse sel kujul, nagu see seaduseelnõu ekspertide koosolekul Tallinnas wälja töötati, ja et enne kui keegi neist kolmest riigist tulewikus muudab maksmapandud erapooletuse reegleid, ta peab nõu teise kahe riigi walitsusega kawatsetawa muudatuse üle. See kokkulepe protokollee-

riti Riias 18. nowembril Eesti, Läti ja Leedu wälisministrite kokkusaamisel.

Lepituskoosolek Väike-Maarjas.

Wäike-Maarjas peeti kirikutülide lahendamise wõimaluste leidmiseks teise pihtkonna asutamise pooldajate koosolek, kus tehti teatawaks piiskopi soowitus leida praeguse kogudusе juhatusega kokkulepe rahulikus waimus. Koosolek oli rohkearwuline ja otsused tehti üksmeelselt. Leiti, et kogudusega wõib leppida, kui kogudus nõustub kandma teise pihtkonna organiseerimise kulud (ca 800 kr.) ja on walmis andma teisele pihtkonnale kasutada kirikut ja kogudusе waranduse. Teise pihtkonna asutamisest loobutakse, kui praegune hingekarjane J. Hiiemets tingimusteta wõi wastuwõetawatel tingimustel praegusest teenistuskohast lahkub.

Tshehhoslovakkias

uueks presidendi kandidaadiks dr. Hacha.

Slovakkias tuleb ühe erakonna süsteem. — Ruteenias valitseb rahu, ainult piiridel on tegemist terroristidega.

ETA. Praha, 23. nowembril.

(Reuter.) Kuulub, et Tshehhoslowakkia erakonnajuhtide wahel on jõutud kokkuleppele dr. Hacha esitamiseks wabariigi presidendi kohale. Dr. Hacha on silmapaistew õigusteadlane ja kõrgema kohtu esimees. Chwalkowsky jääb tõenäoliselt edasi wälisministriks.

(Havas.) Tshehhoslowakkia senat wõttis eile 78 häälega 117 hääle wastu Slowakkia autonoomiaseaduse.

(DNB.) „Weceri“ teatel Slowakkia walitsus on laiali saatnud Slowakkia rahwusliku töörahwa (endise sotsiaaldemokraatliku erakonna). Sama leht teatab, et lähemal ajal on sobata Slowakkia rahwuserakonna ühinemist Hlinkaerakonnaga. Seega jääb siis Slowakkiasse ainult üks erakond.

Tshehhoslovakkia peaministriks Beran?

ETA. Praha, 23. nowembril.

(DNB.) Siinsels poliitilisis ringkonnis arwatakse teadwat, et uueks peaministriks saab rahwusliku ühtluserakonna esimees Beran. Wälisministriks jääb kindlasti Chwalkowsky. Edasi luuakse uus ministeerium „majandusliku ülesehituse ministeeriumi“ nime all, mille ettevõtsa astub üks slowakk. Seega koosneks keskwalitsus neljast ministeeriumist, nimelt wälis-, sõja-, rahanduse- ja ülesehitusministeeriumist.

Terroriste Ruteenia piiridel.

ETA. Chust, 23. nowembril.

(Havas.) Ruteenia walitsus teatab, et kogu Ruteenias walitseb täielik rahu. Siiski on täna hõsi tulnud Toruni kogukonnas üle Poola-Ruteenia piiri salk terroriste, kes on wisanud kolm pommi sandarmite walwepostile. Bandiidid on põgenenud tagasi üle piiri.

Praha leht „Lidowe Nowiny“ teatel tungis Mukacewo piirkonnas Tshehhoslowakkia patrullile kallale salk terroriste. Kolm terroristi on tulewahetusel saanud surma, kuna neli on wõetud wangi. Priislo lähedusest (Loode-Ruteenias) on saanud surma kolm terroristi.

Ungari kavatseb Ruteeniat okupeerida?

London, 22. nowembril.

„News Chronicle'i“ Budapesti kirjasaatja teatab, et Ungari poliitilistes ringides ollakse wäga mures Ruteenia seisukorra pärast, kuna see muutuwat iga päewaga tõsisemaks. Ungari awalik arwamine ja ajakirjandus nõuawad Ruteenia okupeerimist Ungari wägede poolt ja soowiwad, et walitsus pöörduks Mussolini poole palwega weenda Hitlerit selle abinõu tarwilikuses.

Ungarisse saabub Ruteeniast aina põgenikke, kes nälja ja kodusõja pärast on sunnitud lahkuma. maalt. Ungari poliitilistes ringides seletatakse, et Ungari ei või enam Ruteenia ungarlaste kannatuste wastu ükskõikseks jääda, ja et on saabunud aeg tegutsema hakata.

Prantsusmaad huwitab Inglise tegelik abi.

Nõupidamisi Parlisis Briti riigimeeste saabumise eelõhtul.

ETA. Pariis, 23. now.

(DNB.) Saadikutekoja sõjawäekomisjoni esimees ja endine minister Andre Baugitte on seletanud „Homme Libre'is“, et peamiseks küsimuseks Inglise-Prantsuse läbirääkimistel on sõjawäeline toetus, mida Inglismaa wõib sõja korral anda Prantsusmaale. Inglismaa toetamise küsimus on Pariisile eriti tähtis. Baugitte arwab teadwat, et wälisminister Bonnet esitab Inglise külalistele selle küsimuse täiesti awalikult.

ETA. Pariis, 22. nowembril.

(Reuter.) Briti riigimeeste Pariisi saabumise eelõhtul astus kokku Prantsuse saadikutekoja wälispoliitiline komisjon, kus wahetati mõtteid praeguse rahwuswahelise seisukorra üle. Komisjon ajas seisukohale, et sõjapidamise õiguste andmine Hispaania wõitlewatele pooltele oleneb mittewahelesegamise komitee poolt esitatud Briti kawa lojaalsest teostamisest. Pärast koosolekut awaldatud teadaandes awaldatakse lootust, et jnudi-põgenike probleem lahendatakse rahuswahelisel alusel.

Jaapanlaste edasitungi tõestati.

Hiina saab sõjamaterjali endiselt Indo-Hiina kaudu.

ETA. Tshungking, 23. now.

(Havas.) Hiina agentuuri Central News'i teatel on Hiina wäed Tshangsha frondil tagasi wallutanud Tsaotshih' linna, mis asub 100 kilomeetrit Hankoust lääne pool. Hiinlased olewat tõkestanud jaapanlaste edasitungi lääne poole.

(Reuter.) Tokio teadetel Jaapani wäed on wallutanud Tungkuni, mis asub Shekiangist seitse miili edela pool.

(DNB.) Jaapani lehed teatawad, et waastamata prantslaste ümberlükkamistele jatkatakse Hiina keskwalitsuse warustamist sõjamaterjalidega Prantsuse Indo-Hiina kaudu. Haiphongi sadamas laaditakse iga päew Hiina weoautodele sõjamaterjali.

Jaapanlased kordavad Napoleoni Moskva-retke?

Pariis, 22. nowembril.

„Paris Soir“ awaldab Churchilli suleti artikli seisukorra üle Kaug-Idas. Churchill esitab küsimuse, kas jaapanlased on kindlustanud endile tolle tohutu suure maa-ala, mille nad hiinlastelt on wallutanud, ja wastab sellele küsimusele eitawalt. Churchilli seletuse järele on üheksa kümnendikku Hiinamaast ikka weel hiinlaste käes. Sadades kiludes, mis kuuluwad jaapanlaste poolt okupeeritud tsooni, pole jaapanlased üldse weel käinud. Hiina wägede ülemjuhatus talitab täiesti õieti, püüdes sõda wiia kaugele sisemaale. Seal puuduwad raud- ja maanteed, ja jaapanlased, kes on sunnitud hiinlastele järgnema, kordawad Napoleoni sõjaretke Moskwasse.

Lõpuks juhib Churchill weel tähelepanu Jaapani raskele majanduslikule seisukorrale ja Hiina wastupanu tähtsusele Inglismaa, Prantsusmaa ja Ühendriikide suhtes.

Itaalia lennuk hukkus.

ETA. Klagenfurt, 23. nowembril.

(DNB.) Klagenfurti lähedal kukkus eile teadmata põhjustel alla üks Itaalia lennuk, mis oli teel Münchenist Rooma. Neli seesolijat said surma, kuna wiis sai raskesti haawata.

„Ameerika raudne uusaasta.“

Relwastumispoliitika programmi 6 punkti.

ETA. New York, 22. nowembril.

(DNB.) Siinsed lehed käsitlewad üüd, nädal aega enne Ameerika delegatsiooni teeleasumist Pan-Ameerika konwerentsile Limas, peamiselt selle konwerentsiga seoses olewaid küsimusi. „Associated Preis“ kirjutab seoses sellega „Ameerika raudsest uusaastast“. Agentuur awaldab järgmise programmi Ameerika relwastumispoliitika kohta:

Norra kuninganna maetakse kodumaale.

ETA. London, 21. now.

(Reuter.) Nüüd on otsustatud, et Norra kuninganna Maud maetakse Norrasse. On märkimiswäärne, et kuninganna Maud'i ema kuninganna Alexandria suri sama kun samal päewal, nimelt 20. nowembril 1925. aastal. Norra kroonprints Olaf asus eile õhtul teele Londoni.

Renteri kuulmist mööda saadetakse Norra kuninganna Maudi maised jäänused Portsmouth'ist Norrasse Briti lahinglaewal eelolewal kolmapäewal. Lahinglaewa saadab neljast miiniristlejast eskort. Kuningas George'i esindab matustel üks tema wendadest.

Norra kuninganna Maudi surma puhul on Taanis tehtud korraldus kolmenädalaseks hoowkonna leinaks. Peaminister Stauning ja wälisminister Munch saatsid kaastundetelegrammid Norra kuningale ja Norra walitsusele.

Kuninganna põrmu viib kodumaale Briti lahinglaev.

ETA. London, 22. nowembril.

(Reuter.) Kuninganna Maudi põrm paigutati eile pärast lõunat St. James's palee kabelisse, kuhu ta jääb kuni kolmapäewani, millal puusärk toimetatakse erirongil Portsmouthi. Sealt kuninganna põrm wiiakse Briti lahinglaewa pardale nelja miiniristleja eskorteerimisel Inglismaale.

Arwatawasti kuningas Haakon ja kroonprints Olaf pöörduwad Norrasse tagasi samal lahinglaewal.

Norra kuninganna Maud, kes suri 20. novembril Londonis.

Jaapan lükkas tagasi Inglise vaheltsobituse.

ETA. Tokio, 22. now.

(DNB.) „Jomiuri Shimbun“ teatab, et siinne Briti suursaadik Craigie on oma walitsuse ülesandel 1. nowembril peetud läbirääkimisel würst Konojega seletanud, et Inglismaa on walmis alustama läbirääkimisi Jaapani ja Hiinaga Jaapani-Hiina sõja lõpetamiseks järgmistel tingimustel: lahtine uks, üheõiguslus ja Suur-Britannia õiguste ja huwide kaitsmine Hiinas, wälismaalaste ühesuguse kohtlemine Hiinas wastupanu ja jaapaniwastase liikumise lõpetamine ja boikoti kaotamine Jaapani kaupadele. Leht arwab, et need tingimused ei ole kooskõlas Jaapani muutumatu poliitikaga. Tshiangkaisheki walitsusega mitte läbirääkimistesse astuda, waid näitawad Inglismaa teadmatust Kaug-Ida seisukorras. Seepärast Jaapan on kohe tagasi lükkand Inglise pakkumise läbirääkimisteks. Peale selle toetab Inglismaa, samal ajal kui ta Jaapanile teeb rahuettepanekuid, Tshiangkaisheki. Inglismaa on Ühendriikidega ja Prantsusmaaga nõudnud Jangtse wabastamist laewasõiduks. Sel wiisil püüab Inglismaa kestwalt awaldada surwet Jaapanile. Hästiinformeeritud ringkonnis kinnitatakse küll Craigie-Konoje läbirääkimisi, kuid rõhutatakse, et „Jomiuri Shimbuni“ wäljendusi tuleb wõtta kui puht pressikommentaare. Kuna Jaapan, nii toonitatakse siin. Tshiangkaisehki walitsusega läbirääkimistesse ei astu, siis muutuwad kõik kolmandate riikide rahuettepanekud ülearuseks.

Franco sai Marokost abiwägesid.

(Havas.) „Times'i“ korrespondent teatab Gibraltarist, et 20. nowembril on maabunud Algeciras tugewaid abiwägesid, kes olid saabunud Marokost, et abistada francolasi.

Metsameeste teadmiste lättel.

Kuidas töötatakse Voltveti metsakoolis. — Metsa asjatundlik ülestöötamine ja uuetüübilised tööriistad.

Rong hullgab ja kaob mürinal pimedusse. Woltweti jaama esine on järsku tühi ja waikne. Just kui üksik metsawahimaja. Paar jaamaametnikku kaowad ka kusagile — ja pole peaaegu kedagi, kellelt küsida teed metsakooli. Lõpuks saan siiski niipalju teada, et tuleb astuma hakata jaama tagant otse.

Ees wälgub walge pearätt. Kui wisata pikemaid samme, ongi eelkäija käes. Ainult pimedus ei lase näha, kas on wana perenaine wõi noor külaneiu. Nüüd on ju ajad läinud nii tagurpidi, et maaperenaised kannawad kübaraid ja linnapreilid — maanaiste pearätte.

„Kui lähete metsakooli poole — kas tohin saata?"

„Lähen küll — olge lahked."

Nii me siis kobime edasi — teine teisel pool teeäärel. Nagu kaks ähmast warju. Ümber on must öö ja üksikud taluaknad piiluwad kaugelt kui hundisilmad.

„Tundub, et siin ümber on lage. Kus see mets siis on?"

„Küll metsa tuleb ka weel."

„Kas karusid ka on?"

„Ei ole karusid. Aga tonte on. Mina elangi tondilossis."

„Wiimaks olete weel ise ka tont?"

„Eks arwake ise."

Kuid siitkandi tondid näiwad olewat healoomulised isegi ööpimeduses. Tee juhatatakse täpselt kätte. Ja tunniajalise matka järele helendawad põliste puude wahelt elektriwalguses walged sambad kahel pool Woltweti metsakooli maja ust.

Kantseleis töötab õpetaja Edgar Puide, waatamata hilisele ajale. „Koolijuhataja Auksman on praegu kahjuks ära," ütleb. „Sõitis Tallinna kooli uue põhikirja pärast. Aga eks me siis katsu homme näidata, mis siin näha on."

Pikkades koridorides kostab noortemeeste terwet tugewat naeru. Puugaasi generaator, mis ajab ringi dünamot, mürtsub wegalaselt, ja kui too mürtsumine waikib, wajub ka öörahu üle terwe maja.

Hommikul ollakse jalul juba kell 6. Koridorides hakkawad kõmama 10 tulewase metsawahi sammud. Antakse luba wõõralegi istuda klassipingi taha.

Metsaülem Kaarel Salew räägib metsa ülestöötamisest. Paaritunnilise loenguga wõetakse läbi kõigi meie puusortide wahawõtmise ja mitmesugusteks materjalideks lõikamise wiisid. Puu jagamine palkideks, pakkudeks, paberipuudeks, propsideks wõi küttepuudeks on metsameeste keeli — lühendamine. Kuna metsawahtidele õpetatakse just eeskätt praktilist teadmist metsa ülestöötamise alal, siis jääb loengu lõpul mulje, et paar niisugust loengut kuluks ära igale kodanikule. Paljuks on siis meil keskkütteid ja küttepuudega tuleb tegemist peagu igaühel.

Nii siis — esimesse küttepuude sorti kuuluwad puhtad kased, saared ja jalakad. 2. sort — sanglepad, pluss 10 protsenti kaski. 3. sort — kuusk, mänd, walge lepp. 4. sort — pehmed lehtpuud — haab, pärn jne. 5. sorti jääwad kaikapuud, seest määndunud okaspuud haawad jne.

Kasepaku tihumeetri hind tõuseb paku pikkusega. Mustlepa pakk — mida jämedam, seda kallim. Paku pikkus pole mustalepa juures oluline, kuna seda puud tarwitatakse mitmesuguste masinamudelite walmistamiseks. Wanasti oli meil liikumas isegi eriliik juute, kes tegid äri just lepapakkudega. Kõige kallim puumaterjal on meil haawapakk. Kuid kahjuks suur osa haabu on meil seest mädasüdamega ja tawaliselt saab pikemastki haawast ainult ühe paku. Haawapakud lähewad meilt Inglismaa kaudu isegi Indiasse.

Metsawaht peab walwama, et wirnadesse laotud metsamaterjalil oleks küllalt ülemõõtu, kuna materjal tõmbab kuiwades kokku. Küttepuuwirnal peab olema ülemõõtu isegi kuni üks wiiendik kõrgusest. Selle asja pärast on metsawahtidel muidugi alati tüli metsatöölistega, aga parata pole midagi. Kui puud kuiwades kahanewad — mis teeb metsawaht siis, kui hiljem materjali weol selgub, et puid on wähem kui ülestöötamisel märgitud? Sama ettewaatlik tuleb olla ka palkide ja pakkude jämeduse märkimisel.

Materjali lühendamine on metsatöö kunst.

Siin peab oskama ruttu ja otstarbekohaselt jagada puu kõige wäärtuslikumaks materjaliks. Lühendamist metsa ülestöötamisel ei usaldata isegi algajale metsawahile.

Uudisena wiiakse meil nüüd metsa ülestöötamisel läbi kindel materjali paigutamise kord raielangil.

Palgid tuleb weeretada langi ääre poole, kõik tüwed ühtepidi. Samuti tuleb langi ääre poole ritta laduda küttepuude wõi paberipakkude wirnad.

„Kas see wiis ei too metsatöölistele palju tööd juure?"

„Ega suurt ei too. Aga niisuguse töö eest wõib isegi weidi enam maksta, kuna korralikult paigutatud materjali on kerge wälja wedada. Risti-põiki maha jäetud palkide ja juhuslikult segi asetsewate puuwirnade wahel oli metsawedajail warem igawene häda hobusega wirnadele wõi palkidele juure pääsemisega. Wedu oli ohtlik hobustele, rakendusele ja regedele. Nüüd aga jäetakse langi keskele puhas wäljaweotee."

„Kas praktilisi kogemusi juba on?"

„Meie mullu siin tegime. Tuli küll tööhinda 20 protsenti tõsta. Ühes naabermetskonnas tehti wanawiisi — ja nemad said wist ka töölisi weidi odawamalt. Aga talwel tulid sealtkandi mehed metsaweole hoopis meie lankidele, kuna nende kohaliku metskonna materjalist jäi osa suweks metsa. Pealegi kallid kasepakud. Meie saime aga oma materjali õigel ajal wälja.

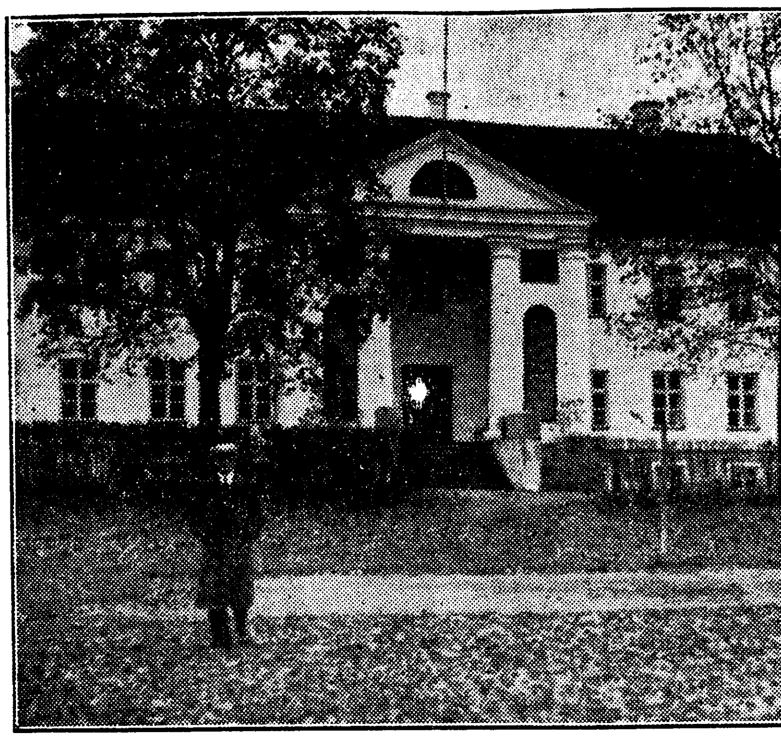

Voltveti metsakooli peahoone.

Eriti tähtis on korraldatud raielank wähese lumega talwel.

Siis tekib käidawa tee kohale ikkagi mingi jääkolakas alla, mis kannab hobust ja rege. Kui aga wedajad peawad iga koorma jaoks ajama isetee, siis märjal wõi soisel pinnal wõiwad jääda sisse nii hobune kui ka koorem."

Õhtul uurime Salewi juures saksa ja wene aegkirjadest moodsaid saetüüpe. Nagu näib —

lühikesi ja tihedate hammastega saage, nagu need meil maal tawalised, ei tarwitata peagu ühegi maa metsatööstuses enam.

Kõige paremaks on osutunud nõndanimetatud „hööwelhammastega saag". Sael on mitmes pikkuses ja mitmesuguste tahkudega hambad. Need lõikawad puud paremini ja toowad ka saepuru lõikest puu sees puhtalt wälja.

„Oleme katsetanud — hea ja korras saega saab teha tööd 30 protsenti rohkem kui meie wanatüübiliste saagidega," ütleb Salew. „Mul on olnud töölistega waidlusi ja uued saed on leidnud wasturääkimist, nagu iga uus asi kunagi. Kui aga meestele näidata moodsate tööriistade paremust tegeliku töö juures — siis nad hakkawad meid uskuma. Siinjuures peab tähendama, et hööwelhammastega saag nõuab täpset teritamist ja korrashoidu. Nagu saksa paremad käsiraamatud näitawad, ei tohi saagi teritada ega saele jagu ajada põlwe peal, nagu seda meil tehakse. Saag tuleb kordaseadmisel tingimata kinnitada wastawa klambri wahele."

Hööwelhammastega saag maksab umbes 16 krooni ja korrashoidmise abinõudega kokku läheb maksma 20 krooni ümber. Katsed näitawad, et see wäljaminek end siiski mitmekordselt tasub.

Hommikul

läheb kõik see meeskond tegelikule metsatööle.

Koolimaja ukse ees asutakse riwisse. Kirwed õlal, saed kui särawad raudwööd keeratud ümber keha ja raudsed kiilud käes. Metsaülem Salew annab — „Käies marss" — ja metsameeste riwi keerab wärawast wälja maanteele.

„Laulud pole weel ära õpitud," ütleb metsaülem. „Suwel käib metsa minek ja tagasitulek ikka kõwa riwilauluga, nii et külad ja metsad kajawad."

Otsekohese töö kõrwal peawad metsawahid tegema läbi ka sõjawäelise õppuse. Ülemuse juure ei tohi astuda sisse nagu wanasti. Nüüd tuleb kannad kokku lüüa ja „esineda" wõi raporteerida — nii kuis olukord nõuab. Ega see wanadele meestele kerge ei ole. Kuid noored, kes saanud riwidrilli ja pealegi enamalt jaolt sõjawäest tulnud, ei nurise.

Mehed on jaotatud paaridesse ja iga paar saab loosiga oma raielangi kätte. Suur see pole, kuid üle nädala kulub ikka ülestöötamiseks ära. Töö eest makstakse tasu, mis on ainult weidi wähem kui tawaline metsatöölise töötasu.

Kõrged kuused ja männid kohisewad tasa. Sammaldanud okstelt sajab rabinal wihmapiisku. Nagu nutaksid sajaaastased puud, nähes haljaid saage. Mõnele paarile on sattunud päris ilus palgimets ja poisid wiskawad heatujuliselt pintsakud mättale: „Siit saab juba raha teha." Teisal silmitsetakse waikselt ja tusaselt lühikesi oksliste kuuski.

Saehambaid ja kirwetera uuritakse weel kord. „On kohe näha, kes metsatööd warem teinud," ütleb metsaülem. „Seda tunneb sellest, kuis mees kirwe wõi sae kätte wõtab."

Juba lajatawad esimesed kirwehoobid. Wahepeal teeme metsaülemaga pikema tuuri. Siin on põlist metsa, mille wanus üle 150 aasta ja puud löönud juba seest kõdunema. On segametsa, on männijändrikku soisel pinnal. Raiestikkudesse on külwatud wõi istutatud noort metsa, mis tõuseb suwisest kulust üles hoogsalt ja weriroheliselt. Soisel maal on puud külwatud mätastele ja kändude kõrwale. Küngastikul on

uudispuud — juba 3—4 meetrit pikad Kanada männid.

„See on wäga hea materjaliga, ruttu kaswaw ja kahjurite wastu kindel puusort," ütleb metsaülem. „Sama mändi on istutatud suuremal hulgal ka mitmes teises riigis. Ainus oht on siin — waadake."

Noore puu tüwi on meetri kõrguselt maast ühelt küljelt koorest lagedaks hõõrutud. „Kitsed," ütleb metsaülem. „Millegipärast näib neile meeldiwat oma kaswawatelt sarwedelt nahka maha hõõruda just nende mändide wastu. Meie oma kuused ja männid on nähtawasti liiga karedad."

Kitsed on rikkunud ära hulga puid. Teisal jälle on kuiwanud millegipärast ära noori lehtseid. „Lehis on ka wäärtuslik puu ja kahjurite wastu kindel," ütleb metsaülem. „Lehist tuleks meil kaswatada rohkem."

Kui mõnetunnilise ringi järele jõuame weest lirtsuwate saabastega tagasi raielankide juure, kuuldub juba eemalt töö ragin. Käib sõjakisa: „Alt ära." See kisa on metsameestele sunduslik — et keegi ettewaatamatusest ei jääks langewa puu alla.

Mööda metsaalust rullub paks walge suits. See annab töökohale lahinguwälja ilme. Saed winguwad, kirwehoobid laksuwad, mehed liiguwad suitsus nagu tondid. Üksteise järele lööwad metsahiiglased kõikuma. Algul teraw ragin, siis kärisewad kõrwal kaswawate puude oksad ja siis langeb wägew tüwi raske mürtsuga sambla ja pohlawarte rohelisse waipa.

Katsun ka tõmmata moodsat saagi. Poisipõlwest on meeles see puutüwe ääres küürutamine ja tõmbamisest wäsinud õlad. Praeguse harwahambalise saega on töö hoopis kergem. Ja

kui puu hakkab kalduma, wõib ainsa käeliigutusega wabastada sae otsast käepideme ja saelehe praost wälja tõmmata.

Pole saelehe kõweraks paindumise wõi murdumise hädaohtu.

„Mispärast walisite metsawahi elukutse?" pärin poistelt.

„Kuhu sul peale algkooli ikka minna on," üteldakse. „Aastega saab siin ameti ära õppida ja kohe koha peale ka. Hiljem wõib saada praakeriks wõi edasi mõnel muul teel."

Metsnikelt nõutakse kõrgemat eelharidust ja metsawaht kõrgematele ametikohtadele kergelt edasi ei pääse. Kuid seewastu on heade maadega ja kõrgematasulisi metsawahikohti. Nii et tublil metsawahil on alati wõimalik pääs ka paremale elule.

Meeste näod tossawas suitsus ja nõrguwas wihmas on punased ja higised. Asjata lootuses klõpsutan fotoaparaati. Sellel riistapuul peaks siin ees olema küll mingi „suitsumask", et saada wähegikorralikku pilti. Metsaülem seisab paberi ja pliiatsiga ühe tööpaari juures — teeb statistikat, et näha, kuipalju kulub aega puude mahawõtmiseks, laasimiseks ja lühendamiseks.

Woltweti metsakool seisab praegu ümberkorralduste eel. Tulewal aastal on siin juba metsatehnikum.

millesse wõetakse wastu noorimehi keskkooli haridusega. Kursus koosneks esialgse kawa järele kaheaastasest teoreetilisest õpetusest ja üheaastasest praktikumist. Õpilasi wõetakse 20. Peale selle jääb siia töötama ka metsawahtide eriklass 40 õpilasele, sest esialgu wajatakse meil kuni 100 uut metsawahti aastas. Wilunud metsawahtide puuduse tõttu töötab sel alal palju mehi, kes juba ammu pensioniealised: ehk jällegi metskondades wäljaõppinud praktikandid. Metsamajanduse juures oleneb aga wäga palju just heast metsawahist, sest tema on just metsa otsekohene hooldaja — tunneb tihti iga puud oma wahtkonnas ja juhatab metsa tegelikku ülestöötamist.

Tulewal aastal on kawas ka metsakooli hoone ümberehitamine, siis weel õpetajatemaja ja kaswuhoone püstitamine. Kooli taimeaias ootawad kümned tuhanded okaspuud ja tammed istutamist. „Taimi läheb järjest rohkem — kuna kohati on meil palju metsa ette raiutud," ütlewad metsamehed.

Õhtul on õpetaja Puide juures katsikulised. Siin räägitakse weel sõjast. Isegi niisugust linnajuttu:

„Inimene seisab kõnniteel. Auto sõidab temale otsa. Ja ta saab selle eest karistuse. Kes see on?"

Wastus: „Praeguste liiklemismääruste järele — mees kes õpetab sõbrale autosõitu. Otsasõitja on sõber ja allajäänu — wastutaja."

Nii et isegi metsakoolis wõib tänapäewal õppida seadust ja autotehnikat.

Tulikahju Toila rannas.

Toila rannas põles 20. skp. lõuna paiku maha kaluri Iwan Ossipowi kalasuitsetamishoone, mis oli suurem pilpakatusega laudehitus. Tules häwis osa kalawõrke ja mitmesuguseid tööriistu. Kahju ümmarguselt 2000 krooni, millest 1000 krooni läheb põlenud ehituste arwele. Kindlustatud oli hoone 1000 krooni eest.

Tuli algas tõenäoliselt katkisest ahjust. Kalur oli lõuna ajal toonud wõrgud hoonesse kuiwama, ise läinud koju. Wõrgud ja muud püügiriistad, mis asetsesid ahju lähedal, wõtsid tuld. Wähe hiljem leegitses juba terwe hoone üleni. Kalurid ruttasid rannast kohale. Abi osutus aga hiliseks. Päästa suudeti waid mõni wõrk.

Heinakuhjade süütamine Kavildas.

Kawilda wallas, Tartumaal, põlesid pühapäewa öösel Lauge soos kolm heinakuhja. Põlemine wõis omaniku arwates toimuda kella 12 ja 2 wahel. Keegi põlemist ei näinud, ega saadud seetõttu ka kustutamistööd ette wõtta. Heinad kuulusid Mikujaagu talupidajale, kelle kahju tõuseb 165 kroonile. Heinad olid kinnitamata.

Tegemist on ilmselt süütamisega. Politsei on asunud sündmust selgitama.

Kohtust pääsemiseks simuleeris enesetappu.

Kas tegemist waimuhaigega?

Paide lähedal Sillaotsa sillalt leidsid möödakäijad esmaspäewa õhtul naisterahwa mantli, kingad ja ridiküli. Asjast teatati politseile, kuna arwati olewat tegemist enesetapmisega. Ridiküli awades leidis politsei sealt Paides, Uus tän. 42 elawa 39-aastase Johanna Kriti kirja, milles wiimane teatab oma kawatsusest jäädawalt elust lahkuda. Enne laiba otsimisele asumist tegi politsei kindlaks, et Kritt magab kodus rahulikku und.

Teisipäewa hommikul ilmus politseisse Kriti mees, kes teatas, et tema naine tahtnud end kodus üles puua. Tema sattunud sellele õigel ajal peale ja lõiganud silmuse katki. Kuna naine awaldawat waimuhaiguse tundemärke, palus mees politseid seda kindlaks teha.

Loo kolmas waatus areneb teisipäewal Paide kohtus, kus tuli arutusele Johanna Kriti süüdistus 290 krooni wäljapetmises Paides elutsewalt wanakeselt Liisa Kornetilt. Kritt oli lubanud Kornetil kohtus läbi wiia 2000 krooni suuruse nõudeprotsessi, mille arwel wõttis Kornetilt raha. Johanna Kriti asemel ilmus kohtusse tema mees, kes palus asja arutamist edasi lükata, kuna kaebealune on jäänud waimuhaigeks. Kohus lükkaski protsessi edasi Johanna Kriti waimse seisukorra kindlakstegemiseks.

Keila linnal on kitsas.

Teatawasti jättis Harju maawalitsus hiljuti rahuldamata Keila linnawolikogu soowiawalduse, millega taheti Keila linna administratiiwpiiridesse liita Keila postijaama koha maad 50 ha suuruses.

Maawalitsuse otsuse peale on Keila linnawalitsus nüüd esitanud Siseministeeriumile pikema märgukirja, milles palutakse, et senine Keila postijaama koht 50 ha suuruses liidetaks Keila linna külge.

Palwe põhjenduseks tuuakse muuseas ette, et Harju maawalitsuse otsus tähendaks Keila linna edaspidise arengu seismapanekut, sest linna piirides olnud 186 ehituskrunti on juba wiimseni rendile antud ning osa nendest ka soowijaile pärisomanduseks müüdud. Et aga ehitustegewus on Keila linnas wiimasel ajal elaw ja nõudmine kruntide järele suur, siis on linnawolikogu wiimasel ajal olnud sunnitud ehituskruntidena wälja rentima Põllutööministeeriumilt rendile saadud soomaid, mis on nüüd kraawitatud ja osaliselt wiljakandwaks maaks muudetud.

Neo maadlusvõit Rootsis.

Malmö, 22. novembril. (DNB.) Malmö maadlusturniiril olid tulemused järgmised: Sulgkaalus Schmitz (Saksa) seljatas 6 minuti 30 sekundiga Hyza (Tshehhoslovakkia). Keskkaalus Schweickert (Saksa) sai kaks seljavõitu: Stig Anderssoni (Rootsi) ta seljatas ühe minutiga ja Erland Johanssoni (Rootsi) 6 minuti 30 sekundiga. Poolraskekaalus Neo (Eesti) saavutas punktivõidu Bergi (Rootsi) üle.

Riigivolikogu.

Seadustes armestatagu meie wõimalusi.

Waidlused Põllutööliste seaduse ümber jatkuvad.

Riigiwolikogu teisipäewasel koosolekul wõeti lõplikult wastu komisjonide poolt esitatud kujul kolm seadust — nimelt: Sõjawäeosade ja -asutiste alla wõetud ruumide üüriseaduse juurde kuuluwa üüritabeli uuendamise seadus, Kriminaalkohtupidamise seadustiku muutmise ja täiendamise seadus ja Meremeeste seaduse muutmise ja täiendamise seadus. Nende seaduste wastuwõtmise järele asuti 1. lugemisel arutama Põllutööliste seadust. Kuigi mainitud seadus arutusel on olnud juba mitu koosolekut, puhkesid ka eilsel koosolekul elawad sõnawõtud, mis kestsid koosoleku lõpuni.

Waidlused Põllutööliste seaduse ümber jatkuvad.

Põllutööliste seadus.

millist esimesel lugemisel arutatud juba mitmel koosolekul. Sõnawõtud seaduse kohta awas rwkl. O. Gustawson (Pärnumaa). Ta märkis, et meil kipub maalt rahwas linna, nagu seda tänapäewal tuvastatakse. Milliseid järeldusi sellest tuleb teha. Põllumehed on teinud järelduse ja toonud sisse poola töölist. Ent poola põllutöölistega ei wõidaks siiski pidewalt warustada meie maad. Tuleb otsida wõimalust, et meie oma inimene jääks maale. Ja selleks tuleb asuda põllutööliste palkade parandamisele, korteriolude parandamisele ja muuta maa elu põllutöölisele talutawamaks. Käesolewa seadusega aga ei soodustata põllutööliste üldist olukorda. Köneleja waidles wastu weel wallawanemale töötülides wahekohtuniku õiguse andmiseks. Samuti polnud ta nõus palga kinnipidamise wõimalusega. Köne kutsus wälja osaliselt küllalt ägedaid wahelhüüdeid, eriti osas, kus köneleja toonitas, et poola põllutööliste kiitusega tahetawat maha teha eesti töölisi. Wahelhüüdeis hüüti, et keegi pole Eesti põllutöölist kunagi maha teinud.

Köneleja waidles wastu weel ka karjalaste tööle.

Sõnawõtule järgnes koosolekule 10-ne min. waheaeg.

Põllutööline ja põllumees tundku teineteise nõudeid ja wajadusi.

Waheaja lõppedes wõttis sõna rwkl. A. **Laur** (Wiljandimaa). Ta märkis, et seadus püüab lahendada põllupidajate ja tööliste wahekordi ja kirjeerida makswaid olukordi niipalju kui wõimalik. Ent selle juures on seaduses siiski punkte, mis tegelikus elus wõiwad tekitada raskusi. Näiteks normaaltööaja määramine töölepingu sõlmimisel. Arwestades meie töötingimusi, on wõimata normaaltööaega ette määrata. Kui talwel tööaeg päewas 7 tundi — aga heinamaa mitmekümne kilomeetri taga, ei saa 7—8-tunnilise tööpäewaga heinu sealt ära tuua. Samuti on lugu talwel metsaweoga.

Palgamaksmise küsimuses arwas köneleja, et see peaks jäetama nagu senini

waba kokkuleppe asjaks.

Põllumehel on keskmiselt kõige wähem sissetulekuid ja raha kulub ära jookswateks kuludeks. Seepärast on tawaline, et palgamaksu küsimuses lepitakse kokku nii, et maks toimub sügisel. Ükski tööline ei nurise selle üle. Edasi puudutas köneleja töölepingu murdmise küsimust, märkides, et siin sisuliselt nõrgemaks pooleks jäetud peremees. Olukord on nimelt nii, et sulaselt töölepingu murdmisel ei saada pea midagi nõuda ega hakata sellega jändamagi. Peremehelt saab aga alati kätte nõutawa kahjusumma.

Mis puutub tööaega, siis on siin rwkl. Gustawson ja mõned teisedki rõhutanud, et tööaeg peaks lühenema nii töölisel kui ka töörandjal. Põhimõte on küll ilus, aga selle järele ei saa käia — eriti tänapäewal, kus rahwast tahetakse ülesehitawale tööle wirgutada ja kus töölistest puudus. Siin on toodud näiteid Soomest, Rootsist ja mujalt, kuid selle juures on unustatud, et meie olud pole nisugused, nagu seal. Teha wõib meil waid seda, *mida wõimaldawad meie olud*, muidu muudame olukorra ise katastroofiliseks. Selleks, et jõuda näitena toodud maade olukorrani, on waja teha weel aastakümneid tööd. Köneldes päewaselt tööwahaajast, märkis köneleja, et meil minnakse tawaliselt tööle kell 6 homm. wõi hiljemgi. Ja kui kahe tunni töö järele tingimata peab olema kaks tundi puhkust, siis on see ülearune. Ja mais, kus töötatakse põldudel hobustega ja kus päewas 4-tunniline waheaeg hobuste toitmiseks majalik — seal näeb seadus ette 3 ja 3,5 t. waheaega.

Seadus näeb ette ka erakorralise tööaja pikendamise wõimaluse — näiteks wiljapeksul. Ja sedagi siis, kui töö lõpetamisel. Aga mida tähendab maal wiljapeks —

kui on ilma, töötatakse päew läbi, ka pühapäewad.

Ja igaüks püüab, sest pea ei tule kaela wihm — ja terwe saak wõib minna kaduma. Ja seepärast ei saa öelda, et *waadake* — pool tundi on aega, ma ei lähe weel tööle, wõi normaaltööaeg on läbi, ma ei tööta edasi. See oleks suur ekslus ja kuritegu rahwamajanduse wastu. Ehk waadakse jälle heinaajal — wõi heinte sisseweo ajal. On päris selge, et keegi ei saa jätta heinu wihma kätte, olgu siis tööaeg kas wõi mitu korda läbi.

Rwkl. O. Gustawson ja Johanson toonitasid weel, et 10-a. last ei wõi karja saata. Ent mina ütlen neile,

parem laske see laps käia täiskõhuga karjas ja talwel korralikn oma teenitud riidega koolis, kui et junnite ta tühja kõhuga ringi jooksma ja talwel kehwas riietuses külmetama kooliteel.

Meie pole nii jõukad, et saaksime iga waese inimese lapse ühiskonna ülalpidamisele wõtta — ja laseme nad sellepärast ka teenida. Rwkl. Gustawson pahandas, et sisse on toodud poola põllutöölisi. See aga oli hädaabinõu. Hindan eesti põllutöölisi enamaks — kuid olukord nõudis ja nõuab weelgi poolakate appitoomist. Kui tänawu neid poleks toodud, poleks põllumees suutnud maksta enam põllutööliste palku. Nõutt juba 60 kr. kuus— sellast palka ei saa meie oludes maksta. Et palgaolusid tuleb parandada — sellele ma ei waidle wastu, kuid enne tuleb põllumajanduse sissetulekut tõsta.

Köneleja waidles wastu weel O. Gustawsoni wõitele klassiwõitlusest, märkides, et meil seda pole ega pole waja teda ka sisse tuua. Seadusega tuleb reguleerida wahekordi nii, et põllumees ja põllutööline üksteisele enam läheneksid,

et teenija tunneks samawõrra peremehe wajadusi kui peremees peab tundma teenija omi.

Pikemalt wõttis sõna wahepeal aruandja **T. Kiud.** Ta märkis, et seadusele on tehtud ettepanek, et ta ei lahenda sotsiaalseid wahekordi. On aga juba mainitud, et seda peab tegema eriseadustega, mitte käesolewa seadusega. Köneldes palgatingimustest, rõhutas köneleja, et neid ei saa ju määrata ununtamata meie põllumehe majanduslikku olukorda.

Edasi köneleja käsitas paragrahwide wiisi seadust, waieldes wastu wäidetele, mis toodud ette seaduse wastu.

E. Konno (Wiljandi) puudutas oma' sõnawõtus töötülide lahendamise ja kriminaalsanktsioonide küsimust. Wallawanemale wahekohtuniku õiguse andmise kohta ta tähendas, et see siiski wõiks seaduses olla.

Ta wõib asjatundjana tüliasja lahendamisele kasu tuua. Köneldes sanktsioonide paragrahwist, tähendas köneleja, et see paragrahw ei peaks olema mitte käesolewas seaduses, waid kriminaalseadustikus.

Mis puutub alaealiste küsimusse põllutöödel (karjalapsed), siis oleks wanuse küsimus wõinud seaduses jääda lahtiseks ja asjaolaliste kokkuleppe asjaks. Meil on palju nooremaid lapsi, kes käiwad karjas ja teeniwad enestele ise talweks ülalpidamist. Ja see wõimalus peaks wanemaile jääma, et nad — kui tahawad, saawad lapse karjalapseks anda.

E. Konno sõnawõtuga lõpetati koosolek, mis oli kestnud juba neli tundi.

Sakala-Järva raskejõustikus 4. dets.

Meeskond määrati kindlaks.

Neil päewil määrati kindlaks Järwamaa meeskond Wiljandis 4. detsembril peetawale Sakala—Järwa maakondade wahelistele raskejõustiku wõistlustele. Wõimalik, et samal meeskonnal tuleb enne Wiljandi wõistlust, weel pidada duell Wiruga, milline wõistlus witbinud wirulaste wiiwituse tõttu. Meeskonda kuuluwad maadluses, kärbeskaalus A. Aawik, sulgkaalus Aug. Roos, kergekaalus J. Wõhandu, kergekeskkaal. A. Wihmand, keskkaalus H. Welleste, poolraskekaalus A. Kirstipuu ja raskekaalus J. Burmeister. Tõstmises kuuluwad meeskonda: sulgkaalus P. Toomla, kergekaalus G. Muritse, keskkaalus R. Laane, poolraskekaalus O. Rammo ja raskekaalus O. Oraw.

Eeltoodud meeskond on momendil waidlematult parim, mida wõimalik koostada. Waatamata sellele, et Järwa maadlejad on wiimasel ajal tublisti edenenud, on wäljawaateid Sakala maadlejate wõitmiseks wähe, kuna neil on wastu panna wanem ja wõistluskogenenum maadlejate kaader. Tõstmises peaks aga Järwa järjekordselt maksma panema oma paremuse.

Kadri-ball Järva-Jaanis.

Laupäewal, 26. now. korraldab K. L. Järwa-Jaani malewkond kohaliku tuletõrje ühingu ruumes kinnise kadri-balli. Peale tantsu on kawas weel lõbusasjulisi ettekandeid.

Kadri-õhtu Väätsal.

Wäätsi 6-kl. algkooli hoolekogu korraldab laupäewal, 26. now. kooliruumes kadriõhtu. Parematele maskidele jagatakse auhindu.

„Waramu" soodustatud hinnaga riigi- ja omawalitsusteenijatele, koolidele ja koolilõpetajatele.

„Waramu" soodustatud hinnaga riigi- ja ....

Kirjastus-osaühing „Kultuurkoondis" poolt on teatatud Haridusministeeriumile, et nimetatud kirjastuse wäljaandel ilmuwat ajakirja „Waramu" wõimaldatakse kõikidel riigi- ja omawalitsusteenijatel, koolidel ja koolilõpetajatel tellida 1939. a. aastaks soodustatud hinnaga.

Kuigi ajakirja juures 1939. a. wiiakse läbi rida uuendusi, jääb soodustatud tellimishind endiseks, s. o. kr. 8.— aastakäik. Tellimishinna tasumine on wõimaldatud kolmes osas, et sellega wõimaldada ka madalamapalgalistel ametnikkudel ajakirja tellimist.

Soodustatud hinnaga tellimissoowid tuleb kirjastusele ära saata hiljemalt 20. detsembriks s. a.

Kas waimuhaige või teeskleja.?

Paidelase Johanna Kriti omapärane tegewus.

Esmaspäewa õhtul leiti Paide lähedalt Sillaotsa sillalt naisterahwa mantel, kingad ja ridikülL, milles oli Paides, Uus tän. 42 elutseiwa Johanna Kriti jumalagajätu kiri. Kaldutt artwamisele, et naine on enese uputanud ja ametiwõimud tegid juba korraldust jõe traalimiseks. Enne traalimisele asumist sai aga teatawaks, et J. Kritt wiibib elusana kodus, awaldades waimuhaiguse tundemärke. Teisipäewa hommikul ilmus politseisse J. Kritt mees ja teatas, et ta naine tahtnud kodus end üles puua. Kuna J. Kritil oli teisipäewal ees kohtuprotsess, siis tema abikaasa palus ametiwõime naist arstlikult üle waadata. Seda aga ei tehtud. Kohtuistungile ilmus jällegi J. Kriti mees, püüdes kohut weenda oma naise waimuhaiguses.

J. Kritti süüdistatakse teatawasti Paides elutsewalt wanainimeselt Liisa Kornitilt 298 kroont wäljapetmises.

Wäljapetmist Kornitilt algas Kritt mõni aeg tagasi, õhutades wanainimest esmalt protsessima oma wennaga ja hiljem ka teistega. Protsessiõe ajal oli Kritt kogu aeg Kornitil nõuandjaks ja oskas ähwardustega ning igasuguste lubadustega wälja petta eeltoodud summa.

Eilsel kohtuistungil jäeti kohtu poolt J. Kriti asi pooleli, et selgitada, kas tegemist tõelise waimuhaigega wõi osawa kelmi-simulandiga.

A. Mälgu põlevkivikaevanduse ainestikuga romaan hakkab ilmuma „Varamus".

A. Mälgu põlewkiwikaewanduse ainestikuga...

Nagu kuuldub, hakkab kirjanik August Mälgu uus romaan, mille tegewus sünnib eesti põlewkiwikaewanduses ja milles kirjeldatakse kaewandustööliste elu, ilmuma 1939. a. ajakirjas „Waramu".

Ilmuma hakkab romaan alates „Waramu" weebruarikuu numbrist ja lõpeb ajakirja kaheksandas wõi ühekssandas numbris. Selle järele ilmub ka romaan eriraamatuna 1939. a. jõuluiks.

Piipudega meelitatakse õpilasi.

Et wähendada Indias kirjaoskamatute arwu, on inglased seal awanud 1600 õhtukooli, mis määratud täiskaswanuile. Kuid rahwa seas on huwi nende koolide wastu wäga wäike. Küll on püütud seal õpetust huwitawaks teha, aga klassides haigutab tühjus. Kuna hindud on kirglikud suitsetajad, seni õhtukoolides aga suitsetamine oli keelatud, siis arwasid õpetajad, et see on põhjuseks, miks nii wähe noormehi tahab lugema õppida. Ja õpetajate soowil on walitsus nüüd kaotanud õhtukoolides suitsetamise keelu. Weel rohkem: kõigile õpilastele antakse tulewikus kooli poolt piibud.

Kuna uuendus hakkas alles hiljuti kehtima, pole weel teada, kas piipudega suudetakse hinduši koolidesse meelitada. (United Press.)

Salgapealikute koolid ka tänawu tööle.

Noortele Kotkastele tubli ettewalmistusega juhte.

Salgapealikute koolid ka tänawu tööle.

Eelmiste aastate eeskujul korraldab Noorte Kotkaste Järwa malew salgapealikute koole ka tänawu. Esimene salgapealikute kokkutulek toimub 3. ja 4. detsembril Türil, Paides ja Koerus, kuna Tapal ja Järwa-Jaanis on kokkutuleku päewad kindlaks määramata. Kokkutulekuid korraldatakse eelnimetatud kohtades käesolewal talwel kord kuus. Wiimane ühine salgapealikute kokkutulek toimub maikuus Paides, kus korraldatakse koolist osawõtnuile wastawad katsed ja antakse wälja diplomid.

Salgapealikute kooli peamiseks ülesandeks on noortele juhtidele eeskätt praktiliste juhtnööride andmine salga tegelikuks juhtimisek. Edasi pannakse koolis rõhku tegelikele töödele, õpetades noori walmistama mitmesuguseid mudeleid, signaalwahendeid ja teisi tarwisminewaid asju. Kooli kawas on weel riwi- ja esinemise wäljaõpe.

Kuna eelmisel aastal salgapealikute osawõtt koolidest oli elaw ja töötulemused tagasihoidlikud, siis eriti tänawu wõib loota weelgi suuremat osawõttu. Ühtlasi kujunewad tänawused salgapealikute koolid märkaa huwitawamaks, sest ära kasutades eelmiste aastate töökogemust, on õppekawad märkaa täiuslikumad mulluseist. Õppekawa täienemisega aga kujuneb ühtlasi töö intensiiwsemaks, et anda wõimalikult tubli ettewalmistusega salgapealikuid, kelledest kui esimestest juhtidest suurel määral oleneb Noorte Kotkaste edu ja areng.

J.-Jaani wõtleb elektri pärast.

Korraldatakse laianlatuslik ankeet.

Seoses Eestaa elektrilinni Türile jõudmisega on kogu maakonnas unesti tõusnud elewus ja soowitakse Türilt kõrgepingeliini edasiwiimist ka „sisemaale".

Eeltoodud küsimust on wõetud kõige tõsisemalt Järwa-Jaanis, kus kohalik põllumeeste selts koos J. Jaani konwentidega on asunud kindlaks tegema elektri soowijate arwu, kuigi umbkaudselt arwatakse J. Jaani ümbruskonnas olewat küllaldaselt talupidajaid, kes tahaksid saada paremat silmawalgust, tahetakse täpsete andmete saamiseks ametisse wõtta isik, kes talu-talult läbi käies selgitaks elektri saamise tähtsust, teeks kulude suhtes üksikule talupidajatele wõimaluse piirides kalkulatsioone ning korraldaks üldise ankeedi. Ankeedi andmete järele jääks juba eelwõtjail ülesandeks astuda järgmisi samme elektri saamiseks Järwa-Jaani ja ümbruskonda.

Seebikiwilahu tõi surma.

Järwa Maahaiglas suri seebikiwilahu mürgitusse Paides elutsew Karl Kull, 48 a. wana.

Kadri-ball Paides.

Laupäewal korraldab K. L. Järwa malewa juhatus oma ruumides traditsioonilise Kadriballi. Kuna Järwa malewa uued ruumid on wõrdlemisi awarad ja need kadriõhtuks dekoreeritakse, siis on oodata eriti rohket osawõttu.

Kontrolliti kanade sugulavasid.

Esmaspäewal, 21. skp. kanalate premeerimise komisjon tewstas Paide konwendi piirkonnas ringsõitu, külastades ja kontrollides kanade sugulawasid, tõulinnupunkte ja preemiatega ehitatud kanalaid. Kontrollkomisjoni kuulusid — Järwa maakonsulent agr. H. Lipp, Wiru-Järwa linnukaswatuse konsulent agr. K. Põdersoo ja konsulendi k. t. agr. J. Laurits. — Kuuldawasti on komisjon tulemustega jäänud rahule.

Tapa sõnumeid.

Purunenud vaas

E. Draamateatri ettekandel Tapal.

Esmaspäewal esines Eesti Draamateater üle pikema ajawahemiku Tapal, tuues seekordseks külakostiks A. Jakobsoni uudisnäidendi „Purunenud waas". Saal oli wälja müüdud, kassa 750 kr.

Ettekantud näidendi kirjanduslik-latwalise wäärtuse üle on juba rohkesti sõna wõetud ja nagu see tawaline meie wiimase aja algupäraste lawateoste juures — ikka mahategewalt. A. Jakobsonilt, kui mahlaka sulega realistilt, oodanuks ju tõesti psühholoogiliselt ja tõsieluliselt rohkem käegakatsutawat usutawust, ent erandjuhtumeil wõis käsitatud perekonnadraama tõesti areneda ka antult. Ideelisest küljest on käsitatud probleem muidugi waieldaw ja kuigi autort seisukoht — emakohused eelkõige, on omastkohast kõigiti õigustatud, ei saa aga toodud etteheiteid kuidagi töötawaile emadele üldistada. Ent peab siis iga draama olema just standardiseeritud?!

Lawastaja R. Tarmo oli teinud küllalt tänuwäärt tööd selle dialoogiderohke lawateose elustamiseks ja hoidnud pinget niipalju, kui tekst seda wähegi wõimaldas. Ka andis R. Tarmo ise professor Kalbusena õhtu parima kuju sümpaatselt-arusaajast ja seltsimehelikust isast, kelle mõnus huumor mängu kestel ja ahastus lõpus olid nii inimlikult mõistetawad. M. Mõldre lastearsti ja emana tundus algul weidi ülemängitult kärsituna, kuid rahuldas täiel määral lõpu traagilisil hetkil. E. Korjusel, tütre Annena, oli käsitada wäga raskelt tõlgitsetaw osa, mille andis wõrdlemisi hästi läbimõeldult. Kohatine liigne halisemine polnud niiwõrd näitja kui autori süü. L. Lasner andis küllalt iseloomustawa kuju raskusist kibestunud üliõpilasnast, kellel aga siiski soe ja osawõtlik süda. L. Paberit tütre Marina sobis, O. Eskola abituriendist-poeg rahuldas kohati.

Kiidusawaldust oli keskmiselt. Algul weidi lõtwunud pinge arenes publikus lõppmomentidel pisaraini.

E. T.

Kohanimesid muutmisele.

Neil päewil teatati Järwa maawalitsuse ringkirjaga alluwatele omawalitsustele, et koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse alusel on awalikkude paikade wõõrapäraste kui ka halwa wõi labase tähendusega nimede muutmise wiimaseks tähtpäewaks Siseministeeriumi korralduse l. mai 1939. a. Samaks ajaks tuleb esitada ka külade ja alewike nimede muutmise ettepanekud.

Kuidas kasvatame sõprust raamatuga.

Pangem raamatuasjandus õitsema, siis muutub raamat ka odavamaks. — Mõtteid läheneva raamatu-nädala puhul.

Raamatu-nädal on warsti käes ja toimub 4.—11. detsembrini. Jälle on kogu meie waimuline jõud, walitsuse wastawad osad, omawalitsuste ja seltskonna teotahe ühises rakenduses, et kõnelda ja teid leida rahwa laialisteśe hulkadesse. Meie ei tutwusta inimestele siin enam raamatu wäärtust ja raamatu tähtsust — see on inimestele selge, sest kõik jn teawad, et haridus ja igasugune walgustatud elu ei ole mõeldaw ilma raamatuta.

Kui meie lapsed esimese innukusega haarawad raamatu järele, tunneme suurt rõõmu, et sellest lapsest kaswab tarkuste koguja. Kui peatume rikkaliku raamaturiiuli ees, waikime oma pealiskaudses jutus, sest teame, et meie ees seisab see suur ja rahulik sõber, kelles peituwad wastuste lademed kõigele, millele wajame wastust. Raamatu ees waibub meie üleolewus, sest me tunneme, kuidas me ees seisab see suur kõikteadja ja kõiktundja, kelle südamesse püüame tungida ta lehekülgede kaudu.

Kuidas on praktilised lood rahwahulkade ja raamatu wahekorras? Meie ei pea mitte nurisema, see wahekord on wõrdlemisi õe ja tihedus kaswab järjest. Meil on inimesi, kes suurima osa oma wabast ajast pühendawad osalaamisele raamatust. Need on ühtlasi ka teistelegi inimestele teenäitajaiks elukäigus. Meil on üle 700 awaliku raamatukogu, meil on koolide raamatukogud, on ühingute ja organisatsioonide raamatukogud, on inimesi, kelle kodudki moodustawad wäärtuslikn raamatukogu.

Oskar Luts kirjutab kuskil, et imelikud on inimeste teed: sa tuled kodunt ja tahad kuhugi minna, aga leiad sageli end teisalt. Kui see teisal oleks raamatukauplus, kaswakśid meie kodude raamatuwirnad peagi suureks, sest me tallaksime ju tarkuse teid. Kuid paraku asi ei ole nii ja seepärast meie wahekord raamatuga wajab weel wäga palju korraldamist ja tihendamist.

Waadelgem siis ringi praktilisest, siis näeme, et teid selleks on wäga mitmeid.

Eks teie tea oma kodunurga koole, kus saite oma esimesed haridussammud ja kus õpiwad nüüd teie lapsed ja lapselapsed. Wanaisad, tuletage meelde, kui kurb ja wilets oli, kui olite kätte õppinud lugemise, aga ei olnud raamatuid lugemiseks ei kodus ega kooliski. Te lugesite läbi piiblilood, katekismuse, lauluraamatu ja kalendrisabad ja siis jäite ummikusse, nukrusse. Wähe oli neid õnnelikke, kes said lugemiseks lisa koolmeistrilt, kirikuõpetajalt ja kellele isagi wahel ostis kingiks mõne raamatu.

Ja ometi sel kitsikuse ajastul tundsite tõde, et mis Juku ei õpi, seda Juhan ei mõista. Siit suur ja tähtis järeldus: mõtelgem ja seadkem nii, et lastel ses mõttes oleksid hoopis paremad päewad. Korraldagem lastewanemate nõupidamisi ja tehkem raamatute kinkimisi oma kodunurga koolidele. Sest tõsi on, meie maakoolide raamatukogud on weel üsna puudulikud, mõnes kohas päris wiletsadki. Nad on walikuwaesed ja nad ei suuda kaugeltki kustutada seda janu, mis laste meeltes on tihkwel kõigi küsimuste ja mundegi elupõnewuste asjus. Meie teame, et kõigi parimad mälestused kuulnwad kooliajale ja koolile — on päris südameasi pidada meeles seda kooli. Kui koolide endised õpilased igaüks aastas piisinatukesegagi jõukohaselt meeles peaksid oma kooli, siis nad arenekśid warsti kodunurga keskusteks, kus walgus ja soojus, walitseb ka awar waimuwalguse wõimalus kogu ümbruskonnale. Mõtelgem inimsõbralikult ja te leigete, et kool kui walguskeskus enamikus maanurkades ei seisa weel poolelgi teel tema ülesannetele wastawas kõrguses, waid ta on wiletsas hoones, kõle, pool-munst ja õppewahendeist ülipuuduline. Argu loodetagu abi pealinnast, ise tuleb tõtata ette, sest oma koolikorraldamine on oma laste paremuste eest hoolitsemine. Usun, et kui meie maaniaste organisatsioonide tulisüdamlikumad naised käesolewale aktsioonile õhutaksid alguse, siis wõiks selleśt kaswada otse ülemaaline liitmumine suurte tagajärgedega.

Siis seltside ja seltsimajade küsimus. Kui sageli näeme nende aknaid säramas õhtuses pimeduses! Wäga harwa. Nad seisawad pimedalt ja kütmatult ja kombeks on saanud neisse minna waid peoõhtuil ja pidude ettewalmistamisel.

Maa kaebab õigusega, et ükśildus teeb tnimaks. Ei ole ime, kui mehed siis kaowad kõrtsidesse ja on kärsitud. Wõtkem ühine jõud kokku, toogu igaüks koormake hagugi seltsimajja, paar liitrit petrooleumi ka ja pangu alalisem elu käima neis ruumides, mis on mõeldud kooswiibimisteks ja haridusekś. Kui inimesed käiksid kokku neisse walgetesse tubadesse, jookśid teed. loekśid ajalehti, soriksid ajakirju ja raamatuid ning omawahel waidlekśid, jõelukśid loetawaid ja elust saadud küsimuste kallal, siis tuleks ellu hoopis kultuurlem wärske tuulepuhang, kui on wõimalik talude ükśildusles. Nii oleks põhjusi ka ühingute eraraamatukogude kaswamiseks ja kaswaw noorpõlw ning üldse maaelu noor generatsioon leiaks et ka maaelus on ilusaid waimuseid hetki ja maa on wäärt armastamiseks. Kui meie maaorganisatsioonid elewust näitawad waid eestseisuste uuestiwalimise korral ja kui waid aastapäewal tullakse kokku koswiibimiseks, siis on mõte kadunud niisuguseil üritusil.

Kui haridusorganisatsioonid kultuurilisełt tahaksid olla hästi wiljakad, oldaks linnakeskustes nendele wäga wastutulelik. Seltsiõe tegelased wõiksid hankida ülewaateid kõige paremast kirjandusest, õppiw ja warem õppinud haritud noorus wõiks selles aidata palju kaasa. Nii wõiksid seltsimajad ja koolimajad ning üksikute haritud inimeste kodud kujuneda keskusteks, kust saab nõu parima kirjanduse omandamiseks. Neis kohis wõiks elawa hakkamise juures korraldada isegi hoopis raamatute näitusi ja seletuseandmisi raamatute üle.

Meie rahwas ei ole põhiloomult waimuküsimusiks tuim. Kui mõtleme, mis meie emad-isad määratusjuures sõnalises wanawaras edasi on kannud põlwest põlwe, siis tunneme, kuidas leigus trükisõna wastu ei ole tingitud rahwa waimu põhiolemusest, waid asjade korraldamatusest.

Inimestel on õigusi ja põhjusi kaewata, et raamatute ostmine osutub ülejõukäiwaks, sest raamatute hinnad on kõrged. Jah, hinnad on kõrged, sest meie sissetulekud on wäikesed, aga wäljaandmised kõigil aladel suured. Raamat aga ei saa mingil kombel muutuda odawamaks, kui ei kaswa ostjaskonna arw. Kellelgi ei käi ülejõu aga muretseda aastas wähemalt üks raamat. Kui juba muretsekśime kaks raamatut ja endised raamatusõbrad omandakśid neid endisel arwul, siis õitseks meie raamatuasjandus ja täiswiljaastal on wili ikka odawam.

Raamatu-nädala elewuses ärgem leppigem waid osawõtuga aktusest — asugem reaalselt asjust kinni, tehkem ühiseid otsuseid ja ifiklikke ostusid ning kingitusi nii, et raamat tänawu jõuludeks rahwa keskele läheks kahekordselt.

Rasmus Kangro-Pool.

Türi koolidele K. Pätsi ja J.Laidoneri pildid.

Haridusministeeriumi poolt saadeti Türi koolidele Wabariigi Presidendi K. Pätsi ja Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri portree-pildid.

Lehtse wallawolikogu otsuseid.

Lehtse wallawolikogu wiimasel koosolekul wõeti wastu lisaeelarwe nr. 1 tasakaalus kr. 1000. Lisaeelarwe kulude osa moodustab peamiselt Pillapalu algkooli rajamisega seoses olewad kulud. Walla esindajatena Pillapalu kooli hoolekogusse waliti wallawolinikud August Oll ja Johannes Landla.

Piibe—Reka tee otsustati kustutada 3. kl. awaliku teede wõrgust ja selle edaspidine korrashoid teostatakse erakuludega. Teeosa Piibe maanteelt Koitjärwe külani otsustati üles wõtta awalike teede wõrku. Lehtse walla kodukaunistamise komiteesse waliti täiendawalt wallawolinikud: Jaan Kents ja August Oll.

Käsitöökursuste lõpp-pidu Vodjal.

Wodja perenaiste selts korraldab laupäewal, 26. now. Wodja algkooli ruumes käsitöö kursuste lõpu puhul kursusel walmistatud tööde näituse ja lõpupeo.

Peo eeskawas on mitmesuguseid muusikalisi ettekandeid, millele lõpuks järgneb tants.

„Kalarand" jääb aastaks Indiasse.

„Eestirand" walmistab sõidunks üle Atlandi.

Tallinna saabunud teadete järele pidi o.-ü. „Kalandusele" kuuluw aurik „Kalarand" eile jõudma Indiasse, Bombay sadamasse. Siin jääb laew inglaste kätte ajalepingule aastaks kuni poolteiseks. „Kalarand" hakkab sõitusid sooritama Singapuri ja Adeni wahelistes sadamates India rannikul. Ajalepingul „Kalaranna" meeskond eesotsas kapten Heymanniga jääb endiseks. Bombays wõetakse laewale waid pärismaalasteśt uus masinameeskond, kuna masinaruumi kuumus troopika kliimas muutuks meie meestele talumatuks. Senine masinameeskond wiiakse üle tekimeeskonna koosseisu.

„Kalandusе" suurim laew „Eestirand" jõudis eile Santa Fe'st, mis asub paari päewa teekonna kaugusel Höbedajõe suudmest sisemaal, Buenos Airesłse. „Eestirand" wõttis Santa Fe'st peale wiljalaadungi. Seda täiendatakse Buenos Aireses, mille järele laew alustab sõitu Euroopasse. Wiljalaadung on määratud Norra ja Taani sadamate jaoks. Selle reisi järele sõidab „Eestirand" Buenos Aireset Euroopasse tooma nut wiljalaadungit.

Wõistluse kaudu ülespoole.

Mõningaid mõtteid maanoortest ja nende tööülesteemidest.

Noorte organisatsioonidest on wiimasel ajal maanoorte liikumine kujunenud üheks tegutsemislustiliisemaks ja osawõturohkemaks. See liikumine on kujunenud wältimatust wajadusest — anda maanoortele, kes lõpetanud algkooli, hingelähedasi tegutsemiswõimalusi seltskonnas ja walmistada neid ette tulewiku tööle maal. Sellisena on maanoorte liikumine mõeldud juba ta rajamisel ja sellisena on ta ka wõitnud kiiresti soodsa pinna maal. Käesolewate ridade ülesandeks ei ole analüüsida kõiki neid tegutsemisalasid, milliseid wõimaldab maanoorte liikumine, waid ainult puudutada üht küsimust, milline akuutsemaid maanoorte ringides ja pealegi on põhjustanud sageli isegi wasturääkiwaid sõnawõtte wanemate tegelaste poolt.

Eriti mõõdunud suwel Järwamaa rohkearwuliste maanoorte ringide poolt korraldati sageli omawahelisi ja ka ringidewahelisi tööwõistlusi, millised leidsid tähelepanuwäärset osawõttu. Tööwõistlusi aga mõingail kordadel hinnati wanemate tegelaste poolt wääralt. Tehti etteheiteid, et sellised wõistlused waid naeruwääristawad tööd.

Tuleb meeles pidada, et tänapäewal kõikidele aladele on sisse wiidud wõistlussüsteem. Tänapäewa elutempo on järjest kiirenew ja elus läbilöowaks kujuneb ikkagi see, kes suudab kõiki wõimeid wõimalikult radikaalselt rakendada. Wõistlused ongi selleks kooliks, mis õpetawad igaüht oma wõimeid tundma ja neid wastawalt oskusele rakendama.

Need ajad on ammugi möödas, millal oli ükskõik, kuidas üht wõi teist tööd tehti. Tööliste wähesus eriti maal sunnib igas töös säästma jõudu, sunnib läbi ajama igal alal minimaalse jõukulutusega. Kuid meie aeg nõuab ka töötajalt, eriti põllumehelt ja talu juhtijalt palju teadmisi.

Noored, tulles koolipingilt, peawad asuma tegelikele töödele, millistest suurem osa neile küll sisuliselt tuttawad, kuid tegelikult ikkagi wõõrad. Tööoskuse omamises on suurt teeneid tööwõistlustel. On tõde, et iga wõistlus ergutab, annab tahet ja püüdu olla ja saada paremaks päew-päewalt. Kuna wõistlusil osutub ednkamaks see, kes tunneb oma ala paremini, siis wõistlus õpetab juba algusest peale ühe wõi teise tööala õiget käsitamist. Wõistlus ühtlasi wõimaldab igal noorel näha teiste wõimeid ja oskusi, õpetab noori tähele panema oma puudusi ja hindama teiste wõistlejate paremusi. Tänapäewa noortel on aga eriti tarwis kainet hindamisoskust, sest enam ei saada ükskõik millisel tööalal läbi masinliku mõtlemisega, kuna iga tööala nõuab enam wõi wähem spetsialiseerimist. Töid ei saa tänawäewal suruda ühablooni raamidesse, kuna tööala nõuab kohandamist oma oludele ja oma töötamiswõimalustele.

Peale eeltoodu on wõistlusil suures teine küllalkki tähtis kaswatusmoment — ühistunde ja kohusetunde arendamine. Iga wõistlew noor peab olema teadlik, et tema esindab wõistlusil oma ringi, peab teadma, et tema tulemuste järele hinnatakse wõib-olla kogu ringi seniśt distsipliini, tööd ja arenemist. Need motiiwid omakorda arendawad aga noortes wastutustunnet eeskätt oma lähema ümbruskonna, ühtlasi aga ka kogu riigi wastu.

Senised Järwamaal peetud maanoorte tööwõistlused on näidanud noorte tõsist tööindu ja edasipüüdu. Need wõistlused aga ühtlasi seawad uusi kohustusi ja ülesandeid noortele ja ka nende juhtidele. Loodetawasti järgnewad aastad ühistes wõistlustus, millede mitmepalgelisust wõimatu piiritleda, seowad aga noori weelgi tihedamalt wõimsaks ja tegutsemistahteliseks maanoorte pereks.

Metsik loomapiinaja Kärus.

Käru wallas Orawa külas wõeti wastutusele talupidaja Karl Kaal, kes metsikult käib ümber oma loomadega. Politsei ja loomaarsti kohale minnes selgus, et talu reheall lamas maas juba poolteise nädala eest surnud hobuse korjus, mille juure oli seina külge ketistatud õuekoer, kes oli täiesti nälginud ilmega ja pidi oma nälga kustutama hobuse korjuse närimisega. Samas reheall hoidis talupidaja kaht hobusewarssa. Kaks siga oli aias wirtsa sees lahtise taewa all. Sead olid nälginud ja tuletasid metssigu meele. Loomapiinajat ootab karistus.

Lõõlas peeti maadlusvõistlusi.

Lõõla rahwaraamatukogu seltsi spordiosakonna korraldusel peeti 19. sp. Lõõlas raskejõustiku wõistlusi. Wõistlustest wõtsid osa ka Paide maadlejad. Tehnilised tulemused kujunesid: Kärbeskaalus 1. Toimre (Lõõla) 2. E. Rajala (Lõõla). Sulgkaalus: 1. R. Tareste (Lõõla), 2. H. Randmäe (Lõõla). Kergekaalus: 1. Aug. Raas (Paide), 2. O. Simson (Lõõla). Kergekeskkaalus: 1. A. Tareste (Lõõla), 2. H. Allmann (Lõõla). Keskkaalus: 1. H. Welleste (Paide), 2. J. Reinpalu (Lõõla). Poolraskekaalus: 1. E. Oltjer (Lõõla), 2. O. Tareste (Lõõla). Rahwast oli wõistlusi jälgimas rohkesti.

Asutamisel Mäeküla-Väljaotsa veeühisus.

Neil päewil esitati Järwamaa weekomisjonile Mäeküla-Wäljaotsa weeühisuse asutamise soowiawaldus ühes wastawate eelplaanidega. Wesikonna suurus on asutatawal ühingul 750 ha ja weeühisuse piirkonda kuulukśid 28 majapidamisele kuuluwad maad, kogusummas 297 ha. Eelarwe kohaselt läheks peakraaw ühes harudega maksma üle 600 krooni.

Paide „füüa" tukśub.

Maleva ruumides Pärnu tänaval keeb ja kihab elu igal õhtul.

Wastandina paljudele teistele linnadele näiwad õhtutel Paide tänawad täiesti inimtühjadena ja waikśetena. Wõõrait sunnib see nähe kahtlematult küsima, milliste aladega tegelewad paidelased õhtutel. Tawaline Paide kodanikki ei oska sellele wõib-olla kohe täpset wastust anda. Paljudele on ju teadmata, et Paide seltskonna „füüameks" on kujunenud Järwa malewa staabi ruumid, millised oma awarusega wõimaldawad peale malewa ükśuste weel paljudel organisatsioonidel oma tegewusega seoses olewaid koondusi pidada Pärnu tänawal malewa ruumides.

Eriti õhtutel keeb malewa ruumides igasugune tegewus ja mõningail õhtuil näiwad ruumid otse täiskliilutuina. Alumisel korral, wõimlas, rassiwad kolm õhtut nädalas spordiinstruktor A. Anieri juhtimisel Paide raskejõustiklased, kellede arw ulatub mõnikord paarikümnele. Samas ruumis toimuwad F. Mätliku juhatusel ka malewa orkestri harjutused. Teise korra saalis toimuwad Paide meeskoori ja segakoori harjutused. Samal korral teistes ruumides peawad oma koonduśi Noored Kotkad ja kohaliku jaoskonna Naiskodukaitsjad. Praegu käiwad teisel korral weel peatselt näitetrupi poolt lawale tulewa näidendi proowid, millised kestawad sageli kesköö tundideni.

Teise korra waikśemaks rahwaks on endale seal uue kodu leidnud Paide maletajad, kes truilt istuwad 64-ruuduliste laudade ääres, kusjuures momendil esimeseks ja wiimaseks kõneaineks on P. Kereśe edu AVRO turniiril Hollandis.

Üldiselt näib, et malewa uute ruumide kasutamise wõimalusega on Paide seltskonna elus märgata suuremat elewust ja tegutsemislusti kui seda oli warem. Kogu Paide seltskondliku tegewuse füüa näib olewat nihkunud Kaitseliidu kodusse ja seal tukśub see füüa juba praegu üsna tugewasti.

Rakkesse ehitatakse kiosk.

Rakke wallawalitsuse loal alustas kohalik elanik Paul Lehtla Rakke alewikus raudteejaama juure kioski ehitamist. Muide on ehitaw kiosk esimesi Järwamaa alewikes.

Ema ja poeg surid ühel päeval.

Surnutepüha õhtul maeti Rakke kalmistule Lahu külas elanud ema ja poeg, Anu Tomjon 82 a. wana ja Jaan Tomjon 59 a., kes eelmisel nädalal surid ühel päewal.

A.-S. „The Timber Company".

Tallinn: Wabadusplats 7, Tartus: Sõbra tn. 56

ostab parimate tingimustega

haavapakke ja musta- (sang-) lepapalke.

üle Eesti kõigis raudteejaamades ja 1. klassi maantee ääres. Esindaja Järwamaal: Elmar Wiilup, Türi, Koidula tn. 21.

Rohu- ja värwikauplus T. Karu

end. W. Saal — Türil, Wiljandi tn. 6

Soowitan eelolewaks jõulupühade hooajaks

parimat siirupit, piparkoogisegu ja teisi maitseaineid

kõrges headuses.

Suures walikus jõulupuu-ehteid, sära- ja teist küünlaid, jõulukingiks lõhnaõlid, puudrid, kreemid jne.

Moodsamustrilised tapeedid suuremas wäljawalikus.

Müüa odawasti

2 pruugitud jalgratast.

Küsida Türil, Paide tn. 34.

Tarale wajatakse kohe

majateenijat

kes armastab lapsi ja oskab keeta. Kaubelda: Tapa, Pikk tn. 6. A. Pärn.

[redacted]

Waja keskealist, puhtust armastajat keeduoskusega

naisteenijat,

Paides, Tallinna 39.

[redacted]

A.-ś. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.